

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

Peyzaj Mimarlığında Akreditasyon

Accreditation in Landscape Architecture

ISSN : 2687-2358

**2020/
Özel Sayı**

Yayın Sahibi

Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği

Editör

Doç.Dr. Mustafa Artar

Editör Yardımcıları

Doç.Dr. Mert Ekşi

Doç.Dr. Pınar Gültekin

Dr. Öğr. Üyesi Didem Dizdaroğlu

Teknik Sorumlu

Prof.Dr. Veli Ortaçesme

Dizgi Sorumlusu ve Sekreteryası

M.Artar – M.Ekşi

Yayın Kurulu

Adnan Uzun	Işık Üniv.
Alper Çabuk	Eskişehir Teknik Üniv.
Aslı Güneş	Izmir Demokrasi Üniv.
Barış Kara	Aydın Adnan Menderes Üniv.
Başak Özer	Çankırı Karatekin Üniv.
Bayram Niyami Nayim	Bartın Üniv.
Bülent Deniz	Aydın Adnan Menderes Üniv.
Çiğdem Kaptan Ayhan	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.
Demet Demiroğlu	Kilis 7 Aralık Üniv.
Emrah Yalçınalp	Karadeniz Teknik Üniv.
Erhan Vecdi Küçükerbaş	Ege Üniv.
Halide Candan Zülfikar	Istanbul Üniv.
Işık Sezen	Atatürk Üniv.
Mehmet Kıvanç Ak	Düzce Üniv.
Meliha Aklıbaşında	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniv.
Meltem Erdem Kaya	Istanbul Teknik Üniv.
Murat Akten	Süleyman Demirel Üniv.
Murat Memlük	Mdesign
Mustafa Var	Yıldız Teknik Üniv.
Oğuz Yılmaz	Ankara Üniv.
Sertaç Güngör	Selçuk Üniv.
Sevgi Görmüş Cengiz	Inönü Üniv.
Şule Kısakürek	KMaraş Sütçü Imam Üni.
Tahsin Yılmaz	Akdeniz Üniv.
Veli Ortaçesme	Akdeniz Üniv.

Özel Sayı (2020) Hakem Kurulu

Abdullah Kelkit	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.
Hakan Doygun	Izmir Demokrasi Üniv.
Meltem Erdem Kaya	Istanbul Teknik Üniv.
Mert Ekşi	Istanbul Üniv.-Cerrahpaşa
Meryem Atik	Akdeniz Üniv.
Murat Özyavuz	Namık Kemal Üniv.
Oğuz Yılmaz	Ankara Üniv.
Osman Uzun	Düzce Üniv.
Pınar Gültekin	Düzce Üniv.
Sebahat Açıksöz	Bartın Üniv.
Tahsin Yılmaz	Akdeniz Üniv.
Veli Ortaçesme	Akdeniz Üniv.

*Kapak Tasarım- M.Artar

<https://dergipark.org.tr/peyzaj> adresinden dergiye ilişkin bilgilere ve makalelerin tam metnine ücretsiz ulaşılabilir.

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi yılda iki kez yayınlanan ulusal hakemli bir dergidir.

Yazışma Adresi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi Editörlüğü

Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 74100 Bartın

Tel : +90.378.223 51 20 / Faks: +90.378.223 50 65

PEYZAJ

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi – zel Sayı- Peyzaj Mimarlığında Akreditasyon (2020)

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi, Peyzaj Mimarlığı ve genel olarak peyzajlarla ilgili konularda araştırma makalelerine ve nitelikli derleme makalelere yer vermektedir. Dergimiz, içeriğinde daha çok çizim ve görsellerin yer aldığı, akademisyenlerin yanı sıra öğrencilerimizin ve meslektaşlarımızın da yararlanabileceği bir bilimsel ve uygulamaya yönelik yayın olarak planlanmıştır. Akademi-Sektör-ğrenci işbirliklerinin güçlendirilmesi amacıyla yılda iki kez çıkarılan dergide tematik odak konularının yanı sıra PEMDER etkinlikleri ve dünya Peyzaj Mimarlığı gündemine de yer verilecektir.

Bu zel Sayı 5-7 Aralık 2019 tarihlerinde Bartın'da gerçekleştirilen "Peyzaj Mimarlığında Akreditasyon alıştayı"nda sunulan bildirilerden hazırlanmıştır. 2020 Akreditasyon zel sayımıza katkı sunan tüm ğretim elemanları, yayın ve hakem kurulu yeleri ve meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

Doç.Dr. Mustafa Artar
Editör
01.12.2020

PEYZAJ

Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi

PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi – Özel Sayı- Peyzaj Mimarlığında Akreditasyon (2020)

Makale / Yazar / Tür

Sayfa

Peyzaj Mimarlığı Öğretim Programlarının Kalite ve Akreditasyon Süreçlerine Öğrenci Katılımı Havva Gonca KAYNAK ALTINGÜZGÜN, Dilruba Merve COŞGUN (Konferans Bildirisi)	1-9
Yükseköğretimde Akreditasyon Çiğdem KILIÇASLAN (Konferans Bildirisi)	10-18
ECLAS - LE:NOTRE Tuning Projesi Bağlamında Peyzaj Mimarlığı Yeterlilikleri ve Akreditasyon Veli ORTAÇEŞME (Konferans Bildirisi)	19-32
Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünün Akreditasyon Durumunun Değerlendirilmesi Osman UZUN, A. Ayfer KARADAĞ, Pınar KÖYLÜ, Pınar GÜLTEKİN, Kıymet UZUN, Melek YILMAZ KAYA (Konferans Bildirisi)	33-49
İnternet Görünürlüğünün Kalite Sürecine Yansıması: Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Örneği Gizem CENGİZ GÖKÇE, Pelin KEÇECİOĞLU DAĞLI, İdil DAL (Konferans Bildirisi)	50-57
Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikası Gül SAYAN ATANUR, Fatma Ayçim TÜZER BAŞKAYA, Pınar GÜLTEKİN, Sinem ÖZDEDE, Mustafa ARTAR, Meryem Bihter BİNGÜL (Konferans Bildirisi)	58-66
Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Tanınırlık ve İngiltere’de Programların Akreditasyon Süreci Mustafa ARTAR, İdil DAL (Konferans Bildirisi)	67-74

PEYZAJ MİMARLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KALİTE VE AKREDİTASYON SÜREÇLERİNE ÖĞRENCİ KATILIMI

Havva Gonca KAYNAK ALTINDÜZGÜN¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya

Dilruba Merve COŞGUN²

²Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın

Öz

Akreditasyon, bir kurumun, hizmetin veya bireyin, ihtiyaç duyulan bir hizmeti sunabilmesi için onun olanaklarının, kapasitesinin, tarafsızlığının, yetkinliğinin ve tutarlılığının tanınırlığı olan bir ajans tarafından belgelenmesidir. Günümüzde eğitim veren programların akredite edilmesi eğitimde belirli bir kalite standardının yakalanması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi açısından önemlidir. Bu konuya son yıllarda ülkemizde daha fazla önem verilmeye başlanmış olup, Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun (YÖKAK) oluşturulmasıyla yapılan çalışmalara hız verilmiştir.

Öğretim programlarının kalite ve akreditasyon süreçlerine paydaş katılımı önemlidir. Bu paydaşlardan bir tanesi de öğrencilerdir. Öğrencilerin akreditasyon süreçlerine katılımı çeşitli şekillerde olmaktadır. Bunlardan birincisi ilgili programın ya da kurumun iç kalite süreçlerine katılımdır. İkincisi akreditasyon hizmeti veren kuruluşların değerlendirme takımlarında yer almak suretiyle, öğrenci değerlendirici olarak katılımıdır. Üçüncüsü ise, bir programın akreditasyonu sürecinde öz değerlendirme raporlarının hazırlanmasında ya da değerlendirme takımları ile görüşme yapmak suretiyle katılmaktır. Bu bildiride, eğitim programlarının kalite geliştirme ve akreditasyonu sürecinde öğrenci katılımına ülkemizden ve yurt dışından örnekler verilecek ve Peyzaj Mimarlığı programlarının akreditasyonunda öğrenci katılımı konusu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler Akreditasyon, peyzaj mimarlığı, öğrenci katılımı

*Sorumlu Yazar *Corresponding Author* | Havva Gonca Kaynak Altındüzgün, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, email: goncakaynak@gmail.com ORCID : 0000-0002-3422-565X

Geliş Received 01.01.2020 | Kabul Accepted 24.11.2020 | Basım Published 01.12.2020

ISSN 2687-2358 | KONFERANS BİLDİRİSİ (Conference Paper)

STUDENT PARTICIPATION IN THE QUALITY AND ACCREDITATION PROCESSES OF LANDSCAPE ARCHITECTURE TEACHING PROGRAMS

Abstract

Accreditation is the certification of an institution; service or individual by an agency which was authorized on account of its capabilities, capacity, impartiality, competence and consistency in order to deliver a required service. Today, accreditation of teaching programs is important in terms of achieving, developing and maintaining a certain quality standard in education. This issue has been given more importance in Turkey in recent years, and the activities have gathered momentum with the establishment of the Turkish Higher Education Quality Board (YÖKAK).

Stakeholder participation in the quality and accreditation processes of teaching programs is important. One of these stakeholders is students. Students' participation in accreditation processes takes place in various ways. The first one is the participation in the internal quality processes of the relevant program or institution. The second one is the participation as a student evaluator by taking part in the evaluation teams of agencies providing accreditation services. The third one is the participation in the preparation of self-evaluation reports of institutions or taking part in the interviews of evaluation teams during the accreditation process of a program. In this paper, examples from our country and abroad will be given to student participation in the process of quality improvement and accreditation of teaching programs, and the issue of student participation in accreditation of Landscape Architecture programs will be discussed.

Keywords Accreditation, landscape architecture, student participation

1. Giriş

Akreditasyon; bir kurumun, hizmetin veya bireyin, ihtiyaç duyulan bir hizmeti sunabilmesi için onun olanaklarının, kapasitesinin, tarafsızlığının, yetkinliğinin ve tutarlılığının tanınırlığı olan bir ajans tarafından belgelenmesidir (Anonim 2019a).

İnsanlık tarihi boyunca değişen ve gelişen ihtiyaçlar kalite arayışını önemli hale getirmiştir. Kalite en basit haliyle belirli ihtiyaçlara ve amaca uygunluk olarak tarif edilmektedir. Fakat hızla değişen ihtiyaçlar ve sektörler arası artan rekabet ile kalitenin yönetilmesi ve kalite kavramı her alanda önemli bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. 20. yüzyılın başlarında üretim ve hizmetlerin temelinde hızlı ve çok üretmek olgusu yatmakta, bu olgu artan ve değişen talepler doğrultusunda kalite kriterlerini karşılayamadığı anlaşıldığında, kalite yaklaşımlarının yeniden ele alınması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Kalitenin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik olarak kalite

yönetimini teşkil eden toplam kalite yönetimi (TKY) ortaya çıkmıştır (Çabuk ve Çabuk 2007).

Toplam kalite yönetimi, kaliteyi "amaca uygunluk" olarak tanımlayan ve amacı da "müşteri istekleri" olarak tanımlayan bir yönetim anlayışıdır. Diğer yönetim biçimlerinden farklı olarak, toplam kalite yönetimi her çeşit organizasyon yapısına uyarlanabilen ve uyarlandığı organizasyonu daha iyiye çıkarmayı amaçlayan bir yönetim biçimi olarak da tanımlanmaktadır (Bostan 2018). Toplam kalite yönetimi ve benzeri uygulamaları özellikle üretim sektörüyle ilgilenen batılı firmalar 1980'li yıllarda kullanmaya başlamıştır. Bu kalite anlayışı coğrafi bir yayılım ile benimsenmeye başlanırken aynı zamanda sektörler arasında da kalite yaklaşımları kabul görmeye başlamıştır (Çabuk ve ark. 2010). İlk örnekleri üretim sektöründe gözlemlenen çalışmaların, zaman içerisinde eğitim ve hizmet sektörü için de kaçınılmaz bir gereklilik olduğu

konusu 1980'li yılların sonlarına doğru daha çok tartışılmaya başlanmıştır (Çabuk 2018).

Bilgiye dayalı olarak küresel ekonomik yarış ile gelişen ve gelişmekte olan bilişim ve iletişim teknolojilerinde yaşanan önemli değişkenler ülkelerin her alanında olduğu gibi eğitim sektöründe de sistemlerin yeniden değerlendirilmesini beraberinde getirmektedir. Yükseköğretime olan talebin artması, yaşanan hızlı ekonomik ve sosyal değişimler yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim, araştırma gibi hizmetlerinde sistematik ve stratejik yaklaşımları zorunlu hale getirmektedir. Bu neticeler olgusunda yükseköğretimde kalite düzeylerinin yükseltilmesi ve ortak kabul görmüş belirli standartların yakalanmasında yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sistemlerinin oluşturulması yönündeki çalışmalar önem kazanmaktadır (Altınöz 2011).

Günümüzde eğitim veren programların akredite edilmesi; eğitimde belirli bir kalite standardının yakalanması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi açısından önemlidir.

İlk olarak 1950'li yıllarda ABD'deki eğitim kurumlarında kurumsal veya programlar açısından belirli standartların oluşturulmasına yönelik ortaya çıkan akreditasyon, günümüzde yükseköğretim kurumlarında da en etkili kalite yönetimi araçlarından birisidir. 29 Avrupa ülkesinin katılımı ile imzalanan Bologna Bildirgesi, uluslararası düzeyde Yüksek Öğretim kalite standartlarının oluşturulmasında önemli bir rol oynamıştır (Bostan 2018). Ülkemizde de 2015 yılında Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun oluşturulmasıyla "eğitimde kalite" çalışmalarına hız verilmiştir.

Peyzaj mimarlığı eğitimi veren üniversitelerin sayısındaki artış ve bölümlerin farklı fakültelerde yer alması Peyzaj Mimarlığı eğitiminde kalite arayışını önemli hale getirmiştir. Bu arayışın bir sonucu olarak Peyzaj Mimarlığı eğitimi veren bölümlerin akredite edilmesi ihtiyacı doğmuştur.

2. Materyal Ve Yöntem

Yapılan bu çalışmada, eğitim programlarının kalite geliştirme ve akreditasyonu sürecinde öğrenci katılımına ülkemizden ve yurt dışından örnekler

verilerek Peyzaj Mimarlığı programlarının akreditasyonunda öğrenci katılımı konusu irdelenmiştir.

3. Bulgular

3.1. Yükseköğretimde Akreditasyon

Yükseköğretimde akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik vb.) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar için ve kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir sistemdir (Aktan ve Gencil 2007). Akreditasyon hem yükseköğretim kurumunun kendi kendini dönemsel olarak değerlendirmesinde hem de yükseköğretim kurumunun kurum dışı bağımsız akreditasyon ajansları tarafından değerlendirilmesine imkân veren bir kalite güvence sistemidir (Çabuk ve Çabuk 2007).

Bir toplumun ekonomik durumu ve refahı üzerinde yükseköğretim sisteminin kalitesinin önemi oldukça büyüktür. Bakıldığında yükseköğretim sistemi zayıf olan ülkelerde işçiliğin yoğun olduğu, bilgiye dayalı faaliyetlerin az olduğu bir durum gözlenirken; eğitim sisteminin güçlü olduğu ülkelerde ise daha çok bilgiye dayalı endüstriler gelişmektedir. Buna bağlı olarak kalite yönetiminin yükseköğretimde uygulama örneklerinin özellikle yurtdışında fazla olduğu görülmektedir. Ülkemizde ise eğitimde kalite anlayışı 1997 yılından itibaren çalışılmaya başlanmış, Türkiye'nin 2001 yılında Bologna Süreci'ne dâhil olmasıyla ulusal düzeyde önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Bu sürece dâhil olmasıyla beraber YÖK, üniversitelerde yaptırımı olan etkin bir kalite geliştirme aracı ortaya koymak için çalışmalara başlamış ve bu maksatla 2005 yılında "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği" yayımlamıştır (Çabuk ve ark. 2010).

3.2. Akreditasyon Sürecine Öğrenci Katılımı

Öğretim programlarının kalite ve akreditasyonunda değerlendirme ölçütlerinin yanı sıra değerlendirme süreçlerine katılan paydaşlar da önemlidir. Bu

paydaşlardan bir tanesi de öğrencilerdir. Öğrencilerin akreditasyon süreçlerine katılımı çeşitli şekillerde olmaktadır. Bunlardan birincisi ilgili programın ya da kurumun iç kalite süreçlerine katılımıdır. İkincisi akreditasyon hizmeti veren kuruluşların değerlendirme takımlarında yer almak suretiyle, öğrenci değerlendirici olarak katılımıdır. Üçüncüsü ise, bir programın akreditasyonu sürecinde öz değerlendirme raporlarının hazırlanmasında ya da değerlendirme takımları ile görüşme yapmak suretiyle katılımıdır.

Öğrenci katılımcıların kalite ve akreditasyon süreçlerine dâhil olması giderek daha fazla kabul gören ve yaygınlaşan bir anlayıştır. Dünyadaki örnek uygulamalara bakıldığında öğrenci katılımcıların kalite ve akreditasyon süreçlerine getirdiği farklı bakış açıları ve doğru geribildirimler ile sürece olumlu katkılar yaptıkları yadsınamaz bir gerçektir.

3.3. Dünyada Akreditasyon Sürecine Öğrenci Katılımı

Norveç Kalite Güvence Ajansı (NOKUT - The Norwegian Agency of Quality Assurance) 2003 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren değerlendirme panellerinin büyük çoğunluğunda öğrenci katılımcılara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra Norveç Kalite Güvence Ajansı Yönetim Kurulu'nda bir öğrenci temsilci bulunmaktadır. Norveç Kalite Güvence Ajansı'na göre öğrenci katılımcılar kalite güvence sürecinde birden fazla görev üstlenirler. Öncelikle öğrenci katılımcılar her şeyden önce bir öğrencidir ve olayları bir öğrencinin bakış açısıyla değerlendirebilmektedir. İkinci olarak öğrenciler, eğitim-öğretimdeki en önemli paydaşlardır çünkü bu sektöre para ve zaman ayırmaktadırlar. Bu yüzden eğitimi daha iyi bir hale getirmeye yönelik ilgileri vardır. Bu da sunacakları katkıları önemli hale getirmektedir. Son olarak öğrenci katılımcıların değerlendirme yapılacak kurumlarda eğitim gören öğrencilerle kurdukları iletişim sayesinde bu kurumlar hakkında en sağlıklı bilgiyi elde etmek mümkün olmaktadır (Wiberg 2006).

İspanya'nın Katalunya Özerk Yönetimine bağlı Katalan Üniversite Sistemi Kalite Güvence Ajansı

(AQU - Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) Katalan üniversite sisteminde resmi kalite güvence organıdır. Yedisi devlet, beşi özel olmak üzere toplam on iki üniversiteden oluşur. Katalan Üniversite Sistemi Kalite Güvence Ajansı, projeye başlamadan önce üniversite öğrencilerinin kalite güvence sürecine katılımını teşvik etmek için harekete geçmiştir. Ajans faaliyetlerinin başlangıcından itibaren, değerlendirme süreçlerinde öğrencileri dikkate almış ve tüm değerlendirmelerde iç değerlendirme komitelerine en az iki öğrenciyi dâhil etmiştir. İspanya'da ve Katalunya'da öğrenci katılımıyla ilgili yasal süreçlere bakacak olursak, İspanyol Üniversiteleri Yasası (LOU 2006) madde 46; öğrencilerin üniversite hayatında var oldukları için tanınması gerektiğini, Katalan Üniversiteler Kanunu (LUC 2003) madde 40 ise öğrencilerin topluluk faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesinin önemli olduğunu vurgular (Codina 2006).

Birleşik Krallık Yüksek Öğretim Kurumları (HEIs - UK Higher Education Institutions) kalite güvence süreçlerini kendileri yürütürler. İngiltere, Kuzey İrlanda, Galler ve İskoçya'da kalite güvence süreçlerinde öğrenci katılımı sağlanmaktadır. İskoçya'da öğrenci temsilci organları Yansıtıcı Analiz (RA - Reflective Analysis) hazırlama aşamasında kurumlarla birlikte çalışırlar. İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da ise öğrenci temsilcilikleri, kurumun sunduğu öz değerlendirme belgesinden (SED - Self-Evaluation Document) ayrı olarak Yazılı Öğrenci Bildirisi (SWS - Student Written Submission) sunarlar. Birleşik Krallık genelinde öğrenci katılımlarıyla ilgili farklı uygulamalar bulunsa da, süreçlerin tümünde öğrencilerle görüşmeler yapan öğrenci katılımcılar sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Bohrer 2006).

Bologna Süreci'nin bir sonucu olarak 2005'ten itibaren Finlandiya üniversiteleri kalite güvence sistemini benimsemişlerdir. Kalite güvence sistemlerinin geliştirilmesi sırasında daha öğrenci odaklı bir sistem oluşturulması için Finlandiya Yükseköğretim Değerlendirme Kurulu (FINHEEC - Finnish Higher Education Evaluation Council) eğitim kurumlarına destek vermiş, düzenledikleri eğitimlerde öğrencilerin kalite güvence sistemindeki

görevlerini dört ana başlıkta toplamışlardır. Bunlardan ilki bilgi sağlayıcılıktır. Öğrenci katılımcılar kurumlardaki öğrencilerden alacakları geribildirimler ile sağlıklı bilgi edinilmesini sağlayacaklardır. İkincisi bilgi üretici olmaktır. Öğrenci katılımcılar oluşturacakları anketler, düzenleyecekleri çeşitli atölye çalışmaları ve ortaya çıkan bilgilerin kurumlardaki öğrencilerle tartışılmasıyla yenilikçi bilgilere ulaşacaklardır. Bu görevlerden üçüncüsü uzman öğrenci olarak öğrenci katılımcılardır. Öğrenci katılımcılar öğrenme süreçlerini tarafsız bir şekilde ele alacak ve eğitim kalitesini arttırmaya yönelik katkılarda bulunacaklardır. Son olarak da işbirlikçi öğrenci olarak katılımdır. Öğrenci katılımcılar, akademik personel ve öğrenci arasındaki iletişimi sağlayarak sağlıklı bir işbirliğini mümkün hale getireceklerdir (Alanıska ve Eriksson 2006).

Dünya çapındaki kalite güvence ve akreditasyon kuruluşlarının akreditasyon süreçlerine öğrenci katılımcıların dâhil olmasıyla ilgili birçok açıklaması bulunmaktadır. Berlin Tebliği'ne (2003) göre; öğrenciler yükseköğretimlerin yönetiminde tam ortaklardır. Kurumlar ve öğrenci örgütleri tarafından değerlendirme süreçlerine öğrenci katılımlarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvencesi Standartları ve İlkeleri (EHEA - European Higher Education Area)'ne göre ise dış değerlendirmeler bir öğrenci katılımcının da dâhil olduğu bir uzman grubu tarafından yapılmalıdır. Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA - European University Association) raporlarına göre öğrenciler senatoyu bilgilendirmek ve tavsiyelerde bulunmak için gerçek bir sorumluluğa sahip olmalı ve karar verme süreçlerine dâhil edilmelidir.

3.4. Türkiye'de Akreditasyon Sürecine Öğrenci Katılımı

Ülkemizde eğitimde akreditasyonun öncülerinden olan MÜDEK (Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği), çeşitli disiplinlerdeki mühendislik eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak mühendislik eğitiminin

kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacıyla 2002 yılında kurulmuştur. 2005 yılında Bergen'de Bologna süreci bakanlar zirvesinde kabul edilen "Kalite Güvencesi için Avrupa Standartları ve Ana Esasları" (ESG – The European Standards and Guidelines for Quality Assurance) belgesinin, kalite güvence ajansları için getirdiği Avrupa standartları, kalite değerlendirme takımlarında öğrenci üyelerin de bulunmasını öngörmektedir. MÜDEK'in, üye olmayı hedeflediği "Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Kütüğü" (EQAR – European Quality Assurance Register for Higher Education) kuruluşunun bu öngörüsü doğrultusunda süreçlerine öğrenci değerlendirici dâhil etme kararı almış ve pilot uygulamaya başlanmıştır. 2012-2013 döneminde bir takımda kurumun da onayı alınarak öğrenci değerlendiriciye yer verilmiştir. Daha sonra öğrenci değerlendiricilerin sayısı arttırılmış ve 2015-2016 değerlendirme döneminden başlayarak, genel değerlendirme içeren her değerlendirme takımında bir tane öğrenci değerlendirici görevlendirilmiştir.

MÜDEK'in yaptığı akreditasyonlarda yer alacak öğrenci değerlendiriciler için belirli kriterler vardır.

- ✓ MÜDEK Aday Belirleme Komitesi (ABK) tarafından belirlenecek öğrenci değerlendirici adaylarının seçtikleri tarihte bir mühendislik dalında lisans ya da lisansüstü programa kayıtlı olması,
- ✓ Seçilen öğrenci değerlendirici adaylarının disiplin cezası almamış olması,
- ✓ Öğrenci değerlendiricinin de diğer değerlendiriciler gibi, kurumla bir çıkar çatışması ve/veya çakışması ilişkisi içinde olmaması ve öğrenciden bununla ilgili bir yazılı beyan alınması,
- ✓ Belirlenen öğrencinin değerlendirme sürecine katılması için ilgili kurumun dekanından onay alınması gerekmektedir.

Takımda bulunan öğrenci değerlendiriciler takım başkanı ve eş başkanı ile birlikte çalışır. Takım başkanı ziyaret öncesinde dekanlıktan, takımdaki değerlendirici öğrencinin görüşme yapacağı öğrencilerin belirlenmesini ister. Değerlendirilecek her programdan 2 öğrenci, ayrıca kampüsün genel

imkânlarını tanıtmak üzere, bir öğrenci seçilir. Bu öğrenciler mümkünse son sınıftan ve eğitim-öğretimle yakından ilgili olanlar arasından seçilmelidir. Bu tanıma uyan seçilmiş fakülte ve bölüm öğrenci temsilcileri, kulüp başkanı vb. tercih edilmelidir. Kurumda değerlendirilecek program sayısının az olması durumunda, program başına öğrenci sayısı ziyaret öncesinde takım başkanı tarafından arttırılabilir. Öğrenci değerlendirici ziyaret edilen kurumdaki öğretim üyeleri ve yöneticiler ile temas ve toplantılar dışındaki tüm takım etkinliklerine katılabilir. Bu kapsamda öğrenci değerlendiriciye takım başkanı tarafından görev verilebilir. Öğrenci değerlendiricinin dekanlık tarafından seçilen öğrenci grubuyla toplu olarak dekanlıkta sağlanacak bir mekânda toplantı yapması, öğrencilerin görüşlerini dinlemesi ve bunun sonuçlarını takım içi toplantısında takıma bildirmesi yeterli olacaktır. Akreditasyon sürecinin işleyişi şu şekildedir;

Ziyaretin 0. Gününde,

✓ Yapılan ilk tanışma toplantısında takımda bulunan öğrenci değerlendirici kurum tarafından seçilen öğrencilerle tanışır ve üniversitenin genelini ilgilendiren sorunlar hakkında bir sohbet toplantısı yapar.

✓ Toplantı sonunda kampüsü ve kampüs imkânlarını tanımak için dekanlık tarafından seçilen öğrenci eşliğinde bir kampüs gezisi yapar. Buna diğer temsilci öğrenciler de katılabilir.

✓ Öğrenci değerlendirici gün sonunda takım başkanına rapor verir.

✓ Akşam takım toplantısında bu raporu takıma sunar, soruları cevaplandırır ve bölüm değerlendiricilerinin kendisinden incelemesini istediği konuları not eder.

Ziyaretin 1. Gününde,

✓ Dekanlık sunumundan sonra, öğrenci değerlendirici yapılan programa göre, değerlendirme için MÜDEK'e başvurmuş her programın öğrenci temsilci grubuyla ayrı ayrı, dekanlık tarafından sağlanacak bir mekânda görüşür

ve ilgili program değerlendiricisi için ölçütler bazında bir not hazırlar.

✓ Akşam takım toplantısında bu notları takıma sunar, soruları cevaplandırır ve program değerlendiricilerinin kendisinden incelenmesini istediği konuları not eder.

Öğrenci değerlendiricilerin dikkat ettikleri kriterlerin bazıları kurumun genelini (fakülte), bazıları yalnızca programı (programı) veya her ikisini de ilgilendirir. Kurum geneli ile ilgili konular ilk gün yapılan toplantıda, diğerleri ise program değerlendirme toplantılarında ele alınır.

MÜDEK'in akreditasyon süreçlerinde öğrenci katılımcıların ilgileneceği kriterler Çizelge 1'de görülmektedir.

Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı programlarının akreditasyonu sürecine öğrenci katılımı konusu Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği'nin (PEMDER) Program Değerlendirme ve Akreditasyon Yönetmeliği'nde de yer almaktadır. Yönetmeliğin 5.3. maddesi Öğrenci Değerlendiricilere ilişkin konuları düzenlemektedir (Anonim 2019b). Buna göre:

✓ Öğrenci değerlendiriciler, PEMDER'e üye olan ve bireysel olarak başvuran öğrenciler arasından PEMDER Peyzaj Mimarlığı Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (PAK) tarafından belirlenir.

✓ Seçilen öğrenci değerlendiricilerinin seçildikleri tarihte Peyzaj Mimarlığı yüksek lisans ya da doktora programına kayıtlı olması gereklidir.

✓ Seçilen öğrenci değerlendiricilerinin disiplin cezası almamış olması gereklidir.

✓ Seçilen öğrenci değerlendiricilerinin PAK tarafından düzenlenen bir eğitim programını tamamlamış olması gerekir (Anonim, 2019c).

Ölçüt	Fakülte	Program
Kurum ve/veya program tarafından başka kurumlarla yapılacak anlaşmalar ve kurulacak ortaklıklar ile öğrenci hareketliliğini teşvik edecek ve sağlayacak önlemlerin alınmalıdır.		x
Öğrencileri ders ve kariyer planlaması konularında yönlendirecek danışmanlık hizmeti verilmelidir.		x
Öğrencilerin program kapsamındaki tüm dersler ve diğer etkinliklerdeki başarıları şeffaf, adil ve tutarlı yöntemlerle ölçülmeli ve değerlendirilmelidir.		x
Sınıflar, laboratuvarlar ve diğer teçhizat, eğitim amaçlarına ve program çıktıklarına ulaşmak için yeterli ve öğrenmeye yönelik bir atmosfer hazırlamaya yardımcı olmalıdır.	x	x
Öğrencilerin ders dışı etkinlikler yapmalarına olanak veren, sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılayan, mesleki faaliyetlere ortam yaratarak mesleki gelişimlerini destekleyen ve öğrenci-öğretim üyesi ilişkilerini canlandıran uygun altyapı mevcut olmalıdır.	x	x
Programlar öğrencilerine modern mühendislik araçlarını kullanmayı öğrenecekleri olanakları sağlamalıdır. Bilgisayar ve enformatik altyapıları, programın eğitim amaçlarını destekleyecek doğrultuda, öğrenci ve öğretim üyelerinin bilimsel ve eğitsel çalışmaları için yeterli düzeyde olmalıdır.	x	x
Öğrencilere sunulan kütüphane olanakları eğitim amaçlarına ve program çıktıklarına ulaşmak için yeterli düzeyde olmalıdır.	x	x
Öğretim ortamında ve öğrenci laboratuvarlarında gerekli güvenlik önlemleri alınmış olmalıdır. Engelliler için altyapı düzenlemesi yapılmış olmalıdır.	x	x
Yükseköğretim kurumunun organizasyonu ile rektörlük, fakülte, bölüm ve varsa diğer alt birimlerin kendi içlerindeki ve aralarındaki tüm karar alma süreçleri, program çıktılarının gerçekleştirilmesini ve eğitim amaçlarına ulaşılmasını destekleyecek şekilde düzenlenmelidir.	x	x

Çizelge 1. Öğrenci Katılımcıların İlgileneceği Kriterler (Anonim 2020a)

PEMDER Program Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi'nde de öğrenci değerlendiricilere ilişkin hükümler bulunmaktadır (Anonim, 2019d). Yönergenin Program Değerlendirme Takımlarına ilişkin 6. Maddesi'nin b) fıkrasında akreditasyon için ilk kez başvuran programlar için oluşturulan takımlarda bir tane öğrenci değerlendiricinin de yer alması karar bağlanmıştır. PEMDER'in Program Değerlendirme Kılavuzu'nda da başvuran programların akreditasyonu sürecine öğrencilerin nasıl katılacağına ilişkin detaylara yer verilmiştir (Anonim

4. Tartışma ve Sonuç

Dünyada temelleri 1950'li yıllarda atılan ve Bologna Süreci'yle hızlanan eğitim alanında da gelişmeye başlıya akreditasyon, yükseköğretim kurumları ve onlara bağlı birimlerde kalite güvence sağlama yöntemlerinden en önemlisidir. Yükseköğretim kurumlarının bir ülkenin temellerini oluşturması ve ülkenin gelişiminde aktif rol oynaması, bu kurumların verdiği eğitimdeki hizmet kalitesinin kıyaslanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda akreditasyon, bir yükseköğretim kurumunun veya programının belirli bir düzeyde performansa sahip olduğunu belirleyen ve hem öz değerlendirmeyi hem de dış değerlendirmeyi içeren bir süreçtir. Minimum standartlarda kalitenin mevcut olduğu hususunda öğrencilere ve paydaşlara güven veren bir araçtır.

Yükseköğretimde kalite sağlama araçlarından en önemlisi olan akreditasyonda ilerleme ve kaliteyi iyileştirmeyi hedef alan Bologna Süreci ile gerçekleşmiştir. Peyzaj mimarlığı programlarına yönelik akreditasyon çalışmalarının öne çıkmasında da Bologna Süreci'nin etkisi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda peyzaj mimarlığı programlarının akredite olması; farklı fakülteler altında eğitim veren peyzaj mimarlığı programlarının aynı asgari şartlara, eşdeğer bilgi ve yetkinliklere sahip olmalarını sağlayacaktır. Ülkemizde ise peyzaj mimarlığı akreditasyonu için öncelikle mevcut durumun tespit edilmesi, uluslararası çerçevelere uygun

akreditasyon başvuru ve ölçütlerinin belirlenmesi ve akreditasyon hizmetini verecek bağımsız ve YÖK tarafından onaylanmış bir ajansın kurulmasına yönelik çalışmaların başlaması önemli bir hal almaktadır. Çalışmalarda kalite değerlendirme takımlarında öğrenci üyelerin bulunması önemli bir unsurdur. Öğrenci katılımcılar, olayları bir öğrencinin bakış açısıyla değerlendirebilmekle beraber eğitim-öğretimdeki en önemli paydaşı oluşturmaktadır. Öğrenci katılımcılar, öğrencilerden alacakları geribildirimler sayesinde bilgi edinilmesini sağlayacak ve bu bilgiler ile sunacakları katkı eğitimi daha iyi bir hale getirmeye yönelik olarak gelişecektir. Aynı zamanda ortaya çıkan bilgilerin kurumlardaki öğrencilerle tartışılmasıyla yenilikçi bilgilere ulaşacaklardır. Son olarak ise akademik personel ve öğrenci arasındaki iletişimi sağlayarak sağlıklı bir işbirliğini mümkün hale getireceklerdir.

Ülkemizdeki peyzaj mimarlığı programlarının akredite edilmesine yönelik birçok uygulamanın bulunduğu ulusal ve uluslararası örneklerde de görüldüğü üzere, akreditasyon sürecinin geliştirilmesinde öğrenci katılımı önemli bir yere sahiptir. Bu doğrultuda programların akredite edilmesi sürecinde öğrenci katılımı gerek öğrencilerle iletişim gerekse öğrenci geri bildirimlerinin öğrenci bakış açısıyla değerlendirilmesi, kalite sisteminin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi alanında önemli bir yere sahip olmaktadır.

Kaynaklar

- Aktan C, Gencil U (2007) Değişim Çağında Yüksek Öğretim. Yaşar Üniversitesi Ders Kitabı, İzmir.
- Alaniska H, Eriksson S (2006). Student Participation in Quality Assurance in Finland. Student Involvement in the Processes of Quality Assurance Agencies. Helsinki, pp: 12 – 15.
- Altınöz İ (2011). Yükseköğretimde Kalite ve Akreditasyon. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar. İstanbul, Cilt:2 Bölüm: IX Sayfa 1077-1092.

- Anonim 2019a. MÜDEK ve Mühendislik Eğitim Programlarının Akreditasyonu. <http://www.mudek.org.tr/tr/calistay/201909D/MUDEK-ve-Muhendislik-Egitim-Programlarının-Akreditasyonu.pdf> (Erişim tarihi: 31 Aralık 2019)
- Anonim 2019b. Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) Program Değerlendirme ve Akreditasyon Yönetmeliği. <http://pemder.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/PEMDER-Akreditasyon-Yonetmeligi.pdf> (Erişim tarihi: 31 Aralık 2019)
- Anonim 2019c. PEMDER Program Değerlendirme Kılavuzu. <http://pemder.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/PEMDER-Program-Değerlendirme-Kilavuzu.pdf> (Erişim tarihi: 31 Aralık 2019)
- Anonim 2019d. PEMDER Program Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi. <http://pemder.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/PEMDER-Akreditasyon-Yonergesi.pdf> (Erişim tarihi: 31 Aralık 2019)
- Anonim 2020a. MÜDEK Akreditasyon Süreci ve Öğrenci Değerlendiricilerin Sürece Katılımı. <http://www.mudek.org.tr/tr/calistay/202002OD/20200208-MUDEK.Oğrenci.Degerlendirici.pdf> (Erişim tarihi: 16 Kasım 2020)
- Bohrer J (2006). The Role of The Student in Quality Assurance Processes in England. Wales and Northern Ireland. Student Involvement in the Processes of Quality Assurance Agencies. Helsinki, pp: 23 – 31.
- Bostan Ç (2018) Peyzaj Mimarlığı Öğretiminde Akreditasyon Sürecinin İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Codina E A (2006). Student Involvement in Quality Assurance Agency Processes: The Catalan Experience. Student Involvement in the Processes of Quality Assurance Agencies. Helsinki, pp: 16 – 22.
- Çabuk N (2010) Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon: Ülkesel Bir Model Önerisi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çabuk N, Çabuk A (2007). Peyzaj Mimarlığında Sektörel Gelişim İçin Akreditasyon ve Kalite. Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi, Antalya.
- Çabuk N, Çabuk A, Tazebay İ (2010). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Program Akreditasyonuna İlişkin Bir Değerlendirme. Peyzaj Mimarlığı 4. Kongresi, İzmir.
- Çabuk N (2018). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon. Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi, 1:1, 9-19.
- Wiberg L K (2006). The Role of Students in The External Review of QA Agencies: A Comparative Reflection with the External Review of Higher Education Institutions. Student Involvement in the Processes of Quality Assurance Agencies. Helsinki, pp: 8 – 11.

YKSEKGRETİMDE AKREDİTASYON

Çiğdem KILIASLAN¹

¹ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Aydın

z

Bu çalışmanın amacı, bir yükseköğretim kurumunun ya da herhangi bir programının, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans ölçütlerine uygunluğunu denetleyen, belgeleyen ve kalite güvencesinin sürekliliğini sağlayan akreditasyon sisteminin ele alınmasıdır. Yükseköğretimde akreditasyon, akademik kalite, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir aracı olarak kabul edilmektedir. Akreditasyon, yükseköğretim kurumlarının ulusal ve uluslararası düzeyde birbirini tanıma sürecini kolaylaştırarak, diploma, unvan ve denkliklerin eşgüdümünü denetlemektedir. Çalışmada, akreditasyon kavramının içeriği üzerinde durulmuş, dünyada akreditasyon sisteminin işleyişi incelenmiş ve ülkemiz pratiğinde yükseköğretim kurumlarında akreditasyona yönelik yapılan alışmalar eşitli ynleriyle ele alınmıştır.

Anahtar Szckler: Akreditasyon, yksekğretim, eğitimde kalite

ACREDITATION IN HIGHER EDUCATION

Abstract

The aim of this study is to examine the accreditation system, which checks, certifies, and ensures the continuity of quality assurance of a higher education institution or any program in compliance with certain performance criteria at national and/or international level. Accreditation in higher education is accepted as an instrument of academic quality, transparency, and accountability. Accreditation is a process that allows recognition of diplomas, titles, and equivalents from national and international institutions. In this study, the concept of accreditation was emphasized, the functioning of the accreditation system in the world was examined and the studies carried out for accreditation in higher education institutions in our Turkey are discussed in various aspects.

Keywords: Accreditation, higher education, quality in education

1. Giriş

Bilgi üretmeyi, araştırma yapmayı, eğitimi kitlelere yaygınlaştırmayı, genel kültür kazandırmayı, vatandaşlık eğitimini ve mesleki eğitim sağlamayı hedefleyen yükseköğretim, kentlerin gelişmesine, Reform ve Rönesans Hareketlerine ve Aydınlanma düşüncesine koşut olarak Avrupa'da gelişmiş, daha sonra dünyanın diğer gelişen bölgelerine ve toplumlarına da yayılmıştır (Gül ve Gül 2014). Tarihsel süreç içerisinde, toplumların beklentilerini karşılayacak şekilde üniversitelerin amacı ve işleyişi farklılaşmıştır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyada güven ve sorumluluk kavramlarına vurgunun artması, daha fazla sorumluluk alınmasına neden olmuş, birçok ülkede ise yükseköğretimde kalite konusu tartışılmaya başlamıştır (Aslan 2009). 1990'lı yılların ortasından itibaren dünyadaki küreselleşme etkilerine bağlı olarak yükseköğretim kurumları kalite güvencesi ve uluslararası olma kavramları üzerinde durmaya başlamışlar ve 21. yüzyılın ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yükseköğretim modeli geliştirme çabaları yoğunluk kazanmıştır (Tantekin Ersolmaz 2018). Bu bağlamda, bilgi toplumuna ve ekonomisine geçiş sürecinde, farklı toplum kesimlerinin üniversiteden artan beklentileri daha fazla öğrenciye ve daha geniş bir yaş grubuna eğitim vermek, hızla üretilen yeni bilgilerin ve oluşan yeni bilgi alanlarını kapsayacak şekilde programları genişletmek, mezunların iş bulabilmesi, araştırmada bilginin yanı sıra uygulamaya yönelmek, toplumla güçlü köprüler kurarak, bölgesel ve ulusal kalkınmaya daha fazla katkıda bulunmak, paydaşlarına hesap verebilen, açık ve saydam yönetim modelleri geliştirmek, tüm bu beklentileri, giderek görece olarak azalan kamusal kaynaklar ile karşılayabilmek ve kaliteyi güvence altına almak olarak şekillenmiştir (T.C. Yükseköğretim Kurulu 2007).

Küreselleşme ile yükseköğretimde kalite geliştirme konusunda uygulanabilecek çeşitli yöntemlerin araştırılması son yıllarda ağırlık kazanmıştır. Günümüzde bilgi toplumunun öneminin artması bu konuda en önemli etkidir. Ülkeler arasında eğitim ve öğretim hizmetlerinde karşılıklı değişimi kapsayan yeni anlaşmaların imzalanması, eğitim ve

öğretimde meydana gelen hareketlilik ve değişim, kalite arayışını arttırırken ülkeler ve üniversiteler arasında da rekabeti arttırmıştır. Özellikle, bilişim ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler, bu yeniliklerin kullanılması, genel anlamda eğitimde önemli hale gelmiştir (Güney 2019).

Verilen eğitimin başarılı olabilmesi için eğitim kurumunun, öncelikle ulusal ve uluslararası düzeyde belirli ölçütleri karşılaması, kaliteyi güvence altına alması, doğru ve güvenilir olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, verilen eğitimin, belirlenmiş ölçütlere uygunluğunun denetlenmesini belgeleyen akreditasyon sistemi ön plana çıkmaktadır. Böylece bir eğitim kurumu ya da programının kendini denetlemesi, tanınırlığı, tercih edilme durumu ve dolayısıyla kendi alanında rekabet gücünü arttırması sağlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yükseköğretim kurumunun ya da herhangi bir programının, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans ölçütlerine uygunluğunu denetleyen, belgeleyen ve kalite güvencesinin sürekliliğini sağlayan akreditasyon sisteminin ele alınmasıdır. Bu doğrultuda bu çalışmada, akreditasyon kavramı, amaçları, akreditasyon süreçleri, dünyada ve ülkemizde akreditasyon sisteminin gelişimi üzerinde durulmuştur.

2. Yükseköğretimde akreditasyon: kavram, amaç ve özellikleri

Latince kökenli Fransızca bir sözcük olan "akreditasyon", güvenilir ve inanılır olma hali anlamına gelmektedir. Güvenilir olmanın izlenmesi; güvenilir, inanılır olduğunu belirtmek ise yine Fransızcada "akredite" eylemi olarak ifade edilmektedir (Doğan 1999).

Yükseköğretimde akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal / uluslararası düzeyde kalite, verimlilik, etkinlik gibi belirli performans ölçütlerine sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yüksek öğretime talepte bulunanlar ve kamuoyu önünde güven sağlamaya yönelik bir sistemdir. Akreditasyon, hem yükseköğretim kurumunun kendi kendini dönemsel

olarak değerlendirmesine (kurumsal öz değerlendirme) hem de yüksek öğretim kurumunun kurum dışı bağımsız akreditasyon kuruluşları tarafından dönemsel değerlendirilmesine olanak sağlayan bir gönüllü kalite güvence sürecidir (Aktan ve Gencil 2010).

Yükseköğretim Kalite Kurulu'na göre ise akreditasyon; bir akreditasyon kuruluşu tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş, akademik ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence sürecini ifade etmektedir (YÖKAK 2019). Yükseköğretimde akreditasyon akademik kalite, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir aracıdır (YÖK 2019).

Akreditasyonun genel olarak iki türü söz konusudur: "kurumsal akreditasyon" ve "programa dönük akreditasyon". Kurumsal akreditasyon, kurumsal kaliteyi minimum standartlarda garantilemeyi amaçlayan bir akreditasyon işlemidir. Kurumsal akreditasyon sürecinde, yükseköğretim kurumunun idari, mali ve akademik kapasitesi bir bütün olarak değerlendirilir. Programa dönük akreditasyon ise yüksek öğretim kurumu tarafından uygulanan herhangi bir programın (örneğin, lisans eğitimi, yüksek lisans eğitimi ya da doktora eğitimi) akreditasyonudur. Bu ikinci tür akreditasyonda yüksek öğretim kurumunun sadece belirli bir akademik programı (örneğin, mühendislik eğitimi, hukuk eğitimi, ya da tıp eğitimi) kalite standartları yönünden değerlendirilir ve uygunluk sağlandığı takdirde akredite işlemi gerçekleşmiş olur (Aktan ve Gencil 2010). Yükseköğretimde akreditasyonun genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aktan ve Gencil 2010; CHEA 2006; Güney 2019):

- Akreditasyon, ilgili programın belirli ölçütlere sahip olduğunu belgeleyen saygın bir sertifikanın verilmesi sürecidir.
- Yükseköğretim programlarının, performans ölçütlerine göre, özdeğerlendirme yapmalarına ve aynı zamanda yetkili akreditasyon kuruluşlarınca dış değerlendirme yapılmasına olanak sağlar.
- Bir kurumun / programın belirli ölçütleri karşılaması ve bunları tutarlı bir şekilde sürdürülmesidir. Uzun döneme ve düzenli

değerlendirmelere bir başka deyişle, periyodik iç ve dış değerlendirmelere dayanır.

- Yükseköğretim kurumu veya programının güvenilirliğini ve tanınmasını kolaylaştırır.
- Akredite edilmiş olan programların, alana özgü, önceden belirlenmiş ölçütleri karşılayacağını garanti eder. Akreditasyon, yükseköğretim kurumunda, kalitenin sürekli olarak geliştirilmesini amaçlayan bir süreç, kalite güvencesi sağlayan bir araçtır.
- Akreditasyon, kalite güvencesinin sürekliliğini sağlaması dışında, yükseköğretim kurumunda dürüstlüğü ve etik standartları sisteme oturtmayı amaçlar.
- Akreditasyon gönüllük esasına dayanır.

Yükseköğretimde yaygın bir şekilde uygulanan akreditasyonun temel amaçları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir (Aktan ve Gencil 2010; Güney 2019; YÖK 2019, PEMDER 2019):

- Eğitim-öğretim ve araştırmaların etkili ve verimli bir şekilde yapılmasını sağlamak,
- Yeni öğretim programları oluşturma, geliştirme ve uygulamaya olanak sağlayacak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi yönünde çalışmalar yapmak,
- Öğretim programlarını üniversitelerin başvurusu üzerine değerlendirmek, akredite etmek,
- Eğitim-öğretim, değerlendirme, akreditasyon ile ilgili ulusal ve uluslararası kurumlar, dernekler, meslek örgütleri ve akreditasyon kuruluşları ile işbirliği yapmak,
- Diğer ülkelerde yer alan yükseköğretim birimleri, sistemleri ve programları ile ilgili olarak hizmet talep edenleri bilgilendirmek,
- Hizmet sunulan öğrencilere ve tüm paydaşlara eğitim-öğretimin kalitesinin belirli ölçütlere dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesini vermek,
- Diploma ve unvanların karşılaştırılabilmesine yardımcı olmak,
- Yükseköğretim kurumlarının birbirlerini tanıma sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmak,
- Ülke ve kurumlar arasında öğrenci ve öğretim elemanlarının değişimini kolaylaştırmak,
- Mesleğe başlarken geçerli olacak temel ölçütleri belirlemek,
- Mükemmeliyet etiketi oluşturarak, en yüksek ölçütleri belirlemek ve güvence altına almak,

3. Yükseköğretimde akreditasyon: Gelişimi ve uygulamaları

▪ Akreditasyon ilk olarak, yirminci yüzyılın başlarında Amerikan eğitim sisteminde ortaya çıkmıştır. ABD’de akreditasyon kurumları yükseköğretimdeki artış ve yeni çalışma alanlarının ortaya çıkmasının sonucu olarak gelişmiştir. ABD’de ilk bölgesel akreditasyon ajansı 1885’de kurulmuş, ilk ihtisaslaşmış akreditasyon ajansı 1907’de tıp alanında açılmış, ilk akreditasyon 1910’da yapılmıştır. Amerikan yükseköğretiminde akreditasyonun amaçları; kalite temini, federal fonlardan yararlanma ve öğrenci transferini kolaylaştırma şeklinde özetlenebilir (Kısakürek 2007). ABD’de yükseköğretimde genel olarak iki tür akreditasyon yapısından söz etmek mümkündür (Aktan ve Gencel 2010; Kısakürek 2007):

▪ Birincisi “kurumsal akreditasyon” dur. Kurumsal akreditasyon iki veya dört yıllık özel veya kamuya bağlı tüm yükseköğretim kurumlarını veya yükseköğretimde belirli bir amaca yönelik kurumları (kariyer geliştirme enstitüleri gibi) kapsar. Bölgesel ve ulusal akreditasyon kuruluşları, kurumsal akreditasyonla ilgilenir.

▪ İkincisi tek bir programın akreditasyonundan sorumlu kuruluşlardır ve amaçları belirli bir yükseköğretim programı temelinde verilen eğitimin ilgili alanda pratik hayatın gerektirdiği beklentileri karşılamaya yönelik olup olmadığını belirlemek ve onaylamaktır.

ABD’de akreditasyon kuruluşlarının tanınması, resmi ve özel iki farklı kurum tarafından yapılmaktadır (Kısakürek 2007):

- Eğitim Bakanlığı (The United States Department of Education-USDE),
- Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation-CHEA)

Akreditasyon süreci devlete bağlı olmamasına rağmen, akreditasyon kuruluşlarının tanınması devletin sorumluluğundadır. CHEA tarafından tanınan akreditasyon kuruluşları on yıllık sürelerle

tekrar akredite edilirler ancak beş yılda bir de kurum ya da programın ara rapor hazırlaması istenmektedir. Değerlendirme, CHEA tarafından oluşturulan ve kurum temsilcileri, akreditasyon kurumları ve kamu temsilcilerinden oluşan “Tanınma Komitesi” tarafından yapılmaktadır. Komite öz değerlendirme raporuna göre akreditasyon kuruluşunu gözden geçirir ve gerekli görürse alan ziyareti yaparak kuruluşun tanınmasına ilişkin bir karara varır. Komite incelemeleri sonunda akreditasyon kuruluşunun tanınması ya da tanınmaması gerektiğine ilişkin CHEA’ya görüş bildirir (Aslan 2009).

ABD Eğitim Bakanlığı standartları ise kurum ya da programın kalitesi üzerine odaklanmaktadır. USDE, kurum ya da programın federal fondan, öğrenci yardım fonlarından ya da diğer federal programlardan yararlanabilmesi için yeterli düzeyde kaliteye sahip olup olmadığını değerlendirmektedir. USDE, akreditasyon kurumunun öğrenci başarısı, programlar, fakülte, olanaklar, mali ve idari kapasite, öğrenciye sunulan olanaklar gibi belli alanlarda belirlediği ölçütleri ne kadar karşılayabildiğini ortaya koymaktadır. Akreditasyon kurumunun USDE tarafından tanınması beş yıl süreyle geçerlidir (Aslan 2009).

USDE tarafından tanınırlık alınması kurumlar ya da programların federal öğrenci fonundan yararlanabilmesini sağlamaktadır. CHEA tarafından tanınma da akreditasyon kuruluşları arasında akademik meşruluk sağlayarak, program ya da kurumun saygınlığını artırmaktadır (Kısakürek 2007).

Avrupa’da ise yükseköğretim çok uzun yıllar büyük ölçüde devlet tarafından sunulan bir kamusal hizmet olarak kabul edildiğinden akreditasyona uzun süre ihtiyaç duyulmamıştır (Aktan ve Gencel 2007). Yükseköğretimin değerlendirilmesi, Avrupa’da 1980’lerde önem kazanmaya başlamıştır. 1984 yılında üniversitelerinin ayrıntılı bir değerlendirmesini yapan Fransa, Avrupa’daki ilk örnektir. Finlandiya’da ise ilk kurum değerlendirmesi 1990’lı yıllarda yapılmıştır. Hollanda, İngiltere ve Danimarka gibi ülkeler de 1990’lı yılların başlarında program ve alan değerlendirme çalışmaları yapmışlardır. Avrupa’da akreditasyon kavramını

kalite güvencesi anlamında ilk kullanan ülke İngiltere'dir. Macaristan ve diğer bazı Doğu Avrupa ülkeleri akreditasyonu öğretim programında minimum düzeyi belirlemek amacıyla kullanmışlardır. Ancak bu çalışmalar Sorbonne ve Bologna Deklarasyonlarının imzalanması ile hızlanmıştır. Avrupa'da bu alanda yeniden yapılanma kapsamında yükseköğretimde akreditasyonu uygulamaya 1998 yılında başlayan Almanya olduğu söylenebilir (Süngü ve Bayrakçı 2010).

Bologna Süreci, yüksek eğitim yeterliliklerinin standartlarında ve kalitesinde karşılaştırılabilirliği sağlamak için Avrupa ülkeleri arasında tasarlanmış olan bakanlık toplantıları ve anlaşmalar dizisidir. Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanları 1998 yılında Sorbonne Bildirgesi ile Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı oluşturma görüşünü önermişlerdir. Bunun sonucunda Bologna Süreci ortaya çıkmıştır. 1999 yılında da Bologna Bildirgesi imzalanarak Bologna Süreci başlamıştır. Bologna Sürecine Türkiye 2001 yılında dâhil olmuştur. Bologna Sürecinde dört organizasyon öne çıkmaktadır. Bunların baş harflerinden dolayı E4 olarak isimlendirilmektedir (Ayvaz ve ark. 2016):

- ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education- Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği),
- ESU (European Students' Union- Avrupa Öğrenci Birliği),
- EUA (European University Association - Avrupa Üniversiteleri Birliği),
- EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education - Avrupa Yükseköğretim Kurumları Birliği).

Yükseköğretimde ENQA'nın 2005 yılında yayınlamış olduğu "Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın - AYA (European Higher Education Area, EHEA) Kalite Güvence Standartları ve Yönergeleri Raporu"nda (**ESG**: European Standards and Guidelines for Quality Assurance) belirtilen ölçütler ve yönergeler ile AYA'da yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile uyum içinde ve kıyaslanabilir kalite düzeyinde hizmet vermeleri hedeflenmektedir. Her ülke kendi

eğitim sistemine uygun kalite güvence standartlarını belirlemekte ve bu standartlar ışığında kendi eğitim sistemini değerlendirmektedir. Aynı zamanda ülkeler, yükseköğretim kurumlarının kalite geliştirme faaliyetlerinin değerlendirilmesi için kalite ajansları oluşturmakta ve dış değerlendiricileri kullanarak yükseköğretim kurumlarının kalite düzeylerinin belirlenmesini sağlamaktadırlar (Ayvaz ve ark. 2016).

Avrupa Yükseköğretim Akreditasyon Konsorsiyumu (European Consortium for Accreditation in Higher Education, ECA) Kasım 2003'de kurulmuştur (Kısakürek 2007). Şu anda 11 ülkeden 17 kalite güvence ajansı ECA üyesidir. Üyelik; kabul ölçütlerini karşılayan, Bologna bildirgesini imzalayan ülkelerdeki kuruluşlara açıktır. ECA, Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın (AYA - European Higher Education Area, EHEA) uygulanmasına katkıda bulunmaktadır (ECA 2019).

4. Dünyada akreditasyon kuruluşları

4.1. Peyzaj mimarlığına yönelik akreditasyon kuruluşları

Peyzaj mimarlığı eğitiminin kalitesini güvence altına almak amacıyla yönelik dünyadaki bazı akreditasyon kuruluşları aşağıda belirtilmektedir:

LAAB (Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu - Landscape Architecture Accreditation Board): Amerika Birleşik Devletleri'nde Peyzaj Mimarlığı programlarını akredite etmektedir. ASLA (American Society of Landscape Architects) bünyesinde kurulmuştur. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde programların akreditasyonunu gerçekleştirmektedir (ASLA 2019).

LAAC (Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu -The Landscape Architecture Accreditation Council): 6 yıllık sürelerle, lisans ve yüksek lisans düzeyinde, Kanada'daki peyzaj mimarlığı programlarını akredite etmektedir. CSLA'nın (Canadian Society of Landscape Architects) bir organı olarak çalışmaktadır (CSLA 2019).

LI (Landscape Institute) : İngiltere'deki peyzaj mimarlığı programlarını akredite etmektedir. LI

tarafından akredite olan programlar, IFLA tarafından da tanınmaktadır (Landscape Institute 2019).

ASAP (Validation Organization for Study Programmes Architecture and Planning): ASAP, Almanya'da, mimarlık, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve kent planlama programlarını akredite etmektedir (ASAP 2019).

IFLA (International Federation of Landscape Architects): 2008 yılında "Tanınırlık veya Akreditasyon Kılavuzu (IFLA Guidance Document for Recognition or Accreditation)" yayınlanmıştır. Böylece peyzaj mimarlığı programlarının tanınırlığı ve akreditasyonu için temel ilkeler belirlenmiştir (IFLA 2019).

4.2. Diğer disiplinlere yönelik akreditasyon kuruluşları

Farklı akademik disiplinlere yönelik çalışmalar yapan önemli akreditasyon kuruluşlarından bazıları ise şunlardır (Aktan ve Gencel 2010):

- ABET (The Accreditation Board for Engineering and Technology- Mühendislik ve Teknoloji Akreditasyon Kurulu): ABD hükümeti tarafından mühendislik derecesi veren kurumları akredite etmeye yetkili tek kurumdur.
- FEANI (Fédération Européenne d'Associations Nationales d'Ingénieurs): Avrupa Mühendisleri Birliği'nin oluşturduğu bir akreditasyon kuruluşudur.
- Başta İktisadi ve İdari Bilimler olmak üzere sosyal bilimler için AACSB (American Assembly of Collegiate Schools of Business), EFMD (European Foundation for Management Development), FIBAA (Foundation for International Business Administration) ve ABS (Association of Business Schools) gibi akreditasyon kuruluşları bulunmaktadır. Özellikle işletme alanında en güçlü kurum AACSB'dir.
- ABD ve Kanada İlahiyat Fakülteleri Birliği ATS (The Association of Theological Schools), 1936 yılından bu yana ABD'de akreditasyon kuruluşu olarak kabul edilmektedir.
- Tıp alanında ise LCME (Liaison Committee on Medical Education) ABD ve Kanada'daki Tıp Fakültesi eğitimini akredite etmektedir. Ayrıca NCFMEA (The National Commission for Foreign

Medical Education and Accreditation) ve Eğitim Bakanlığı aracılığıyla, yabancı ülkelerdeki Tıp Fakültelerinin standartlarının değerlendirilmesinde yardımcı olunmakta, ancak akreditasyon yapılmamaktadır.

- Veteriner hekimlik eğitimi veren kuruluşların akredite edilmesinde, ABD ve Kanada'da, Amerika Veteriner Hekimlik Birliği, AVMA (American Veterinary Medical Association) 1946 yılından beri hem kendi ülkelerinde hem de diğer ülkelerde akreditasyon gerçekleştirmektedir. Avrupa'da ise, AB direktifleri doğrultusunda, 1994 yılından beri veteriner eğitim kurumlarının akreditasyonunu, Avrupa Veteriner Eğitim Kurumları Birliği, EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education) yapmaktadır.

5. Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının kalite güvence sistemi ve akreditasyon

1982-2005 yılları arasında, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun çıktığı tarihten itibaren yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Denetleme Kurulu tarafından denetlenmiştir. Bu denetimler bir iç denetim karakterindedir ve değerlendirmeler kamuoyu ile paylaşılmamıştır (Ayvaz ve ark. 2016).

2005 yılında YÖK "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği"ni çıkarmış ve bu yönetmelik esaslarınca Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK)'nu kurmuştur. YÖDEK "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi"nin ilk sürümünü 2006 yılında ve ikinci sürümünü 2007 yılında yayımlanmıştır. YÖDEK'in Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvence Birliği (ENQA)'ne yapmış olduğu üyelik başvurusu 2007 tarihinde ENQA Kurulunca kabul edilmiştir. YÖDEK, yükseköğretim kurumlarının akademik değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmalarını sistematik bir şekilde yürütebilmesi için gerekli süreçleri ve performans göstergelerini tanımlamıştır. YÖDEK Rehberi" ne göre, Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (ADEK) kurulmuştur. ADEK, iç değerlendirme raporunu hazırlamak veya

hazırlamak yanında, ilgili yükseköğretim kurumunun "dış değerlendirme" yaptırması durumunda, gerekli hazırlıkları yapmak ve dış değerlendirici kurum, kuruluş veya kurula her türlü desteği vermekle görevlendirilmiştir (Ayvaz ve ark. 2016).

23 Temmuz 2015 tarihli ve 29423 sayılı Resmî Gazetede "Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği" yayımlanmıştır. Buna göre Yükseköğretim Genel Kuruluna kısmen danışman niteliğinde Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) oluşturulmuştur. Yine bu yönetmeliğe göre yükseköğretim kurumlarında kalite komisyonları kurulmaktadır (Ayvaz ve ark. 2016).

Türkiye'de akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirme ve tanınma faaliyetlerinden Yükseköğretim Kalite Kurulu sorumludur. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir. 2016 yılından itibaren YKS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda (Eski adıyla ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu) YÖKAK tarafından yetkilendirilen veya tanınan akreditasyon kuruluşlarının akredite ettiği program bilgileri yer almaktadır. Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi aşağıda yer alan ölçütler kapsamında YÖKAK tarafından gerçekleştirilmektedir (YÖKAK 2019):

- Kuruluşun; önceden tanımlanmış ve ilan edilmiş misyon ve hedefleri olmalı; faaliyetlerini bu hedefler doğrultusunda sürdürmeli, yönetim süreçlerine ve uygulamalarına geniş paydaş katılımı sağlanmalı, çıktı odaklı program akreditasyonuna ilişkin uygulamaların ve kullanılan ölçütlerin ulusal ve uluslararası ölçütlere (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğu ve kararlarının isabetli olduğu kanıtlanmalıdır.
- Kuruluşun, kurumsal ve mali yapısı mevzuata ve faaliyet alanına uygun, sağlam ve sürdürülebilir olmalıdır.
- Kuruluş; organizasyonel yapılanması, operasyonel süreçleri ve resmi sonuçların sorumluluğu açısından bağımsız hareket etmelidir.

- Kuruluş; program akreditasyonu faaliyetlerinin sonuçlarını analiz eden genel değerlendirme raporlarını düzenli olarak yayımlamalıdır.
- Kuruluş, program akreditasyonu faaliyetlerini yürütmek için hem insan kaynağına hem de finansal bakımdan yeterli ve uygun kaynaklara sahip olmalıdır.
- Kuruluş faaliyetlerinin çıktılarının izlenmesi, değerlendirilmesi, güvence altına alınması ve sürekli iyileştirme çalışmalarının yürütülebilmesi amacıyla uygun iç kalite güvencesi süreçlerine sahip olmalıdır.
- Kuruluş faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası ölçütlere (özellikle ESG) uyumluluklarının değerlendirilmesi ve kalite güvence sisteminin sürekli iyileştirilmesi için dış değerlendirme süreçlerine dâhil olmalıdır.

Uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması aşağıda yer alan ölçütler kapsamında YÖKAK tarafından gerçekleştirilmektedir (YÖKAK 2019):

- Kuruluş, program akreditasyonuna ilişkin uygulamalarının ve kullandığı ölçütlerin ulusal (ülkemizin) ve uluslararası ölçütlere (özellikle ESG) uygun ve güvenilir olduğunu kanıtlamalıdır.
- Kuruluş, "çıkıtı odaklı" akreditasyon (öğrenme çıktıları, öğrenci başarısının izlenmesi, ölçme değerlendirme yaklaşımları, mezun görüşleri vb.) yaklaşımını benimsemiş olduğunu kanıtlamalıdır.

Türkiye'nin yükseköğretimde ilk ulusal akreditasyon kuruluşu olan MÜDEK, 2002 yılında, Türkiye ve KKTC'de mühendislik eğitimi veren fakültelerin dekanlarından oluşan Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK) tarafından, bu fakültelerin mühendislik lisans programlarını değerlendirmek için ayrıntılı bir program düzenlemek ve uygulamak üzere, bağımsız bir platform olarak "Mühendislik Değerlendirme Kurulu" adı ile kurulmuştur. Bu kuruluş, 25 Ocak 2007 tarihinde, MÜDEK kısa adını kullanmaya devam ederek "Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği" adında bir dernek olarak tüzel kişilik kazanmıştır. Aynı yıl içinde (16 Kasım 2007), YÖK Genel Kurulu'nun kararıyla yükseköğretim kurumlarının mühendislik programlarında ulusal, sektörel ve program yeterlilikleri odaklı, ulusal bir

akreditasyon kuruluşu olarak resmen tanınan ilk ulusal dış değerlendirme kuruluşu olmuştur (Tantekin Ersolmaz, 2018). Bugün Türkiye’de yer alan akreditasyon kuruluşları Çizelge 1’de verilmiştir. Tanınan uluslararası akreditasyon kuruluşları ise Çizelge 2’de yer almaktadır (YÖKAK 2019).

6. Yükseköğretimde akreditasyon süreci ve ölçütleri

Akreditasyon sürecindeki başlıca aşamaları aşağıdaki gibidir (Aktan ve Gencil 2010) (Şekil 1):

- Standartların belirlenmesi: Akreditasyon kurumu, bir yükseköğretim kurumunu ya da programını değerlendirmeye yönelik ölçütlerini belirler.
- Hazırlık ve öz değerlendirme: Akredite olmak isteyen yükseköğretim kurumu / programı ön hazırlık çalışmalarını yapar ve kurum içi öz değerlendirme faaliyetlerini tamamlar ve gerekli belgeleri akreditasyon kurumunun standartları doğrultusunda rapor olarak hazırlar.
- Dış değerlendirme ve ziyaret: Akreditasyon kurumu tarafından görevlendirilen uzman kişiler tarafından ilgili yükseköğretim kurumunun ya da akredite edilmesi istenen programının performans standartları yönünden konumu ve statüsü gözden geçirilir ve yükseköğretim kurumu ziyaret edilir. Bu sürece dış değerlendirme adı verilir.
- İzleme: Yükseköğretim Kurumu ya da programı belirli bir süre izlenerek istenen ölçütlere uygunluk sağlayıp sağlayamadığı gözlemlenir.
- Akreditasyon kurumu tarafından kararın verilmesi: Akreditasyon kurumu, akreditasyon sürecindeki kurumun ve/veya programın mükemmeliyet standartları yönünden statüsünü onaylama veya reddetme kararı alır.
- Periyodik gözden geçirme: Akredite olan ilgili yükseköğretim kurumu ve/veya programı belirli periyodik dönemler itibarıyla yeniden dış değerlendirmeye tabi tutulur. Sürekli izleme ve değerlendirmenin amacı akredite edilmiş kurumun gerekli standartları korumasını garanti altına almaktır.

Akreditasyon için başvuran programların değerlendirmesinde, programların değerlendirme

ölçütlerini karşılama düzeyinin belirlenmesi etkindir.

Ölçütler genel olarak aşağıdaki ana başlıklar altında toplanmıştır (MÜDEK 2014; Aktan ve Gencil 2010):

- Öğrencilere yönelik ölçütler
- Program eğitim amaçlarına yönelik ölçütler
- Program çıktılarına ve eğitim planına yönelik ölçütler
- Öğretim kadrosu
- Altyapıya yönelik ölçütler
- Mali kaynaklara yönelik ölçütler
- Disipline özgü ölçütler

7. Sonuç

Akreditasyon, bir yükseköğretim kurumunun ya da herhangi bir programının, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans ölçütlerine uygunluğunu denetleyen, belgeleyen ve kalite güvencesinin sürekliliğini sağlayan bir sistemdir. Akademik kalitenin, saydamlığın, hesap verme sorumluluğunun ve dürüstlüğün hem öz değerlendirme hem de dış değerlendirmeye sürekliliğinin sağlanmasına katkı sağlamakta, yükseköğretim talebinde bulunan kişilere, ilgili kurum ve programın belirli ölçütleri taşıdığı güvencesini vermektedir. Akreditasyonun en önemli sonuçlarından bir tanesi de, yükseköğretim kurumu ve programının ülke içinde ve dışında tanınarak saygınlığına katkı sağlamaktadır.

Akreditasyon, eğitim kurumlarının ölçütleri sağlayıp sağlamadığı konusunda öğrenciler ve tüm paydaşların bilgi sahibi olmasına, nitelikli insan gücünün yetişmesine, öğrenci ve öğretim elemanlarının değişiminin kolaylaşmasına fırsat sağlarken, kurum içi iletişimi yükseltmekte, üst yönetime önceliklerin belirlenmesinde yol göstermekte ve kuruma gelecekle ilgili düşünme olanağı sağlamaktadır (Aktan ve Gencil 2010; Güney 2019).

Sonuç olarak akreditasyon, yükseköğretimde kaliteyi güvence altına alan bir sistem olarak değerlendirilmelidir.

Kaynaklar

- Aktan CC., U Gencil (2010). Yükseköğretimde Akreditasyon. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt 2, Sayı 2, 2010 ISSN: 1309-8039.
- ASAP (2019). <https://www.asap-akkreditierung.de/en/about-asap> (Erişim: 25.11.2019).
- ASLA (2019). Accreditation and Landscape Architectural Accreditation Board (LAAB) <https://www.asla.org/accreditationlaab.aspx> (Erişim: 25.11.2019).
- Aslan B (2009). Accreditation of Higher Education in Different Countries and Improvements in Turkish Higher Education (Çeşitli Ülkelerde Yükseköğretimde Akreditasyon ve Türk Yükseköğretimindeki Gelişmeler), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, yıl: 2009, cilt: 42, sayı: 1, s. 287-309.
- Ayvaz B, Kuşakçı AO, Bor O (2016). Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Süreçleri, Yeni Türkiye 88/2016.
- CHEA (2006). 2006 CHEA Recognition Policy and Procedures, <https://www.chea.org/2006-cha-recognition-policy-and-procedures> (Erişim: 25.11.2019).
- CSLA (2019). What is Accreditation? <https://www.csla-aapc.ca/society/landscape-architecture-accreditation-council> (Erişim: 25.11.2019).
- Doğan İ (1999). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon Sorunu: Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Deneme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Cilt 5, Sayı:4.
- ECA (2019). Organization, <http://ecahe.eu/home/about/organisation/> (Erişim: 25.11.2019).
- Gül Sallan S, Gül H (2014) "Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi, Güncel Durumu ve Eleştirisi", Toplum ve Demokrasi, Yıl 8, Sayı 17-18, Ocak-Aralık, s. 51-66.
- Güney A (2019). Kalite Yönetimi Çerçevesinde Yükseköğretimde Akreditasyon Süreci, Turkish Studies Volume 14 Issue 2, 2019, p. 401-412.
- IFLA (2019). <https://www.iflaworld.com/members>
- Kısakürek M.A (2007). Çeşitli Ülkelerde Akreditasyon. Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Akreditasyon Çalıştay. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: Ankara. Yayın no: 204.
- Landscape Institute (2019). <https://www.landscapeinstitute.org/education/university-course-accreditation/> (Erişim: 25.11.2019).
- MÜDEK (2014). Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri, 13 s.
- PEMDER (2019). Akreditasyon, <http://pemder.org.tr/akreditasyon/> (Erişim: 27.11.2019).
- Süngü H, Bayrakçı M (2010). Bologna Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akreditasyon Çalışmaları, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 8(4), s. 895-912.
- Tantekin Ersolmaz Ş (2018). MÜDEK: Yükseköğretimde İlk Ulusal Akreditasyon Kuruluşu, İTÜ Vakfı Dergisi Sayı 79, s. 76-79.
- T.C. Yükseköğretim Kurulu (2007). Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Yayın No: 2007-1 ISBN: 978-975-7912-32-3 Baskı ve Cilt: Meteksan A.Ş. 251s.
- YÖK (2019). Yükseköğretimde Akreditasyon, Tanıma ve Denklik Hizmetleri Daire Başkanlığı, <https://denklik.yok.gov.tr/akreditasyon-tanima-denklik-nedir> (Erişim: 22.11.2019).
- YÖKAK (2019). Yükseköğretim Kalite Kurulu <https://www.yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/akreditasyon-kuruluslari-nedir> (Erişim: 22.11.2019).

ECLAS - LE:NOTRE TUNING PROJESİ BAğLAMINDA PEYZAJ MİMARLIğI YETERLİLİKLERİ VE AKREDİTASYON

Prof.Dr. Veli ORTAÇEŞME¹

¹ Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya

z

Avrupa Birliği Bologna Sürecinin bir unsuru olan Tuning Projesi ile eğitim-ğretim ve dolayısıyla alınan diplomaların karşılıklı olarak tanınması bağlamında Avrupa'da ortak bir çerçevenin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda; genel akademik yeterlilikler; disipline özgü yeterlilikler; ders kredilerinin biriktirilmesi için Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) kullanımı; eğitim, ğretim ve ders değerlendirme yaklaşımları ve eğitim-öğretimde kalite güvencesi olmak üzere beş ana konu tanımlanmıştır. Tuning Projesinin Peyzaj Mimarlığı eğitimine uyarlanması Avrupa Peyzaj Mimarlığı Okulları Konseyi'nin (ECLAS) girişimi ile başlatılan LE:NOTRE Projesi kapsamında yapılmıştır. Bu proje ile Peyzaj Mimarlığı mezunlarının sahip olması gereken bilgi, beceri ve yeterlilikler, temel yeterlilikler, genel akademik yeterlilikler ve disipline özgü yeterlilikler bağlamında tanımlanmıştır. Bu alışmada, LE:NOTRE Projesi kapsamında geliştirilen Peyzaj Mimarlığı yeterlilikleri ele alınmakta ve peyzaj mimarlığı eğitim programlarının akreditasyonuna yönelik olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler Peyzaj Mimarlığı, eğitim, akreditasyon, Tuning

LANDSCAPE ARCHITECTURE COMPETENCES AND ACCREDITATION IN THE CONTEXT OF ECLAS - LE:NOTRE TUNING PROJECT

Abstract

With the Tuning Project of the European Union Bologna Process, it is aimed to establish a common education and training framework in Europe for mutual recognition of diplomas. In this context; such five topics as general academic competences; subject-specific competences; use of European Credit Transfer System (ECTS) to accumulate course credits; education, training and course assessment approaches; and the quality assurance in education and training have been identified. Tuning Landscape Architecture Education in Europe was studied within the scope of LE:NOTRE Project initiated by the European Council of Landscape Architecture Schools (ECLAS). With this project, the knowledge, skills and competences that Landscape Architecture graduates should possess were defined as core competences, general academic competences and subject-specific competences. In this study, Landscape Architecture competences developed within the scope of LE:NOTRE Project are discussed and evaluated for the accreditation of landscape architecture teaching programs.

Keywords: Landscape Architecture, education, accreditation, Tuning

***Sorumlu Yazar** *Corresponding Author* | Prof.Dr. Veli ORTAÇEŞME, Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 07070 Antalya, e-mail: veliortacesme@gmail.com ORCID: 0000-0003-1832-425X

Geliş Received 07.03.2020 | **Kabul** Accepted 06.11.2020 | **Basım** Published 01.12.2020
ISSN 2687-2358 | KONFERANS BİLDİRİSİ (*Conference Paper*)

1. Giriş

Peyzaj Mimarlığı, mesleki bir faaliyet alanı ve akademik bir disiplin olarak, peyzajların çeşitli ölçeklerde şekillendirilmesiyle ilgilenmektedir. İşlevsel, estetik açıdan hoş, sürdürülebilir ve çeşitli insan gereksinimlerine ve hedeflerine uygun yerler oluşturmak, geliştirmek, sürdürmek ve korumak için yapılması gereken peyzaj planlama, tasarım ve yönetim çalışmalarını kapsamaktadır. Peyzajların ve insanların peyzajlarla etkileşiminin çok yönlü doğası, bu konu alanının içeriğini genişletmektedir. Bu nedenle, Peyzaj Mimarlığı kendi alanını geliştirirken, sadece yaratıcı sanatlar ve doğa bilimleri kavramlarını değil, aynı zamanda beşeri bilimlerin birçok yönünü ve geniş bir teknoloji yelpazesini de içine alan kavramları ve yaklaşımları kullanmakta ve bütünleştirmektedir.

"Peyzaj" planlama, tasarım ve yönetimin hem konusu hem de nesnesidir. Peyzaj Mimarlığı, kırsal, kentsel ve kent çevreleri de dahil olmak üzere her türlü peyzajlarla ilgilidir. Peyzajlarla ilgili öneriler bölgesel, yerel ve alan ölçeklerinde yapılır. Peyzaj mimarları geleneksel olarak yeni konut veya ticari gelişmeler, parklar, kamusal alanlar ve doğal olarak bahçeler için planlama ve tasarım çözümleri geliştirirler. Ayrıca, büyük altyapı projelerinin mevcut peyzajlarla bütünleştirilmesi ve çevresel etkilerin azaltılmasına yönelik projeler de çalışma konuları arasındadır. Peyzaj Mimarları ayrıca yeşil sistemlerin ve doğa gelişiminin sağlanması için stratejiler önermektedir. Peyzaj Mimarları, tarihi bahçelerin ve kültürel peyzajların, kent çevresinde yer alan rekreasyon alanlarının, milli parkların ve korunan peyzajların yönetimi için planlar hazırlamakla ilgilenmektedir. Bu konular, peyzaj mimarlığı eğitimi ve araştırmalarında yer verilen konulardır.

Peyzajların korunması, yönetimi ve geliştirilmesinde peyzaj mimarları sadece çok çeşitli disiplinlerden gelen uzman bilgilerini değil aynı zamanda kamu yararını da dikkate almalıdır. Toplumun büyük kesimi kırsal ve kentsel alanların yaşam kalitesi, güvenliği ve işlevselliği ile biyolojik ve peyzaj çeşitliliği konusunda hassasiyete sahiptir. Avrupa'da, insanların ve yaşadıkları çevrelerin koşullarını iyileştirmeye yönelik politikalar yer almaktadır. Bu

politikalar ulusal ve bölgesel yasalar ve programlar tarafından uygulanmaktadır. Örneğin; Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (madde 3), peyzajların korunması, yönetimi ve planlamasını teşvik etmeyi ve peyzajlar konusunda Avrupa düzeyinde işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu politikalar bağlamında Peyzaj Mimarları, yüksek yaşam kalitesi ve yüksek çevre kalitesine yönelik uygulamaların yaşama geçirilmesi yönünde çaba sarf etmektedir. Önemli politikalar, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve kültürel miras, kentsel ve kırsal kalkınma, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik, toprak koruma, su yönetimi ve sel riskinin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma ile ilgili tüm politikalar. Peyzaj mimarlarının eylem alanındaki bu konu çeşitliliği, öğretme, öğrenme ve araştırma konusunda bütünleşik ve aynı zamanda eleştirel yaklaşımları gerektirmektedir.

XX. Yüzyılın başlarına kadar peyzaj mimarlığı alanında çalışan meslek mensuplarının eğitiminde bir çeşitlilik görülmekteydi. Ya bahçıvan çırağı olarak ya da bahçecilik yüksekokullarında eğitim aldılar. Ayrıca, bahçıvanlarla birlikte çalışmak suretiyle bitkiler hakkında bilgi sahibi olan mimarlar veya mühendisler, bu alanı pratikte geliştirdiler. 1824'te Prusya hükümeti Peter Joseph Lenné'yi Berlin yakınlarında ilk resmi "Peyzaj Bahçeciliği" okulunu kurmak üzere görevlendirmişti (Bruns ve ark. 2010). Ancak, Peyzaj mimarlığı alanında üniversite düzeyinde ilk eğitim 20. yüzyılın başlarında başlamıştır. ABD'deki ilk peyzaj mimarlığı programı 1899 yılında Harvard Üniversitesi'nde başlamıştır. Avrupa'da ise ilk program 1919'da Norveç Tarım Üniversitesi'nde başlatılmıştır. Bunu 1929'da Berlin Teknik Üniversitesi (Almanya), 1932'de Reading Üniversitesi (İngiltere), 1948'de Lizbon Üniversitesi (Portekiz), 1942'de Wageningen Üniversitesi (Hollanda) ve diğerleri izlemiştir. (Van den Brink ve ark. 2017).

Yeşil alanların ve peyzajların planlama, tasarım ve yönetiminin zaman içinde gelişen kapsamı, karmaşıklığı ve sosyal önemi ile kentleşme, sanayileşme ve tarım ve ormancılık uygulamalarından kaynaklanan tahribatı, Peyzaj Mimarlığı alanında eğitim ve araştırma yapacak üniversite programlarının oluşturulması yönünde baskılara neden olmuştur. Avrupa'daki peyzaj

mimarlığı eğitimi aşağıdaki aşamalardan geçmek suretiyle gelişmiştir (Bruns ve ark, 2010):

Çizelge 1. Avrupa'daki peyzaj mimarlığı eğitim aşamaları

Aşama	Yıllar	Gelişmeler
1. Aşama	1919-1948	Öncüler - Az sayıda ülkede ve her ülkede tek bir üniversitede peyzaj mimarlığı eğitiminin verilmeye başlanması
2. Aşama	1949-1973	1. Sıçrama - Birçok Avrupa ülkesinde yeni peyzaj mimarlığı programlarının açılması
3. Aşama	1974-1991	1. Güçlenme - Az sayıda yeni bölümün daha açılması, öğrenci ve öğretim üyesi sayısı artışı
4. Aşama	1991-2003	2. Sıçrama - Doğu Bloğunun yıkılmasından sonra yeni bölümlerin açılması
5. Aşama	2003 sonrası	2. Güçlenme - Bologna Sürecinin yürürlüğe girmesi

Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitiminin gelişimi, Avrupa'daki 2. Aşama ile birlikte başlamıştır. Daha önce yıllarda çeşitli üniversitelerde verilen birkaç ders ile sınırlı iken, ilk Peyzaj Mimarlığı Bölümü 1968 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi bünyesinde başlatılmıştır. Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitiminin gelişmesi ve yeni bölümlerin açılması süreci Avrupa'da sonraki aşamalarda yaşanan gelişmelerle paralellik göstermektedir. Türkiye'de de 1974-91 yılları arasında az sayıda bölüm açılmış, ancak 1990'lı yıllardan sonra açılan bölüm sayısında önemli artışlar yaşanmıştır (Ortacesme ve ark. 2019). Türkiye 2001 yılında Bologna Süreci'ne dahil olmuştur.

Peyzaj mimarlığının konu alanı olan peyzajların karmaşıklığı, Avrupa genelinde eğitim yaklaşımlarının çeşitliliğine neden olmuştur. Bologna Sürecinin temel amaçlarından biri olan ortak noktalarda birleşme yolunda yapılması gereken çok şey olsa da Avrupa'daki Peyzaj Mimarlığı eğitiminde büyük bir zenginlik ve çeşitlilik vardır ve bu zenginlik önemlidir. Bu çeşitlilik, toplumların ve peyzajın kendisinin doğası ve kültüründen kaynaklanmaktadır. Avrupa Peyzaj

Mimarlığında çeşitlilik bir temel referans noktasıdır ve verilen eğitimin birlikte geliştirilmesi için önemli bir potansiyeldir. Eğitim, araştırma ve geliştirme hedeflerine ilişkin birlikte hareket etme, tüm disiplinlerde doğal bir gelişim sürecidir. ECLAS-LE:NOTRE Tuning Projesi bu bağlamda önemli bir fırsat sunmaktadır.

Avrupa Birliği'nin 'Tuning (Uyumlaştırma) Projesi' Bologna Sürecinin uygulanmasında pratik bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. "Uyumlaştırma" ifadesi, proje kapsamında üniversitelerin lisans programlarını geliştirmek için ortak bir anlayışa ve referans noktalarına sahip olması gerektiği fikri ile seçilmiştir. Uyumlaştırma ifadesi ile tek, homojen ve kesin bir Avrupa müfredatı arayışı söz konusu değildir. Tuning Projesi, Avrupa üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin katılımı ve 'aşağıdan yukarıya' diyalog yoluyla, herhangi bir meslek alanının öğretilmesi ve geliştirilmesinde daha fazla karşılaştırılabilirlik ve şeffaflığın sağlanmasını hedeflemiştir. Ortak referans noktaları, ilgili disiplinlerin her birinde akademisyenler tarafından ortaklaşa geliştirilmektedir.

Tuning Projesi çerçevesinde, katılımcı konu alanlarında tartışmalar düzenlemek için beş ana tartışma konusu belirlenmiştir:

- Aktarılabılır becerilerin genel yeterlilikleri,
- Disipline özgü yeterlilikler,
- AKTS'nin bir ders kredisi biriktirme sistemi olarak rolü,
- Öğrenme, öğretme ve değerlendirme yaklaşımları,
- Eğitim sürecinde kalite geliştiriminin rolü.

Peyzaj Mimarlığı alanında Tuning Projesi, ECLAS tarafından geliştirilen LE:NOTRE Projesi kapsamında uygulanmıştır. Peyzaj mimarlığı için genel yeterlilikler, 2002-2013 yılları arasında çeşitli aşamalarda gerçekleştirilen LE:NOTRE Projesinin ilk aşaması sırasında belirlenmiştir. Ayrıca disipline özgü yeterlilikler kataloğunun ilk taslağı da hazırlanmıştır. LE:NOTRE Projesinin ikinci aşamasında bu süreç ileri taşınmaktadır. Yeterlilikler, Peyzaj Mimarlığı eğitimindeki farklı programların

çeşitliliği dikkate alınarak tanımlanmıştır. Öğretim yaklaşımları, değerlendirme yöntemleri ve kalite güvencesi için bir ortak referans çerçevesi tanımlanmıştır. Bologna Sürecinde “Üçüncü Düzey” olarak tanımlanan Doktora derecesi konusu, LE:NOTRE Projesinin ikinci aşamasının temel konuları arasında yer alan “öğretim ve araştırma arasındaki bağlantıların güçlendirilmesi” konusu ile de örtüşmektedir.

Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Nisan 2008’de ulusal yeterlilikler çerçeve çalışmaları ve sistemleri için bir referans görevi gören Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) belgesini imzalamıştır. 2010 yılı itibarıyla ulusal diplomaların Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi seviyelerine atıfta bulunması tavsiye edilmektedir.

2. Peyzaj Mimarlığı Yeterlilikleri

2.1. Temel Yeterlilikler

“Temel yeterlilikler” kavramı, işletme yönetimi alanından gelmektedir ve serbest piyasada rekabetçi bir avantaj sağlamak için belirli bir şirketin geliştirebileceği veya edinebileceği benzersiz yetenekleri tanımlamaktadır. Akademik bir disiplin söz konusu olduğunda, “temel yeterlilikler” terimi, kendisine belirli özellikler veren ve böylece onu diğer disiplinlerden ayıran yetenekleri ifade etmek için kullanılmaktadır.

Peyzaj mimarlığının temel yeterlilikleri, yeni peyzajlar oluşturabilmek ya da mevcut peyzajların korunabilmesi için peyzaj planlama, tasarım, yönetim ya da proje uygulama yoluyla peyzajlara müdahale süreçlerini kapsamaktadır. Peyzaj Mimarlığının birbirine bağlı iki temel yeterliliği şunlardır:

1. Yeni peyzajlar oluşturabilmek ya da mevcut peyzajların korunabilmesi için gereken planlama, tasarım ve yönetim bilgisi, becerisi ve anlayışı,
2. Peyzajın karakteri, zaman ve mekana bağlı algılanma şekli, karşı karşıya kaldığı baskılar ve peyzaj değişikliğine neden olan faktörlerle ilgili bütüncül bilgi.

Planlama, tasarım ve yönetim süreçlerini tanımlamak için “Peyzaj Mimarlarının Eğitimine Uygulanabilir Teori Çerçevesi (Steinitz 1990)” çalışması referans olarak kullanılabilir. Bu yaklaşım aşağıdaki sorulara cevap bulmayı içerir:

1. Peyzajların mevcut durumu nasıl tanımlanabilir?
2. Peyzajların nasıl işler?
3. Mevcut peyzajların işleyişi iyi midir?
4. Peyzajlar nasıl değiştirilebilir?
5. Değişiklikler hangi öngörülebilir farklılıklara neden olabilir?
6. Peyzajlar değiştirilmeli mi?
7. Değişiklikler hangi yollarla gerçekleştirilebilir?

Peyzajların ve peyzaj dönüşümlerinin anlaşılması ile ilgili olarak, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi (madde 2), peyzajı “doğal, kırsal, kentsel ve peri-kentsel alanlar” olarak kabul etmektedir. Bu alanlar karasal alanların yanı sıra iç suları ve deniz alanlarını içerir. Olağanüstü güzellikteki peyzajların yanı sıra olağan ve hatta tahribata uğramış peyzajları da konu alır. Peyzajların daha iyi anlaşılabilmesi için iki ana özelliğinin bilinmesi önemlidir. Peyzaj, bir yandan fiziksel, diğer yandan ise kültürel bir yapıdır. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, peyzaj yönetimi, planlaması ve tasarımının, yerel halkın çevrelerinde görmek istediği peyzaj özellikleri ile ilgili olması gerektiğine vurgu yapar. Dolayısıyla, Peyzaj Mimarlığı, yalnızca akademik, profesyonel veya politik elitlerin görüşlerini değil, tüm sivil toplum kesimlerini dikkate almalıdır.

2.2. Genel Akademik Yeterlilikler

Genel akademik yeterlilikler, öğrenim görülen alana bağlı kalmaksızın, öğrencilerin kazanması istenilen bilgi, beceri ve yeterliliklerdir. Bunlar, aktarılabılır becerileri içerir. Peyzaj mimarlığı eğitiminde sunulan birçok ders, bazı genel yeterlilikleri elde etmeyi sağlar. Ders açıklamalarında bunların neler olduğunun açıkça belirtilmesi önemlidir.

ECLAS-LE:NOTRE Projesi kapsamında yeterlilikler üzerine bir anket yapılmış ve akademisyenler, öğrenciler ve uzmanlardan peyzaj mimarlığı eğitimi ile kazandırılması gereken yeterlilikleri listelemeleri

istenmiştir. Katılımcılar genel yeterlilikleri peyzaj mimarlığındaki önemine göre; araçsal yeterlilikler, kişilerarası yeterlilikler ve sistemsel yeterlilikler olmak üzere üç grupta sıralamışlardır (Çizelge 2):

Çizelge 2. Peyzaj Mimarlığı genel akademik yeterlilikleri

Araçsal yetkinlikler (instrumental competences)	Kişilerarası yetkinlikler (interpersonal competences)	Sistemsel yetkinlikler (Systemic competences)
<ol style="list-style-type: none"> Analiz ve sentez kapasitesi Organizasyon ve planlama kapasitesi Temel genel bilgi Temel mesleki bilgi Ana dilinde yazılı ve sözlü iletişim İkinci bir dil bilme Temel bilgisayar becerisi Bilgiyi yönetme becerisi Problem çözebilme Karar alabilme 	<ol style="list-style-type: none"> Eleştiri ve özeleştirme becerisi Ekip çalışmasına yatkınlık İnsani ilişki becerisi Çok disiplinli ekipte çalışabilme yeteneği Diğer meslek mensuplarıyla iletişim kurabilme Çeşitlilik ve çok kültürlülüğe saygı Uluslararası ortamlarda çalışabilme Etik değerlere saygı 	<ol style="list-style-type: none"> Bilgiyi uygulamaya aktarabilme Araştırma yapabilme Öğrenme becerisi Yeni durumlara uyum Yeni fikirler üretebilme Liderlik Diğer ülkelerin kültür ve geleneklerini anlama Bireysel çalışabilme Proje tasarımı ve yönetimi Girişimcilik ruhu Kalite kaygısı Başarı azmi

Peyzaj mimarlığı programlarının çoğunda genel yeterlilikler genellikle bağlamsal olarak öğretilir ve elde edilir. Örneğin; analiz ve sentez kapasitesi, yeni çözümler oluşturmak için parçaları yeniden birleştirmeden önce karmaşık sorunları operasyonel bileşenlere ayırabilme yeteneğidir. Bu genel yeterlilik, planlama ve tasarım süreçlerinin ve Peyzaj Mimarlığı disiplininin odağında yer alır. Peyzaj mimarlığında genel yeterliliklere bir başka örnek de organizasyon ve planlama kapasitesidir. Bu yeterlilik, karmaşık planlama ve tasarım süreçlerini anlayabilmek ve çözebilmek için gereken bir yeterliliktir. Her iki örnekte de yeterlilikler esas olarak ekip çalışması ile kazanılır ve uygulanır. Stüdyo ortamında ve proje grupları bağlamında öğretilmesi tavsiye edilir.

Her eğitim programı, genel yeterlilikleri kendi eğitim felsefesi doğrultusunda dikkate almalıdır. En önemli genel akademik yeterlilikler tanımlanmalı ve edinimleri özel olarak değerlendirilmelidir. Öğrencilere, genel akademik yeterliliklerin nasıl kazanılacağı konusunda danışmanlık sunulmalıdır.

Öğrenciler, hangi genel yeterliliklerin hangi derslerin öğrenme hedeflerinin bir parçası olduğu konusunda bilgilendirilmelidir. Genel akademik yeterliliklerin derslerle nasıl ilişkili olabileceğine ilişkin bir örnek Çizelge 3'te sunulmuştur.

Çizelge 3. Genel akademik yeterliliklerin derslerle ilişkilendirilmesi

Yeterlilik (örnek)	Ders 1	Ders 2	Ders 3	Ders 4	Ders n
Problem çözebilme	A	A, B			
Sözlü sunum yapabilme	A	A	A, B		
Grafik sunum	A		A, B		
Zaman yönetimi				A	A, B
Eleştiri Kabul etme				A, B	

A = yeterlilik kazandırıldı, B = Yeterlilik test edildi

2.3. Disipline Özgü Yeterlilikler

Peyzaj Mimarlığı disiplinine özgü yeterlilikler, disiplinin temel bilgi ve uzmanlık alanlarını yansıtan 12 konu temelinde tanımlanmıştır. Bu konular, peyzaj mimarlığı ile ilgileri bağlamında açıklanmıştır. Çünkü bunlar, aynı zamanda bazı komşu disiplinle ortak olan bilgi, beceri ve anlayışları da kapsamaktadır. Komşu disiplinlerden gelen bazı konular, Peyzaj Mimarlığı programlarının müfredatlarında daha fazla öne çıkabilmektedir.

Peyzaj Mimarlığı öğretimi ile kazandırılması gereken 12 disipline özgü yeterlilik 5 grupta toplanmıştır. Bunlar:

1. Peyzaj Mimarlığı Kuramı ve Metodolojisi
2. Planlama, Tasarım, Yönetim
 - a. Peyzaj planlama, peyzaj tasarımı, peyzaj yönetimi
 - b. Kentsel açık alan planlama (ve politikası)
 - c. Kültürel peyzajların yorumlanabilmesi, korunması ve yönetimi
 - d. Park ve bahçelerin korunması ve yönetimi
 - e. Altyapı projelerinin planlanması ve tasarımı (ve çevresel etkileri)
3. Bitkisel ve Yapısal Malzeme Bilgisi
 - a. Yapısal malzeme ve yapım teknikleri
 - b. Bitki materyali ve bitki örtüsü oluşturma
4. Peyzaj Mimarlığında Bilgi Teknolojileri
5. Peyzaj Mimarlığında Meslek Pratiği

Her grup yeterlilik, peyzaj mimarlığı öğrencilerinin eğitimleri sırasında edinmeleri gereken belirli bilgi, beceri ve yeterlilik kümelerini içerir. Tüm gruplar birbirleriyle yakın ilintilidir. Örneğin; peyzaj mimarlığı kuramı ile ilgili bilgi, yeterlilik ve becerileri kazandırılır. Peyzaj mimarlığı kuramı geliştirilirken, peyzaj ve bahçe tarihine atıfta bulunmaktadır. Yöntemlerin geliştirildiği yerlerde, bunlar da kabul edilen teorinin bir parçasını oluşturmadan önce uygulamada test edilmelidir. Dolayısıyla, teori geliştirme ve uygulama, birbiri ile yakından ilintilidir.

2.3.1. Peyzaj Mimarlığı Kuramı ve Metodolojisi

Peyzajların planlanması, tasarımı ve yönetimi, yeni bir şeyin yaratılmasını anlamayı gerektirir. Yeni bir peyzaj oluşturmak, daha önce bilinçli olarak tasarlanmış olan ya da olmayan, mevcut bir peyzajı değiştirmek anlamına gelir. Planlama, tasarım ve yönetim (müdahaleler) ile yeni peyzajlar oluşturmak, mekânların fiziksel formlarının yeniden yapılandırılmasını içerdiği kadar yeni zihinsel imgelerini de şekillendirmeyi gerektirir. Peyzaj, jeomorfoloji, bitki örtüsü, arazi deseni, bahçeler gibi materyal unsurların yanı sıra mekâna ilişkin soyut anlatımlar ve sembollerden de meydana gelir. Peyzaj mimarlığında teori ve kuram, peyzajın bu çok katmanlı yapısının öğretimini kapsamalıdır.

Peyzaj mimarlığının konusu ve nesnesi olan peyzajın kendisi karmaşık bir olgudur. Doğal ve sosyal bilimler, sanat ve beşeri bilimler arasında köprü kuran bir akademik disiplindir. Peyzaj, arkeolojiden ekolojiye ve tarihe kadar, her geçen gün artan sayıda meslek disiplininin ortak buluşma noktası haline gelmektedir. Bu nedenle, çeşitli disiplinlerin peyzaja yaklaşımlarını anlamak, peyzaj mimarlığı teorisinin önemli bir parçasıdır. Peyzajla ilgili disiplinlerin her biri, kendi kuramları çerçevesinde dünyanın belirli bölümlerinin nasıl işlediğini ele almaktadır. Doğa bilimlerinin kuramı, peyzajın biyofiziksel yönlerini açıklamaya yardımcı olabilir. Sosyal bilimler kullanımına odaklanırken, beşeri bilimler, tarihsel gelişimin yorumlanmasının yanı sıra, hem bireylere hem de gruplara ilişkin kültürel anlamlara ve değerlere odaklanır. Ancak, peyzaj mimarlığı kuramında söylemin odak noktası peyzajın kendisi değil, planlama, tasarım ve yönetim süreçleridir.

Bu nedenle, Peyzaj Mimarlığı kuramı sadece bu disiplinlerin peyzajla ilgili yaklaşımlarının öğretilmesini kapsamamalı; bireylerin, grupların ve toplumun neden peyzajı değiştirmek ve yeni peyzajlar oluşturmak istediklerini sorgulamalıdır. Böylece peyzaj mimarlığı çalışmaları, sadece teknolojik çözümlerle değil, daha geniş bir sosyo-kültürel bağlamda anlaşılabilir. Peyzaj mimarlığı kuramı, planlama, tasarım ve yönetim

yoluyla müdahale süreciyle ilgili yöntemleri de ele almalıdır.

Peyzaj mimarlığı yöntemleri, gittikçe artan sayıda disiplinlerin kuramsal yaklaşımlarını planlama ve tasarım süreçlerine uygulama amacı taşır. Bu yöntemler, peyzajın karmaşıklığı ve bireyler, gruplar ve bir bütün olarak toplum için anlamları ve değerleri hakkında çok katmanlı görüşleri dikkate almalıdırlar. İki ana yönetsel özellik söz konusudur. Bunlardan birincisi, disiplinler arası olmanın önemidir. Peyzaj mimarlığı kuramı ve yöntemleri, kent ve peyzaj çalışmaları, kültürel ve doğal coğrafya, biyoloji, ekoloji ve ormancılık gibi diğer akademik alanlarla bir çok ortak yöne sahiptir. İkinci özellik ise, peyzaj mimarlığının uygulamaya dönük yönüdür. Bu nedenle, peyzaj mimarlığı kuramı ve yöntemi, insan çevresini ilgilendiren belirli konulara odaklanmalıdır. Peyzaj mimarlığı kuramı burada bazı diğer disiplinlerle ve "uygulamaya dayalı" araştırma, "deneyime dayalı" veya "yerleştirilmiş" bilgi, "eylem araştırması", "tasarım araştırması", "tasarım odaklı yenilik" veya "sanatta ve sanat yoluyla araştırma" gibi yeni bilgi kuramlarıyla örtüşmektedir. Bunların hepsi bütüncül öğrenme yollarını ifade etme ve geniş paydaşlar arasında işbirliğini mümkün kılma yollarıdır.

Disiplinler arası olma ve kuram ile uygulamanın bütünleştirilmesi üzerine yapılan bu çifte vurgu, peyzaj mimarlığı öğrencisini daha ileri bir araştırma kariyerine hazırlayacak yaklaşımlar geliştirme tutkusunu yansıtmaktadır.

2.3.2. Planlama, Tasarım, Yönetim

a. Peyzaj tasarımı, stratejik peyzaj planlama, peyzaj yönetimi

Planlanma, tasarım ve yönetim yoluyla peyzajlara müdahale edilir. Bu faaliyetlerin çıktıları, planlama belgeleri, istişareler, inşa edilmiş projeler ve diğerleridir. Bunların, peyzaj kalitesinin yükselmesine ve peyzajlar konusunda farkındalığın artmasına katkı sağlaması gerekir. Peyzaj planlaması, tasarımı ve yönetimi peyzaj mimarlığının temel yeterlilikleridir. Bu süreçler yaratıcılık gerektirir. Peyzajların gelişimi için iyi çözümler bulma konusunda yaratıcılık ve süreçleri iyi yönetme

konusunda yaratıcılık (ilgili paydaşların katılımı dâhil). Planlama, tasarım ve yönetim konusundaki yeterlilikler stüdyo ve proje çalışmalarıyla kazanılır.

Stratejik peyzaj planlama esas olarak politikalar oluşturmayı veya değiştirmeyi amaçlarken, peyzaj tasarımı esas olarak bir peyzajı fiziksel müdahale ile değiştirmeyi amaçlamaktadır. Peyzaj yönetimi ise, fiziksel değişikliklerin yanı sıra politika da içerebilir. Peyzaj planlama, tasarım ve yönetimi için gereken yeterlilikler aşağıdaki becerileri kazanmayı gerektirir:

- 1) Mevcut bir ortamı tanımlamak, analiz etmek ve değerlendirmek,
- 2) Gelecekteki gelişim hedeflerini ve peyzaj kalite hedeflerini tanımlamak,
- 3) Peyzajın değiştirilmesi konusunda alternatif çözümler geliştirebilme ve bu alternatif çözümlerle kalite hedefleri arasında ilişki kurabilme,
- 4) Alternatiflerden en uygun olanına karar verebilme ve uygulanabilmesi için detay geliştirebilme.

Peyzaj planlama, tasarım ve yönetimi peyzajın estetik, çevresel ve işlevsel yönlerini vurgular. Peyzaj planlama açısından özel bir yeterlilik, bir peyzajın gelecekteki mekânsal ve çevresel gelişimi için öneriler sunabilmektir. Bu öneriler stratejik senaryolar ve alternatifler olarak sunulur. Peyzaj mimarları planlama önerilerini ilgili politikalarla bütünleştirecek şekilde seçebilmeli ve uygulayabilmelidir. Bunlar yasal peyzaj planları, kapsamlı bölgesel ve yerel planlar (örneğin; arazi kullanım planları), sektörel planlar ve tüm çevresel değerlendirme araçları olabilir. Peyzaj tasarımı açısından özel bir yeterlilik, bir peyzajın veya bir peyzaj elemanının gelecekteki fiziksel değişimi için fikir tasarlama ve bu fikirleri somut alternatifleri ile sunabilmektir. Peyzaj mimarları alternatifler arasında seçim yapabilmeli ve belirleyeceği yapım koşulları çerçevesinde arzu edilen bir tasarım çözümünü uygulayabilmelidir. Planlama ve tasarım etkinlikleri ölçekte farklılık gösterebilir (planlama için bölgesel, tasarım için yerel ve alana özgü). Ancak, bölgesel

düzye peyzaj tasarımı ve yerel düzeyde açık alan planlaması da söz konusu olabilir. Peyzaj yönetimi, tasarım ve planlamayı uygulama aşamasının ötesine taşır. Peyzaj tasarımı açısından özel bir yeterlilik, bir peyzajın uzun vadeli gelişimi için önerilerde bulunabilmektir. Peyzaj yönetimi ve peyzaj bakımı ayrı kavramlardır. Yönetim peyzajı geliştirme amaçları ve stratejilerle ilgiliyken, bakım mevcut bir peyzajı veya peyzaj unsurunu korumaya odaklanmıştır. Peyzaj yönetimi, insanları ve örgütleri de dâhil ederek, peyzajın bitki örtüsü, su, manzara, vb. dinamiklerinin yönlendirilmesi ile ilgilidir. Peyzaj yönetimi stratejileri, tarihi bahçeler ve parklar, kültürel peyzajlar ve hatta 'yabanıl' peyzajlar gibi her türlü peyzajı içerebilir. Farklı peyzajların, parkların, bahçelerin ve bitki örtüsünün nasıl yönetileceğine dair özel teknik bilgiye gereksinim bulunmaktadır.

Bir peyzajı tanımlamak için veriler ve bilgiler eldeki göreve uygun ölçeklerde ve detayda seçilmelidir. Bilgiler sağlam, doğru ve güncel olmalıdır. Peyzajlarla ilgili bilgileri sağlıklı olarak toplamak için peyzaj mimarlarının kendi peyzaj envanterini ve analizlerini yapabilmeleri gerekir. Bu çalışma, peyzaj özelliklerinin, ekosistemlerin ve onları dönüştüren güçlerin incelenmesini ve değerlendirilmesini içerebilir. Bazı peyzaj bilgileri diğer disiplinlerin bulgularından elde edilir. Peyzaj mimarları doğa bilimleri, sosyal ve kültürel bilimlerle ilgili verileri anlayabilmeli ve bulguları yorumlayabilmelidir. BU bağlamda özel yeterlilikler, hangi çevresel, sosyo-ekonomik ve kültürel bilgilerin belirli bir planlama, tasarım ve yönetim görevi için uygun olduğunu ayırt edebilmektir. Bu tür kararlar, peyzaj kalite hedefleri doğrultusunda, planlama sürecinde geliştirilir.

Planlama ve tasarım alternatiflerinin değerlendirilmesi sırasında sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için mevcut mevzuat ve yönergeler ve aynı zamanda en son teknolojiyi yansıtan teknik ve diğer standartlara atıfta bulunabilmek gerekir. Planlama, tasarım ve yönetim ortak değerlere ve kültürlere dayanan bölgesel ve yerel peyzaj kimliğini de hesaba katmalıdır. Peyzajların planlanması, tasarımı ve yönetimi, tamamlayıcılık ve demokrasi ilkesini yansıtmalıdır. Özellikle planlamada, ayrıntı ve ölçek derecesi, ulusal (bölgesel ve yerel) resmi (kapsamlı ve

sektörel) planlama standartlarının ihtiyaçlarının yanı sıra yerel ve bölgesel çıkar grupları ve paydaşların da katıldığı gayri resmi planlama usulleriyle de ilgilidir.

Mekânsal bağlamda, bir yandan kırsal peyzaj planlama, tasarım ve yönetimi ile diğer yandan kentsel açık ve yeşil alan planlama, tasarım ve yönetimi arasında ayırım yapılabilir. Kırsal peyzajlar için önerilerde bulunabilmek için gerekli olan özel yeterlilik, kırsal peyzajlara özgü arazi kullanımı ile arazi kullanımı arasındaki etkileşimleri anlayabilmektir. Peyzaj mimarları, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimine katkıda bulunabilmelidir. Kentsel peyzajlar bağlamında gerekli olan özel yeterlilik ise, kentler, kasabalar ve köylerde yeşil altyapının kurulabilmesi ve iyileştirilmesi için stratejik planlar üretebilmektir.

b. Kentsel açık alan planlama (ve politikası)

Kentsel Açık Alanlar kentsel peyzajın bir parçasıdır. Peyzaj mimarlığının kentsel peyzajların planlanması, tasarımı ve yönetimine çalışmaları sokakları ve meydanları, parkları ve bahçeleri ve diğer tüm kentsel açık alanları kapsar. Bir sistem olarak kentsel açık alanlar, binalar ve inşa edilen diğer kapalı alanların arasından "akar" ve bir kentin merkezini ve kent çevresini "yeşil altyapı" ile birbirine bağlar. Kentsel peyzajın sistemleri ve unsurları, kentin bir bütün olarak stratejik altyapısının bir parçası olarak kabul edilir. Açık alan altyapısı, ulaşım altyapısı ve diğer kent hizmetleri kadar önemlidir.

Peyzaj mimarları, plancı özellikleri ile, kentsel ve kent çevresi peyzajlar da dahil olmak üzere açık alan sistemlerinin oluşturulması ve yönetimi için stratejik politika önerileri geliştirirler. Tasarım yetkinlikleri, parklar veya meydanlar gibi açık alan unsurları için ayrıntılı projeler geliştirilmesinde kullanılır. Politika önerileri genellikle kent ve bölge ölçeklerinde yapılırken, tasarım önerileri yerel ve alan ölçeklerinde yapılır.

Kentsel açık alan planlamasının önemli hedeflerinden birisi, serbest zaman, rekreasyon ve diğer açık alan faaliyetleri için ortam (yeşil altyapı) sağlamaktır. Buna ek olarak, peyzaj mimarları, kentsel açık alanlarla ilgili çeşitli sürdürülebilir kalkınma konularıyla da ilgilenmektedir. Bu konular

arasında; su yönetimi ve taşkın kontrolü, iklim değişikliğine uyum, insan sağlığı ve refahının sağlanması, kentsel doğa koruma, evre eğitimi, kültürel ve doğal mirasın korunması, sürdürülebilir ulaşım için alt yapı sağlanması, kentsel sistemdeki enerjinin korunması, sosyal uyumu destekleme, kent kimliğini koruma ve kent imajını güçlendirme yer almaktadır.

Kuram bağlamında, kentsel açık alan planlamasının tarihini, mevcut gelişimini ve tasarımı uluslararası çerçevede incelemek önemlidir. alışmalar hem fikirlerin kavramsallaştırılmasını hem de uygulamada açık alan tesisi ve uzun vadeli yönetimini içermelidir. Açık alan planlamacıları, kentsel peyzajların gelişimini politika bağlamında değerlendirebilmelidir. Bu, kentsel ve kent çevresi peyzajlarının sosyal, çevresel ve estetik yönleriyle ilgili uluslararası, ulusal ve yerel politikaların bilinmesini gerektirir.

c. Kültürel peyzajların yorumlanabilmesi, korunması ve yönetimi

Tanımı gereği, doğal olmayan her peyzaj kültürel bir peyzajdır. Aynı zamanda, bir "kültürel peyzaj" genellikle özel kültürel değerlere sahip bir peyzaj olarak düşünülür. Bu nedenle, bir kültürel peyzajı tanımlamak ve analiz etmek için değerlerin peyzajlara nasıl bağlandığını anlamak önemlidir. Peyzaj mimarları bir yandan peyzajların tarihini ve gelişimini analiz edebilirken, diğer yandan ilişkili oldukları kültürel anlamları anlayabilmelidir.

Kültürel peyzajların planlanması, tasarımı ve yönetimine peyzaj mimarlığı yaklaşımları arasında parklar ve bahçeler, tarihi kültürel peyzajlar ve diğerleri gibi tasarlanmış peyzajlar bulunmaktadır. Peyzaja yüklenen kültürel anlamlara ve peyzaj tanımlamasının zaman içinde nasıl değiştiğine özellikle dikkat edilmelidir. nemli bir analitik yöntem Peyzaj Karakter Analizi ve Değerlendirmesidir. Peyzaj karakter analizi ile herhangi bir coğrafi bölgedeki doğal ve kültürel peyzaj süreçlerinin sonucu olan peyzaj karakteri tanımlanır. Bu yaklaşım, 'yerel çeşitlilik' konusunda farkındalık oluşturmayı amaç edinen "aşağıdan yukarıya" yaklaşımlarla zıtlık göstermektedir. Peyzaj Mimarları kültürel peyzajları gerek harita üzerinde

ve gerekse arazide anlayabilmelidir ve içerdikleri tarihi izlerin katmanlarını tanıyabilmeli ve yorumlayabilmelidir. Ayrıca yerel halkla iletişim kurarak, kültürel bağlamda onlar için neyin önemli ve özel olduğunu belirleyebilmelidir.

Peyzaj mimarları, plancı özellikleri ile kültürel peyzajların sürdürülebilir kullanımı ve yönetimi için stratejik politika nerileri geliştirebilmelidir. Tasarım yetkinlikleri, tarihi parklar veya göletler gibi peyzaj öğelerinin geliştirilmesi ve yönetilmesi için ayrıntılı için ayrıntılı projeler geliştirilmesinde kullanılır. Politika nerileri genellikle bölgesel ölçekte yapılırken, tasarım ve yönetim nerileri yerel ve alan ölçeklerinde yapılır. Kültürel peyzajları anlamak, gelecekteki arazi kullanımlarının uygunluğunu değerlendirmek, yeni müdahaleleri (rneğin altyapı projeleri) planlamak, özel önem ve kimlikleri için peyzajlar oluşturmak ve yönetmek ve peyzajın korunması için yönetim rejimleri ve önlemleri tasarlamak için temel oluşturur. 'Yerel' kültürel peyzajların tarihsel gelişiminin anlaşılması, sembolik peyzajların tasarımına önemli katkı sağlar.

Kültürel peyzaj planlamasının önemli hedeflerinden bir tanesi, serbest zaman, rekreasyon, evre eğitimi ve diğer faaliyetler için stratejiler sağlamaktır. Buna ek olarak, peyzaj mimarları, kültürel peyzajlarla ilgili çeşitli sürdürülebilir kalkınma konularıyla da ilgilenmektedir. Bu konular arasında; su ve taşkın risk yönetimi, iklim değişikliğine uyum, doğa koruma stratejileri, kültürel ve doğal mirasın korunması, kimliğin korunması ve imajın glendirilmesi vb. yer almaktadır.

Kuram bağlamında, kültürel peyzajların tarihi ve gelişimi, Avrupa ve uluslararası çerçevede incelenmelidir. Gelenekler ve eğilimler üzerinde yapılan çalışmalar, hem fikirlerin kavramsallaştırılmasını hem de kültürel peyzajların uygulamada uzun vadeli yönetilmesini ve uygulanmasını kapsar. Kültürel peyzaj neklerinin (tarihi ve ağdaş) ve nek vakaların incelenmesi gerekir. Peyzaj mimarları, kültürel peyzajları geliştirmek ve yeni yönetim konseptleri için önerilerde bulunabilmek için mevcut yöntemleri, yaklaşımları ve önekleri değerlendirme becerisine sahip olmalıdır. Peyzaj mimarları, kültürel peyzajların

gelişiminde politika bağlamını da dikkate alabilmelidir. Bu, kültürel peyzajların sosyal, çevresel ve estetik yönleriyle ilgili uluslararası, ulusal ve yerel politikaların bilinmesini gerektirir. Kültürel peyzajların korunması ve geliştirilmesi ile ilgili konularda ilgili uluslararası (özellikle UNESCO, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği), ulusal ve yerel yasal çerçeveler ve bunların eksik yanları bilinmelidir.

d. Park ve bahçelerin korunması ve yönetimi

Klasik antik çağdan günümüze peyzaj planlama, tasarım ve yönetiminin gelişim kronolojisi ve özellikleri, tasarımcılarının çalışmaları, yaklaşımları ve fikirleri Peyzaj Mimarlığı öğretimi açısından çok önemlidir. Peyzajların, parkların, bahçelerin ve tüm açık alanların, onları şekillendiren politika, felsefe, sanat, mimari, kentsel tasarım ve kültürel peyzajlar gibi çok geniş bir bağlamda ele alınması da önemlidir. Bu bilgiyi ve bu bilgiyi içeren örnekleri geliştirmek ve korumak, bugünkü ve gelecekteki düşünme ve eylemler açısından önemli katkı sağlar.

Ele alınacak dönemler bahçe sanatının kökeni (cennet bahçesi, vb.) ve klasik bahçeler ve manzaralar (Yunanistan ve Roma) ile başlar; Ortaçağ, Rönesans ve Barok bahçeleri ve peyzajlarının yanı sıra kent parkları, modernist parklar ve bahçeler, ekolojik parklar ve bahçeler, dünya bahçe sergileri, bölge parkları ve temalı parklar gibi daha yeni ve çağdaş proje türlerinin yolunu açan "peyzaj bahçeciliği" akımının gelişim aşamaları ile devam eder. İnsanlık tarihinin tüm dönemlerinde peyzajlar, "doğanın ve kültürün eylemi ve etkileşiminin" bir sonucu olarak gelişmiştir. Bu tür peyzajlar dünya topraklarının büyük bölümünü kapsamaktadır. Bunlar, ait oldukları dönemlerin politik, felsefi ve teknolojik karakterleri sonucu şekillenen "kültürel peyzajlardır". Tasarım ve peyzaj dönemlerinin her biri, fikirleri, paradigmaları, yöntemleri ve teknolojileri geliştiren belirli kişiler (kullanıcılar, düşünürler, planlamacılar, tasarımcılar, vb.) tarafından temsil edilir. Bu insanlar, peyzaj mimarlığının bir meslek alanı olarak gelişiminin kilometre taşlarıdır.

Tarihsel peyzajların, parkların, açık alanların ve bahçelerin korunması ve restorasyonu, peyzaj

mimarlığı felsefesi ve paradigmalarının canlı arşivlerini korumaya hizmet eder. Bu çaba, uluslararası ve ulusal mevzuat, uluslararası tüzükler, anlaşmalar ve organizasyonlar (ICOMOS, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, vb.) tarafından desteklenmektedir. Tarihsel süreçte insanoğlunun yeryüzünü değiştirmedeki rolü ile sanat tarihi ve mimarlık (sosyal, entelektüel ve kültürel bağlam) arasında yakın bir ilişki vardır. Peyzaj mimarlığı alanı için özellikle önemli olan konulardan bir tanesi bitki kullanımı veya "bitki materyali" ve doğal bitki örtüsünün geliştirilmesidir.

e. Altyapı projelerinin planlanması ve tasarımı (ve çevresel etkileri)

Peyzaj mimarları, altyapı projelerinin bir parçası olan veya altyapı projelerinden etkilenen peyzajların planlanması, tasarımı ve yönetimine katkıda bulunurlar. Bu projeler arasında kırsal alanlarda büyük ölçekli yapılaşmalar, büyük ölçekli endüstriyel projeler, büyük ölçekli tarım, ormancılık ve arazi geliştirme projeleri, ulaşım projeleri (kanallar, karayolu ve demiryolu, limanlar ve havaalanları); su ve taşkın risk yönetimi (belediye atık arıtımı, barajlar, nehir düzenleme ve mühendisliği); kıyı koruma çalışmaları, büyük ölçekli güç ve enerji gelişmeleri (enerji santralleri, rüzgâr santralleri vb.); taşocakları ve madencilik projeleri; depolama ve atık bertaraf sahaları yer almaktadır. Terk edilmiş arazilerin restorasyonu ve eski sanayi ve diğer kullanılmayan alanların rehabilitasyonu da bunlara dahildir. Bu çalışmalarda önemli konu, büyük ölçekli mühendislik projelerini mevcut peyzajla bütünleştirmektir. Bu faaliyet çevresel etkilerin hafifletilmesini ve telafi edilmesini içerir (örneğin; göç eden fauna için habitat bağlantılılığı). Çevresel etkilerin hafifletilmesi ve telafisi için alınacak önlemler arasında; bitki örtüsünün tesisi (örneğin; görsel etkileri hafifletmek, yaban hayatı teşvik etmek, erozyon kontrolü, vb. için), arazi formunun değiştirilmesi (örneğin; gürültü kontrolü, görsel perdeleme, drenaj sağlama, vb. için), yüzey suyunun korunması ve yönetimi ve diğerleri yer alır.

Peyzaj mimarları plancı özellikleri ile, büyük altyapı projelerinin peyzaj düzenlemeleri ve yönetimi için stratejik politika önerileri geliştirirler. Bu görev,

Stratejik Çevresel Değerlendirme ve Çevresel Etki Değerlendirmesi ile yakından ilgilidir. Tasarım yeterlilikleri, bölgesel ölçekte senaryolar üretmede, saha ölçeğinde ise "altyapı peyzajları geliştirmede" kullanılır. Politika önerileri genellikle bölgesel ölçeklerde (örneğin; ulaşım koridorlarının ve habitat ağlarının düzenlenmesi) ve mühendislik projelerinin planlandığı ölçeklerde (örneğin; etki hafifletme planları) yapılır. Tasarım önerileri proje ölçeğinde ve projenin belirli bölümlerin detaylandırılması için (örneğin; baraj, yol kavşağı, köprü vb.) yapılır.

Peyzaj mimarları altyapı projelerini planlayıp tasarlarken, gıda üretimi, serbest zaman ve rekreasyon gibi doğal kaynakları ve peyzaj fonksiyonlarını ve peyzajla ilgili diğer faaliyetleri göz önünde bulundurmalıdır. Diğer hususlar arasında doğanın korunması, çevre eğitimi, kültürel ve doğal mirasın korunması, bölgesel kimliğin korunması ve arazi karakterinin ve imajının güçlendirilmesi ve çok daha fazlası sayılabilir. Altyapı projelerinin doğal faktörler ve kaynaklar ile peyzaj fonksiyonları ve peyzajla ilgili faaliyetler üzerindeki etkilerini gösterebilen analitik yöntemler uygulanmalıdır (örneğin; çevresel risk değerlendirme, görsel peyzaj analizi). Peyzaj mimarları, potansiyel peyzajı ve çevresel etkileri hem kendisinin yapacağı saha çalışmalarıyla hem de belirli veri kaynaklarından (örneğin; tematik haritalar, sektörel danışma) elde edeceği bilgilerle kestirebilmelidir. Aynı zamanda, bölgesel ve yerel peyzajlarla ilgili olarak paydaşların neyi özel ve önemli gördüklerini anlayabilmek için halkı katılımını sağlamalıdır. Özel değerlerin ve kimliklerin politikacılar ve diğer karar vericilere önemini daha iyi anlatabilmek için izah ve ikna becerilerine sahip olmak gerekir.

Kuram bağlamında, Avrupa ve uluslararası çerçevede altyapı projelerinin planlanması, tasarım ve yönetimi için yaklaşımlar geliştirilebilmelidir. Bunun için altyapı peyzajlarının uzun vadede nasıl geliştiğinin izlenmesi önerilmektedir. Bölgesel ve bireysel vaka çalışmaları da önemlidir. Peyzaj mimarları, altyapı projelerinin peyzajlarını değerlendirme, planlama, tasarlama ve yönetme konusunda gelecekteki eylemler için mevcut yöntemleri, yaklaşımları ve örnekleri değerlendirme ve bunlardan sonuç çıkarma becerisine sahip

olmalıdır. Peyzaj mimarları, altyapı projelerinin geliştirilmesinde politika bağlamını da dikkate alabilmelidir. İlgili uluslararası, ulusal ve yerel yasal çerçeveler anlaşılmalıdır (örneğin; çevresel değerlendirme standartları, ÇED ve SÇED ilke ve prosedürleri).

2.3.3. Bitkisel ve Yapısal Malzeme Bilgisi

a. Yapısal malzeme ve yapım teknikleri

Bu bilgi ve beceri alanının merkezinde, tasarım projelerinin uygulanabilmesi için teknik çizim ve belgelerin hazırlanması yer almaktadır. Ele aldığı konular, peyzaj materyallerinin nitelikleri, özellikleri ve kullanımlarından, bunların detay çizimleri ve teknik özelliklerine kadar değişim gösterir. Peyzaj yapım sürecinin organizasyonu ve yönetimi, fizibilite çalışmalarından başlayarak projenin sonuçlanmasına kadar olan konuları kapsar. Tasarım, yapım, kullanım ve bakım arasındaki ilişkiler, bu etkinliğin temel konuları arasındadır.

Buradaki temel beceri, tasarım konseptine uygun teknik çizimlerin yapılabilmesidir. Uygulamanın arzu edilen mekansal kalite ile uyumlu olmasıdır. Projenin beklenen kullanımına ve genel imajına yanıt vermesidir. Peyzaj mimarı, malzemelerin ve yapıların sürdürülebilirliğine ve dayanıklılığına dayalı bir seçim yapmak zorundadır.

Teknik çözümlerin yeniliği ve yeni malzemelerin geliştirilmesi konusunda bilgi gerekir. Bazı nesnelere ve elemanlar için özel teknikler gereklidir. Örneğin; çatı bahçeleri, cephe yeşillendirmesi, iç mekanda bitkisel tasarım, golf sahaları, spor alanları ve bozulmuş arazi örtüleri gibi. Peyzaj mimarları, yüzey akış hesaplamaları ve tesviye hesaplamaları gibi yöntem ve teknikler konusunda bilgi sahibi olmalıdır.

Çevresel teknik yönler – örneğin; ses, gürültü, aydınlatma, mikro iklim, kıyı koruma, erozyon - mekânın planlanması ve yapılandırılmasında olduğu kadar alan düzeyinde de önemlidir. Öğretime dahil edilecek konular arasında yapı malzemeleri, yapım teknikleri, mühendislik teknikleri (biyomühendislik teknikleri dahil), şartnameler için standartlar, sözleşme ve izleme, plan uygulaması ve inşaatının kalite değerlendirmesi gibi konular yer alır. Özel

konular arasına çatı bahçesi yapımı, cephe yeşillendirmesi, iç mekan peyzajı gibi konular dahil edilebilir.

b. Bitki materyali ve bitki örtüsü oluşturma

Bitkiler, bitkisel materyal ve doğal bitki örtüsü hakkında bilgi sahibi olma Peyzaj Mimarlığına özgü bir özelliktir. Sürekli değişme özelliği nedeniyle vejetasyon konsepti sürdürülebilir planlama için önemli bir bileşendir. Ayrıca, insan sağlığı ve zevkine katkıları yönünden de bitki örtüsü önemlidir. Bitkilerle kaplı alanlar, insanların çevrelerindeki peyzajlara duygusal ve fiziksel olarak bağlanmalarını sağlar. Peyzaj mimarları bitkileri kullanma, onlarla planlama ve tasarım yapma bilgi, beceri ve yetkinliğine sahip olmalıdır.

Peyzaj tasarımında, odak noktası geleneksel olarak hoş ve çekici tür kombinasyonları yaratmak olmuştur. Ancak, uzun vadeli ve sürdürülebilir tasarımlar için istenen görünümün nasıl oluşturulacağı ve nasıl sürdürüleceği de önemlidir. Bu nedenle peyzaj mimarları, yönetim ve bakımın duygu, görünüm, kullanılabilirlik ve biyolojik çeşitlilik değerlerini içine alan estetik kalitenin şekillenmesinde başat rol oynadığı bir bilinç oluşturmaya amaçlamaktadır. Esasen canlı malzemelerden oluşan peyzaj tasarımının doğası nedeniyle dinamik bir mekânsaldık, peyzaj mimarlığına özgüdür. Bitkilerin bu görünür mekânsal boyutundan en iyi şekilde yararlanmak için bitkiler ile onların canlı ve cansız çevreleri arasındaki ilişkilerin dikkatle ele alınması gerekir. Anlama araçlarını görsel olarak düzenlemek için doğal özellikleri ve bitki örtüsü süreçlerini kullanan bir tasarımcının becerisi, ekolojik bilgileri kavramsallaştırma becerisini de içermelidir.

Estetik olarak hoş ve ekolojik olarak çeşitli bitki örtüsünün gelişiminde peyzaj yönetimi önem taşır. Peyzaj mimarları yönetime, birçok planlama ve tasarım düşüncesinin dahil olduğu, yaratıcı bir süreç olarak bakar. Sadece hemen görsel bir alan oluşturmayı hedefleyen bitkisel uygulamalardan, uzun vadede daha dinamik bitkiler sistemlere geçiş için planlama ve tasarım sürecinde, tesis aşamasından çeşitli zaman ölçekleri ve olgunluk

derecelerinde ortaya çıkacak değişimler dikkate alınmalıdır.

Ekolojik bilgi, planlama ve yönetim için yol gösterici bir ilke olarak kullanılmalıdır. Bitkiler ve diğer materyaller hakkındaki biyolojik-teknik bilgiler, bitkisel tasarım sürecince birbirleriyle ilişkilerinin yanı sıra tasarımın yönetim ve planlamayla ilişkileri yönünden de önemlidir. Toplumsal değişimler ve iklim değişikliğinin etkileriyle karşı karşıya olan peyzaj mimarlarının, gelecekteki peyzajlar, parklar ve kentsel açık alanlar için hangi özelliklerin tercih edileceğini kestirebilmeleri gerekmektedir. Bitki örtüsünün kullanımı hem kentlerde hem de kırsal alanlarda önemli bir konu olarak kabul edilecekse, yeşil alanların yapısı ve kalitesine henüz planlama aşamasında karar vermek gerekir. Planlamaya böylesi derin bir peyzaj perspektifini dahil etmek, mevcut ve planlanan bitki örtüsü ile arazi formlarının gelecekteki kentlerin gelişme formlarını belirlediği, bir peyzaj şehirciliği anlayışına katkıda bulunacaktır.

2.3.4. Peyzaj Mimarlığında Bilgi Teknolojileri

Bilgi teknolojileri (BT), Peyzaj Mimarlığı araştırma ve uygulamalarında bir dizi role sahiptir. Metin düzenleme, hesaplama, taslak hazırlama, çalışma planları ve sunum hazırlama gibi çeşitli işlerde kullanılabilir. Gerek yazılım gerekse dijital iletişim gelişmeye devam etmekle birlikte, bilgi teknolojilerinin belirli sorunların çözümü için aralarından seçim yapılan bir araç kümesi olmadığı bilinmelidir. Daha da önemlisi BT, dünyayı anlama ve dünyayla etkileşim kurma şeklimizi değiştiren bir teknoloji olarak görülmelidir. Örneğin; peyzaj mimarlığında özel önemi olan dördüncü boyut, günümüzde yüksek çözünürlüklü görüntülerde ve animasyonlu videolarla görselleştirilebilmektedir. Artık insanlar animasyonlu peyzajların içinde yürümeye ve hatta üzerinde uçmaya alışmaya başladılar ve müşteriler bitkisel ve yapısal malzemelerin projedeki kullanımının kendilerine foto-gerçekçi görüntülerde sunulmasını talep etmeye başladılar.

Peyzaj mimarlığında BT için disipline özgü yeterlilikler şunlardır:

- Peyzaj mimarlığında BT olanaklarının anlaşılması. BT araçlarının çeşitleri ve bunların ne zaman kullanılacağı bilgisi
- Veri toplama ve yönetimi - Bir peyzaj planlama projesi için hangi verilerin gerekli olduğunu anlama ve tanımlama. Peyzaj elemanlarının, faktörlerin, kategorilerin ve bunların ilişkilerinin tanımlanması; bunları sistematik bir şekilde normalleştirmek; uzaktan algılama, GPS, tarama ve sayısallaştırma bilgileri
- Peyzaj elemanları ve süreçlerinin veri modellemesi
- CBS kullanımı, sunum, görselleştirme, hesaplama için CAD kullanımında temel beceriler. Peyzaj analizi için mekansal veri tabanlarını kullanabilme
- BT'nin peyzaj tasarımında kullanımı. Arazi modelleme teorisi, mekansal ilişkilerin tanımlanması, modellere zaman faktörünün eklenebilmesi
- Sunum ve iletişimde BT kullanımı. İletişim ve sunum için teori ve teknikler; doğru sunum türünün seçilmesi; bilgisayar modellemede ışık ve malzeme kullanımı; planların istenen detaylarda sunumu
- BT'nin peyzaj yönetiminde kullanımı. Hesaplama ve planlama modüllerinin mekansal veri tabanları ile birleştirilmesi
- BT'nin inşaatta kullanımı. Detaylandırma ve teknik çizimler ve bütçeleme için CAD yazılımı; ihale dokümanlarının hazırlanması

2.3.5. Peyzaj Mimarlığında Meslek Pratiği

Peyzaj mimarlığı uygulaması, işlevsel, çevresel olarak kabul edilebilir ve anlamlı öneriler ve projeler oluşturmak için peyzajın çeşitli özelliklerinin nasıl bütünleştirilmesi gerektiği ile ilgilidir. Eğitim-öğretim süresi içinde meslek pratiği ile ilgili tüm yeterliliklerin kazanılması olası değildir. Bununla

birlikte, öğrenciler en azından mesleki uygulama yeterlilikleri hakkında temel bir anlayışa sahip olmalıdır. Yeterliliklerin bir kısmı tasarım ofislerinde, kamu kurumlarında veya sivil toplum kuruluşlarında yapılacak stajlarla elde edilebilir. Diğerleri mezuniyetten önce veya sonra yapılacak bir mesleki stajla edinilebilir. Mesleki uygulama ile ilgili yeterlilikler arasında proje yönetimi, sözleşme prosedürleri ve yönetimi (örneğin; şartnameler, ihale, işletmeye alma, maliyet kontrolü vb.), alan ve proje izleme, büro organizasyonu ve yönetimi ve diğerleri yer alır.

3. Tartışma ve Sonuç

Tuning Projesi, Bologna Süreci çerçevesinde, Avrupa'da üniversite düzeyinde eğitim müfredatlarını uyumlu hale getirmeyi amaçlamıştır. ECLAS-LE.NOTRE kapsamında gerçekleştirilen Tuning Projesi, Peyzaj Mimarlığı alanının bilgi ve uzmanlık alanlarını tanımlamakta ve Avrupa'da Peyzaj Mimarlığı eğitimi için bir başvuru kaynağı olarak işlev görme amacını taşımaktadır. Bu projenin sonuçlarından profesyonel peyzaj mimarları ve diğer paydaşların da yararlanabilmesi amaçlanmıştır. Projeden elde edilen sonuçlar, Peyzaj mimarlığı eğitiminin gelişim sürecinde bir başvuru kaynağı olarak görülmeli, nihai bir belge olarak değerlendirilmemelidir. Sonuçlar daha çok peyzaj mimarlığı eğitimi için ilham veren ve öğrenme ve öğretme yaklaşımlarını geliştirmeye devam etmenin ve araştırma yoluyla yeni anlayışlar kazanmanın temeli olan bir çerçeve olarak görülmelidir.

Proje sonuçlarının ayrıca program akreditasyonu ve mesleki tanınma için bir başvuru kaynağı olması da hedeflenmiştir. Bu bağlamda Avrupa'da ve ülkemizde yapılacak olan Peyzaj Mimarlığı eğitim programlarının akreditasyonu çalışmaları için proje sonuçları bir rehber doküman niteliği taşımaktadır. Her ne kadar Peyzaj Mimarlığı disiplinine özgü yeterlilikler tüm dünya genelinde önemli ölçüde benzerlik gösterse de ECLAS-TUNING Projesi kapsamında tanımlanan yeterliliklerin Avrupa coğrafyasına özgü durumları ve bunun Peyzaj Mimarlığı eğitime olan yansımalarını da dikkate aldığını göz önünde bulundurmaktadır.

Kaynaklar

- Bruns D, Ortacesme V, Stiles R, De Vries J, Holden R, Jorgensen K (2010). ECLAS Guidance on Landscape Architecture Education. ECLAS Publication, The Netherlands.
- Ortacesme V, Uzun O, Atik M, Karacor E, Yıldırım E, Senik B (2019). Evolution of landscape architecture education celebrating its 50th anniversary in Turkey. Proceedings of ECLAS / UNISCAPE Annual Conference Aas, Norway, pp.161-162.
- Steinitz C (1990). A Framework for theory applicable to the education of landscape architects (and other environmental design professionals). Landscape Journal, 9 (2): 136-143.
- Van den Brink A, Bruns D, Tobi H, Bell S (2017). Research in Landscape Architecture: Methods and Methodology. Routledge Press, London.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜNÜN AKREDİTASYON DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Osman UZUN*, **A. Ayfer KARADAĞ**, **Pınar KÖYLÜ**, **Pınar GÜLTEKİN**, **Kıymet UZUN**, **Melek YILMAZ KAYA**

*Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Düzce

Öz

Yükseköğretimde eğitimin kalitesi ve uluslararası düzeyde kendine yer bulması, ülkelerin kalite hedefleri arasında yer almaktadır. Dünyada, kalitenin sağlanması, denetlenmesi ve güvence altına alınması ise akreditasyon sistemi ile sağlanmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında akreditasyon, eğitim kurumlarının ya da programlarının kalitesinin artırılması ve belgelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Kalite, saydamlık ve hesap verme temelinde eğitim kurumlarına dış kalite güvencesi vermektedir. Kurumun/programın, dönemsel olarak kendi kendini ya da kurum dışından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu çalışmada, Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün, Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA) akreditasyon eğitim tüzüğü ve Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) akreditasyon kriterleri temelinde bir ön değerlendirme yapılmıştır. Bu çalışmada eğitim öğretimde 25 yıla ulaşan Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünün, farklı paydaşlarla işbirliği içinde, sürekli iyileştirme ilkelerinden hareketle, çevik liderlik hedefleri doğrultusunda akredite olma süreci öncesinde yürüttüğü bazı hazırlık çalışmaları ortaya konularak bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akreditasyon, peyzaj mimarlığı eğitimi, PEMDER, IFLA, Düzce.

EVALUATION OF THE ACCREDITATION STATUS OF DÜZCE UNIVERSITY DEPARTMENT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

Absract

The quality in higher education and its international recognition are among the quality targets of countries. Achievement, control and assurance of quality in the world are provided by accreditation systems. Accreditation in higher education institutions is defined as a tool to increase the quality of educational institutions or programs and its certification. It provides external quality assurance to educational institutions on the basis of quality, transparency and accountability. It ensures that the institution / program is periodically evaluated by itself or from outside the institution. In this study, a preliminary assessment of Düzce University Landscape Architecture undergraduate program was made on the basis of the International Federation of Landscape Architects (IFLA) accreditation education regulations and the Turkish Association for Landscape Architecture Education and Science (PEMDER) accreditation criteria. In addition, some preparatory work carried out by Düzce University Faculty of Forestry Department of Landscape Architecture, which has reached 25 years in education, in cooperation with different stakeholders, in line with the principles of continuous improvement and the agile leadership goals were presented with some suggestions.

Keywords: Accreditation, landscape architecture education, PEMDER, IFLA, Düzce.

***Sorumlu Yazar** *Corresponding Author* | Prof. Dr. Osman UZUN, Düzce Üni.,Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, MERKEZ/DÜZCE 81620, osmanuzun@duzce.edu.tr. ORCID : 0000-0002-7588-9524

Geliş Received 03.07.2020 | **Kabul** Accepted 16.11.2020 | **Basım** Published 01.12.2020

ISSN 2687-2358 | KONFERANS BİLDİRİSİ (*Conference Paper*)

1.Giriş

Globalleşen dünyada 2000'li yıllarla birlikte eğitimde uluslararası düzeyde tanınabilmek, geçerliliği sağlayabilmek ve belirli standartları yakalayabilmek önemli hale gelmiştir. Fredriksson (2004), eğitim kalitesinin, bilgi ve becerinin öğrenilme düzeyiyle ilişkilendirildiğini, bunun yanı sıra, öğretilen/öğrenilen bilgi ve becerinin kapsamının da kalite tanımına dâhil edildiğini belirtmektedir (Çabuk, 2018).

Farklı bakış açıları, eğitimde kalitenin sağlanması ve sürdürülmesi konularında birbirinden farklı ulusal ve uluslararası yaklaşımların geliştirilmesine neden olabilmektedir. Ancak eğitimin evrenselliği, hem örgün, hem de yaygın eğitimin kalitesinin aynı evrensel çizgiyi yakalamasını gerektirmektedir (Çabuk, 2018). Bu anlamda uluslararası adımlardan biri olarak, 1999 yılında 29 ülkenin katıldığı Bologna süreci başlatılmıştır. Türkiye, bu tarihten 3 yıl sonra 2001 yılında, uluslararasılaşma politikalarını gerçekleştirmek üzere sürece dahil olmuştur. Bologna süreciyle beraber, çeşitli eylem başlıkları oluşturulmuştur. Bunlardan, "yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak" maddesi kaliteyle ilgili çalışmalara başlanması gerektiğini ortaya koymuştur (YÖK, 2019).

Yükseköğretimde kalitenin sağlanmasında, iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki eğitim kuruluşlarında akreditasyon, diğeri ürünlerin değerlendirilmesidir. Akreditasyon, bir kurumu veya kuruluşu, belirli uygunluk kriterleri çerçevesinde değerlendirerek, güvenilirliğini ve geçerliliğini desteklemek amacıyla oluşturulmuş bir kalite altyapısıdır. Eğitimde ilk olarak Amerika Bileşik Devletleri'nde kurumsal düzeye gelmiştir. Avrupa'da ise Bologna'da belirtilen eylem planları sayesinde bu sisteme ihtiyaç duyulmuştur. Yükseköğretimde ise akreditasyon, genel çerçevede kurumun tanınırlığını ve kalite güvencesini ifade etmektedir (Çabuk, 2010).

Akreditasyon farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Bruening vd. (2002), yükseköğretimde

akreditasyonu, profesyonel eğitim için standartların belirlenmesi ve bu standartlara uygunluğun değerlendirilmesi; bu sayede kamuya ve ilgili idarelere akredite program mezunlarının söz konusu alanda çalışabilmesine olanak sağlayan eğitim ve becerileri sağladığı güvencesinin verilmesi, olarak ifade etmektedirler (Çabuk, 2010). Erkuş (2009)'a göre eğitimde akreditasyon, akademik gelişme ve toplumsal sorumluluğun yerine getirilmesi için, öz değerlendirme ve meslektaşlardan oluşan bir ekibin değerlendirmesinden oluşan meslektaşların kontrolünü amaçlayan bir süreçtir (Bostan, 2018).

Akreditasyon, girdilerle yani öğrenci seçimi, eğitimcilerin özellikleri, fiziki altyapı üzerine odaklanmıştır. Akreditasyon eğitime ayrılan kaynakların, girdilerin kalitesi ve miktarı, beklenen düzeyde ise çıktılarının kalitesinin de istenilen düzeyde olacağı varsayımına dayanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yükseköğretim için ayrılan kaynakların ve girdilerin kalitesi, düzeyi belirlemektedir. Değerlendirme sistemi ise, öğrencilerin başarıları, mezun sayısı, istihdam edilen mezun sayısı, mezunların istihdam yerleri, bir üst öğrenime gidebilen öğrenci sayısı gibi sistemin çıktılarıyla ilgilidir. Burada da yükseköğretimin süreçleri gözardı edilmemelidir (Peker, 1996'dan aktaran; Bostan, 2018).

Pezyaj mimarlığı eğitiminde akreditasyon, ülkeden ülkeye değişmektedir. Ayrıca akreditasyon süreci çeşitli kurumlar tarafından yürütülmektedir. Örneğin, ABD' de pezyaj mimarlığı programları Amerikan Pezyaj Mimarları Topluluğu'na (American Society of Landscape Architects / ASLA) bağlı Pezyaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu (Landscape Architectural Accreditation Board / LAAB), Avustralya' da Avustralya Pezyaj Mimarları Enstitüsü (Australian Institute of Landscape Architects / AILA), İngiltere'de Pezyaj Enstitüsü (Landscape Institute / LI), Almanya'da Mimarlık ve Planlama Programları Akreditasyon Kuruluşu (Akkreditierungsverbund für Studiengänge der Architektur und Planung / ASAP) süreci yürütmektedir. Türkiye' de ise, Uluslararası Pezyaj Mimarları Fedarasyonu (International Federation of Landscape Architects - IFLA) Tanınırlık

ve Akreditasyon Kılavuzu'nda (IFLA Guidance Document for Recognition or Accreditation) belirtilen kriterleri iyi ve tam olarak karşılandığını saptanmasının ardından 2017 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümüne Akreditasyon Kurulu tarafından tam tanınırlık/akreditasyon (fully recognized/accredited) verilmiştir.

IFLA, akreditasyonu, profesyonellerin eğitimi için programların veya kurumların belirtilen gerekliliklere göre karşılaştırıldığı, yükseköğretim eğitiminin izlenmesi ve gözden geçirilmesi için hükümet dışı, gönüllü bir sistem, olarak kabul etmektedir. Ayrıca, IFLA denetlemenin genellikle, eğitim programının hizmet verdiği mesleği temsil eden bir akreditasyon kurumu veya kuruluşu tarafından yapıldığını; yüksek derecede bir öz değerlendirme ve öz düzenlemenin gerekliliğini ifade etmektedir (IFLA, 2014).

IFLA (2014) tanınırlık / akreditasyon için standart ve belirli ölçütlerden oluşan bir doküman oluşturmuştur. Oluşturduğu bu dokümanı: Akreditasyon / tanınırlık için halihazırda formal bir sistemi olan veya geliştiren ülkeler ve bölgeler için bir rehber sunmak, Herhangi bir akreditasyon sistemine sahip olmayan ülkeler ve bölgeler için yönlendirici bir çerçeve oluşturmak üzere iki temel alanda bilgi sağlamak ve rehberlik etmek üzere hazırlamıştır.

Türkiye'nin peyzaj mimarlığı okullarının akreditasyon bilincinde, Bologna süreci üyeliği, IFLA/EFLA üyelikleri, Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) etkili olmuştur. Peyzaj mimarlığı bölümleri, gelişme süreçlerinde bu üç oluşumdan etkilenmişlerdir.

PEMDER, 5253 Sayılı Dernekler Kanunu'na göre 15.01.2018 tarihinde kurulmuştur. Derneğin amacı, Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitim öğretimi ve araştırmalarının ve Peyzaj Mimarlığı mesleğinin gelişmesine; bilgili, becerili, araştırmacı meslek mensuplarının yetiştirilmesine; akademik işbirliğine; öğretim programlarının akreditasyonuna katkıda bulunmaktır (PEMDER, 2019). 08/04/2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere iki (2) yıl süreyle PEMDER derneğine Yüksek Öğretim Kalite

Kurulu tarafından "Kalite Değerlendirme Tescil Belgesi" verilmesi uygun görülmüştür.

Bu çalışmada, Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün akredite olma sürecine başvuru öncesinde yürüttüğü, ön hazırlık çalışmaları ve gelinen nokta ortaya konulmuş ve bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı akreditasyon sürecinde hazırlıklarına başlanan Öz Değerlendirme Raporuna bir temel oluşturması ve halihazırdaki durumun paydaşlarımızla paylaşılmasıdır.

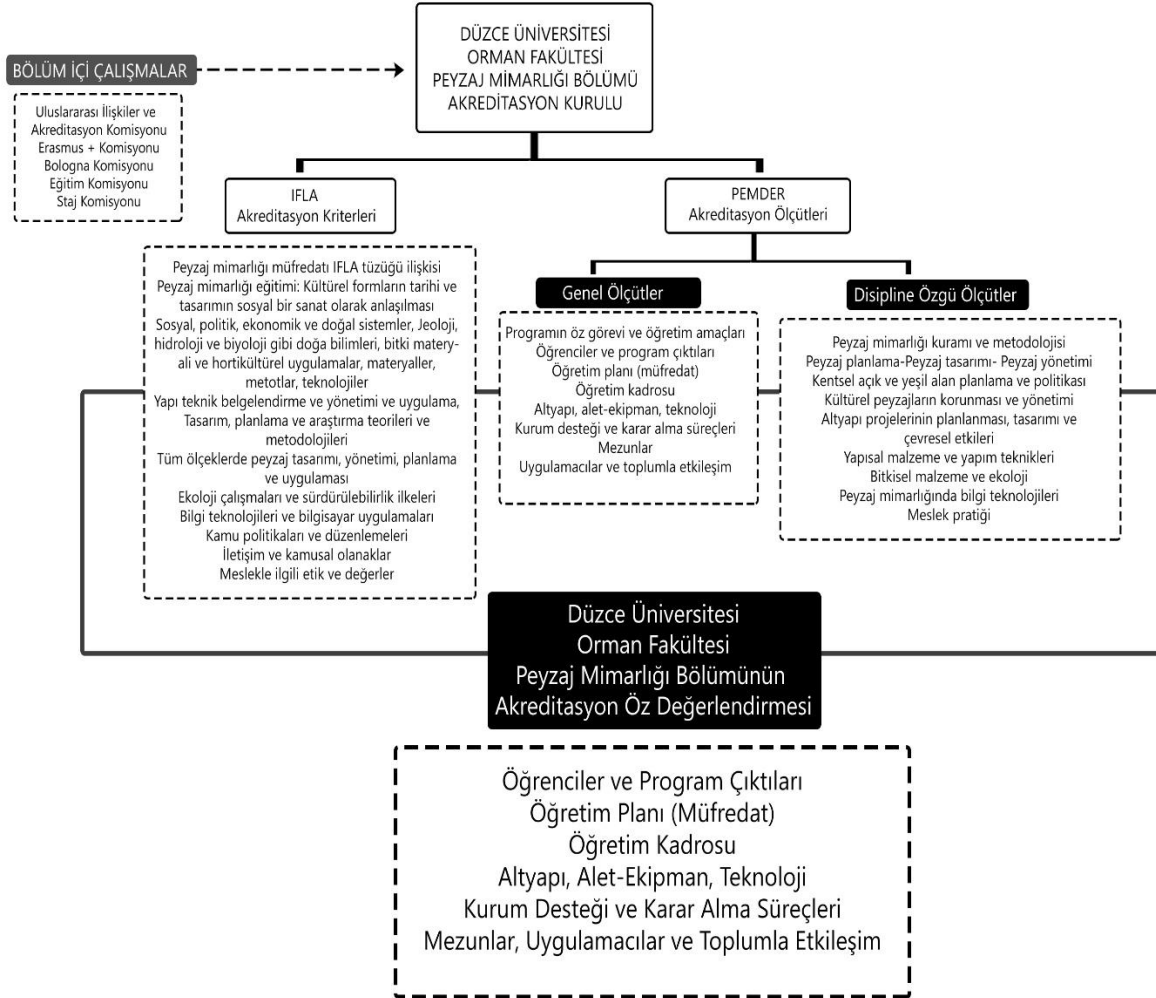
2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini, IFLA akreditasyon kriterleri, PEMDER Akreditasyon ölçütleri, Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Bologna süreci ve akreditasyon temelli hazırlık çalışmaları, Bölüm Stratejik planı dokümanları oluşturmaktadır. Ayrıca ikincil kaynak olarak akreditasyon çalışmalarının temel çerçevesini oluşturan ulusal ve uluslararası kaynaklar ve dokümanlardan yararlanılmıştır.

2.2. Yöntem

Yöntemin temelini, Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki komisyonların (Erasmus + Komisyonu, Bologna Komisyonu, Eğitim Komisyonu, Uluslararası İlişkiler ve Akreditasyon Komisyonu, Staj Komisyonu) akreditasyon için ele aldığı mevcut durum ve yapılan ön hazırlık çalışmalarının, IFLA'nın 2014 yılında yayınladığı akreditasyon ölçütleri ve PEMDER'in akreditasyon ölçütleri kapsamında üst ölçekli olarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır. İlk olarak bölüm koşullarının temel ölçütler açısından değerlendirmesi yapılmış. İkinci aşamada IFLA ve PEMDER açısından akreditasyona ilişkin bazı konular üzerinde saptamalar yapılmıştır. Son olarak akreditasyon sürecine yönelik bazı öneriler getirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışmanın akış şeması

3.Bulgular

IFLA akreditasyon tüzüğü ve PEMDER akreditasyon ölçütlerinin bazılarının Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü özelinde değerlendirilmesi yapılmıştır.

IFLA'nın 2014 yılında yayınladığı eğitim tüzüğünde 7 temel standart ve PEMDER lisans akreditasyon ölçütlerine göre Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünün durumu çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. IFLA ve PEMDER Akreditasyon ölçütlerine göre Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünün durumu

Kurum	Açıklama
IFLA	Program tanımında "Peyzaj Mimarlığı" ifadesinin geçmesi gerekmektedir.
PEMDER	Programın adında "Peyzaj Mimarlığı" ifadesi geçmelidir. Başvuran program mezun vermiş olmalıdır.
DOFPMB	1994 yılında kurulduğundan beri isim Peyzaj Mimarlığı olarak geçmektedir.
IFLA	Programı öneren kurum ulusal veya bölgesel akreditasyon kurumu tarafından akredite edilmiş olmalı.
PEMDER	Akreditasyon için YÖKAK tarafından tescil verilmiş olan tek kurum PEMDER'dir. Bu durum IFLA tanınırlığı içinde avantaj sağlayacaktır.
DOFPMB	Başvurunun yapılacağı kurum YÖKAK tarafından 2 yıl süreyle yetkilendirilmiştir.
IFLA	Lisans derecesi en az dört tam akademik yılı içermelidir.
PEMDER	Program lisans düzeyinde en az 4 (dört) yıllık bir eğitimi kapsamalıdır.
DOFPMB	1994 yılında kurulduğundan beri 4 yıllık eğitim verilmektedir.
IFLA	Lisansüstü derecesi, lisans derslerinin tamamlanmasından sonra en az iki yıllık tam akademik yılı içermelidir.
PEMDER	Program Yüksek Lisans düzeyinde en az 2 (iki) yıllık bir eğitimi kapsamalıdır.
DOFPMB	Program Yüksek Lisans düzeyinde en az 2 (iki) yıllık Yüksek Lisans en az 4 yıllık Doktora eğitimi kapsamaktadır.
IFLA	Programda tayin edilmiş, Peyzaj Mimarlığı kökenli bir bölüm başkanı olmalı.
PEMDER	Bölüm başkanı Peyzaj Mimarlığı alanında lisans derecesine sahip olmalıdır.
DOFPMB	Bölüm başkanı Peyzaj Mimarlığı alanında lisans derecesine sahiptir.
IFLA	Programda Peyzaj Mimarı kökenli en az 3 tam zamanlı akademik personel olmalı. Eğer program yüksek lisans ve lisans olmak üzere iki derecede eğitim veriyorsa, aktif olarak ders veren ve araştırmalarda bulunan, dördü Peyzaj Mimarı olmak üzere en az 6 tam zamanlı akademik personel bulunmalı.
PEMDER	Sadece lisans düzeyinde eğitim verilen programlarda, öğretim kadrosunda en az

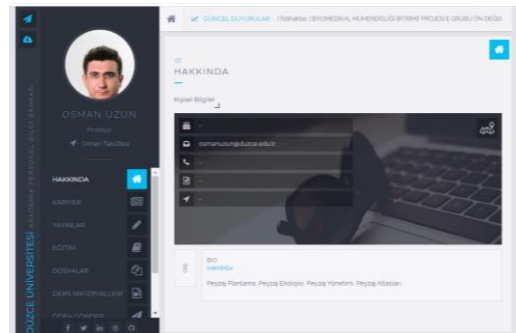
	üçü (3) Peyzaj Mimarlığı lisans derecesine sahip, toplam en az beş (5) öğretim üyesi bulunmalıdır. Lisans eğitimine ek olarak lisansüstü eğitim de verilen programlarda, öğretim kadrosunda en az beşi (5) Peyzaj Mimarlığı lisans derecesine sahip, toplam en az yedi (7) öğretim üyesi bulunmalıdır.
DOFPMB	Tam zamanlı çalışan, 3 profesör, 6 doçent, 2 doktor öğretim üyesi bulunmaktadır.
IFLA	Eğitim programı ilgili bilgi alanlarını ve IFLA'nın Peyzaj Mimarlığı Eğitimi tüzüğünde belirtilen ve akredite olmak isteyen kurumun ülke veya bölgesi tarafından tanımlanan diğer gereksinimleri karşılamalıdır.
PEMDER	PEMDER tarafından katılımcı bir yaklaşımla ortaya konulan Genel Ölçütler ve Disipline özgü ölçütleri sağlamalıdır.
DOFPMB	İlgili ölçütlerin önemli bir bölümü sağlanmakta olup, sürekli iyileştirme kapsamında çalışmalara devam edilmektedir.

IFLA: Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu

PEMDER: Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği

DOFPMB: Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı bölümünde (DOFPMB) "Peyzaj Mimarlığı" ifadesi geçmektedir. Lisans derecesi, 4 tam yılı, lisansüstü ise 2 tam yılı içermektedir. Tam zamanlı çalışan, 11 öğretim üyesi bulunmaktadır ve bölüm başkanı peyzaj mimarlığı diplomasına sahiptir. IFLA'nın belirttiği eğitim kadrosu standartlarıyla örtüşmektedir. Öğretim üyeleri hakkında bilgilere ve çalışmalara üniversitenin bilgi sisteminden ulaşılmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Düzce Üniversitesi Akademik Sayfası

IFLA'nın ve PEMDER'in eğitime yönelik belirlediği ölçütlerden bazıları aşağıda sırasıyla IFLA, PEMDER ve DÜÖFPMB başlıklarında değerlendirilmiştir.

IFLA 01: Tasarım projesi, gerekli olan bilgi ve becerilerin sentezi olmalıdır. Peyzaj mimarlığı müfredatı bu tüzükte belirtilen eğitim hedefleri doğrultusunda öğrenci ve eğitici arasındaki doğrudan iletişime dayalı bireysel stüdyo projeleri eğitim ve öğrenim sürecinin temel bir parçası olmalıdır. Peyzaj mimarlığı eğitimi: kültürel formların tarihi ve tasarımın sosyal bir sanat olarak anlaşılması, sosyal, politik, ekonomik ve doğal sistemler, jeoloji, hidroloji ve biyoloji gibi doğa bilimleri, bitki materyali ve hortikültürel uygulamalar, materyaller, metotlar, teknolojiler, yapı teknik belgelendirme ve yönetimi ve uygulama, tasarım, planlama ve araştırma teorileri ve metodolojileri, tüm ölçeklerde peyzaj tasarımı, yönetimi, planlama ve uygulaması, ekoloji çalışmaları ve sürdürülebilirlik ilkeleri, bilgi teknolojileri ve bilgisayar uygulamaları, kamu politikaları ve düzenlemeleri, iletişim ve kamusal alanlar, meslekle ilgili etik ve değerler alanlarındaki bilgi ve becerinin kazanılmasını içermelidir.

PEMDER 01: PEMDER tarafından genel ölçütler ve disipline özgü ölçütler belirlenerek tanımlanmıştır. Genel ölçütler: programın öz görevi ve öğretim amaçları, öğrenciler ve program çıktıları, öğretim planı (müfredat), öğretim kadrosu, altyapı, alet-ekipman, teknoloji, kurum desteği ve karar alma süreçleri, mezunlar, uygulamacılar ve toplumla etkileşimdir. Disipline özgü ölçütler: peyzaj mimarlığı kuramı ve metodolojisi, peyzaj planlama, peyzaj tasarımı, peyzaj yönetimi, kentsel açık ve yeşil alan planlama ve politikası, kültürel peyzajların korunması ve yönetimi, altyapı projelerinin planlanması, tasarımı ve çevresel etkileri, yapısal malzeme ve yapım teknikleri, bitkisel malzeme ve ekoloji, peyzaj mimarlığında bilgi teknolojileri, meslek pratiğidir.

Ayrıca öğretim planının bazı bileşenleri içermesi beklenmektedir: Planlama ve tasarım konusundaki derslerin tüm derslerin en az % 50'sini oluşturması, Seçmeli derslerin kredi toplamının öğretim planında

yer alan tüm derslerin en az % 25'ini oluşturması, Seçmeli dersler arasında program dışı derslere de yer verilmesi vb.

DÜÖFPMB 01: Düzce Üniversitesi peyzaj mimarlığı bölümünün ders müfredatı IFLA ve PEMDER ölçütleri çerçevesinde belirlenen alanlara göre çizelge 2'de genel olarak sınıflandırılmıştır.

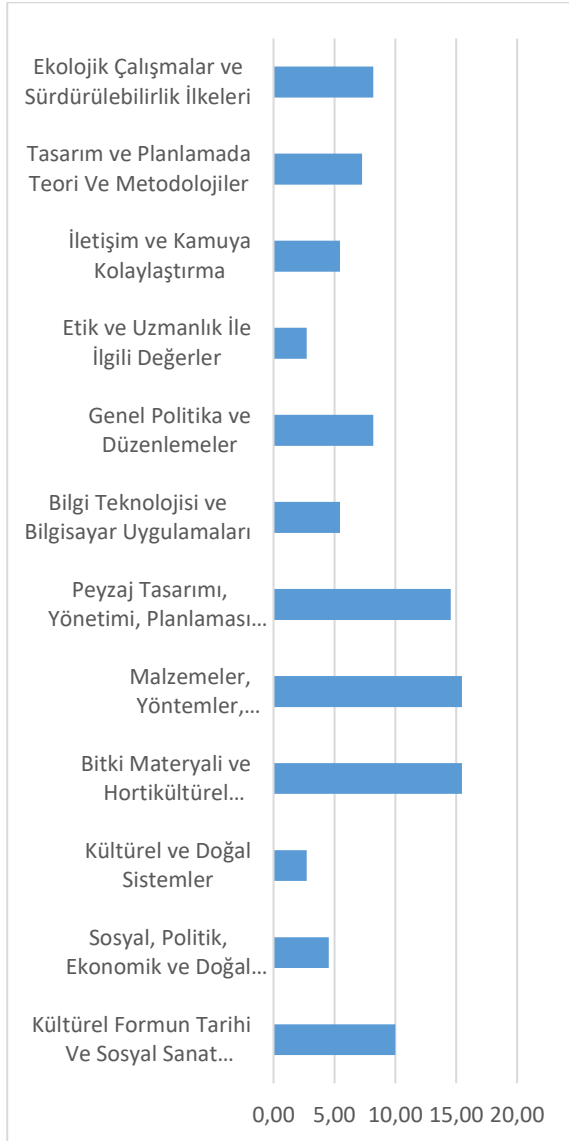
Çizelge 2. IFLA ve PEMDER ilkelerine Göre Ders Müfredatının Durumu

Peyzaj Tasarımı, Yönetimi, Planlaması, Tüm Ölçek ve Uygulamalarda Bilim
Zorunlu Dersler PM207 Peyzaj Tasarım Stüdyosu I PM209 Mimarlık Bilgisi PM208 Peyzaj Tasarım Stüdyosu II PM305 Peyzaj Tasarım Stüdyosu III PM302 Kırsal Peyzaj Planlama PM304 Kentsel Peyzaj Planlama PM308 Bitki Tasarım Tekniği PM306 Peyzaj Tasarım Stüdyosu IV PM401 Peyzaj Planlama Stüdyosu
Seçmeli Dersler PM025 Milli Park Planlama PM029 Kentsel Peyzaj Tasarımı PM078 Herkes için Tasarım PM079 Peyzaj Planlama Atölyesi PM081 Tasarım Stüdyosuna Giriş PM082 Tematik Bahçeler Atölyesi PM083 Turizm Planlama ve Tasarımı Atölyesi
Bilgi Teknolojisi ve Bilgisayar Uygulamaları
Zorunlu Dersler PM209 Bilgisayar Destekli Tasarım I PM212 Coğrafi Bilgi Sistemleri
Seçmeli Dersler PM010 Temel Bilgi Teknolojileri PM040 Bilgisayar Destekli Tasarım II PM060 Photoshop ve Illustrator Destekli Tasarım PM063 Skeç Temelli Çizim Tek.
Genel Politika ve Düzenlemeler
Seçmeli Dersler PM032 Kırsal Alan Planlaması PM035 Hukuk PM048 Çevresel Etki Değerlendirme PM064 Rekreasyon ve Ziyaretçi Etki Yönetimi PM068 Peyzaj Yönetimi PM072 İş Sağlığı ve Güvenliği PM074 Peyzaj Mimarlığında Birlikçilik Eğitimi PM075 Peyzaj Hukuku PM077 Yerel Yönetimler ve Peyzaj

Etik ve Uzmanlık İle İlgili Değerler
Zorunlu Dersler PM405 Bilimsel Araştırma ve Yazım Yöntemleri PM406 Bitirme Tezi
Seçmeli Dersler PM076 Mesleki Sorumluluk ve Etik
Ekolojik Çalışmalar ve Sürdürülebilirlik İlkeleri
Zorunlu Dersler PM201 Peyzaj Ekolojisi
Seçmeli Dersler PM006 Ormanlık Bilgisi PM009 Türkiye Vejetasyonu PM016 Çevre Bilgisi PM020 Bitki Sosyolojisi PM028 Çevre ve Doğa Koruma PM047 Biyotop Haritalaması Tekniği PM049 Restorasyon Ekolojisi PM073 Küresel İklim Değişikliği ve Etkileri
İletişim ve Kamuya Kolaylaştırma
Seçmeli Dersler PM017 Sunum Teknikleri PM036 Prezantasyon Tekniği PM037 Mesleki İngilizce I PM038 Mesleki İngilizce II PM070 Peyzaj Mimarlığında Uygulamalı Girişimcilik PM071 Peyzaj Mimarlığında Paz. Tek. Ve Yönt.
Tasarım ve Planlamada Teori ve Metodolojiler
Zorunlu Dersler PM107 Peyzaj Mimarlığına Giriş PM102 Temel Tasarım PM301 Peyzaj Planlama
Seçmeli Dersler PM013 Şehircilik PM031 Çevre Psikolojisi PM034 Davranış Psikolojisi PM043 Rekreasyon Planlama PM086 Kentsel Doku
Kültürel Formun Tarihi ve Sosyal Sanat Olarak Tasarım Anlayışı
Zorunlu Dersler PM211 Peyzaj Sanat Tarihi
Seçmeli Dersler PM002 Resim Bilgisi PM008 Sanat Tarihi PM045 Tarihi Çevre Koruma ve Planlama PM059 Temel Fotoğrafçılık PM044 Düşünce Tarihi PM084 Heykel ve Çevre I PM085 Heykel ve Çevre II PM087 Tasarımın Geometrisi PM088 Görsel Estetik PM089 Kent ve Peyzaj Estetiği
Kültürel ve Doğal Sistemler
Zorunlu Dersler PM106 Toprak Bilgisi ve Bitki Besleme

Seçmeli Dersler PM004 Jeomorfoloji PM005 İklim Bilgisi
Sosyal, Politik, Ekonomik ve Doğal Bilimler
Zorunlu Dersler PM108 Türkiye Peyzajı PM203 Kaynak Analizi
Seçmeli Dersler PM021 Ekonomi PM066 Peyzaj Mimarlığında Yaban Hayatı PM067 Kuş Gözlemciliği Turizmi
Bitki Materyali ve Hortikültürel Uygulamalar
Zorunlu Dersler PM103 Genel Botanik PM215 Bitki Tanıma ve Değerlendirme I PM216 Bitki Tanıma ve Değerlendirme II PM303 Dış Mekan Otsu Bitkiler PM310 Yer Örtücü Bitkiler
Seçmeli Dersler PM001 Bitki Sistematiği PM007 Bitki Fizyolojisi PM011 Süs Bitkileri Üretim Tekniği PM015 Günlük Uygulama I PM016 Günlük Uygulama II PM022 Ağaçlandırma ve Plantasyon Tekniği PM023 İç Mekan Bitkileri PM024 Bitki Koruma PM033 Fidanlık Tekniği PM069 Peyzaj Donatı Elemanlarında Kullanılan Ağaç Türleri PM080 Mesleki Uygulama I PM090 Mesleki Uygulama II
Malzemeler, Yöntemler, Teknolojiler, Yapı belgeleri ve Yönetim & Uygulama Dahil Olmak Üzere Alan Mühendislik
Zorunlu Dersler PM105 Çizim ve Grafik Anlatım Tek. PM104 Perspektif ve Maket Tek. PM202 Ölçme Bilgisi PM204 Peyzaj Konstrüksiyonu I PM307 Peyzaj Konstrüksiyonu II PM309 Peyzaj Mühendisliği PM403 Peyzaj Mimarlığı Uygulama Tekniği PM402 Peyzaj Tasarım Stüdyosu PM404 Peyzaj Onarım Tekniği
Seçmeli Dersler PM012 Yapı Materyali Bilgisi PM018 Statik ve Mukavemet PM019 Betonarme PM030 Sulama ve Drenaj Tekniği PM039 Karayolları Peyzaj Planlama PM041 Çim Alanları Tesis Tek. PM042 Peyzaj Bakım Tekniği PM046 Aydınlatma Tekniği

Yüzdeler dilimlere göre bakıldığında dersler arasında dengeli bir oran görülmektedir. En yüksek ortalama %15 ve üstündeki malzemeler, yöntemler, teknolojiler, yapı belgeleme ve yönetim ve uygulama dahil üzere yer alan mühendislik, bitki materyali ve hortikültürel uygulamalar ve peyzaj tasarımı, yönetimi, planlaması ve tüm ölçek ve uygulamalarda bilim alanlarda görülmektedir. En düşük ortalama %5'in altında yer alan sosyal, politik, ekonomik ve doğal bilimler, kültürel ve doğal sistemler, etik ve uzmanlık ile ilgili değerler bölümündedir (Şekil 3).

Şekil 3. IFLA Eğitim Tüzüğü İlkelerine Göre Derslerin % Dağılımı

Proje dersleri stüdyo ortamında, föyler hazırlanarak işlenmektedir (Şekil 4).

Proje 1	
İçerik	Çeşitli kullanıcılar (sanatçı, sporcu, çocuklu aile, emekli, engelli, havvansever, aile) için bir konut bahçesi örneğinde, tasarım süreci aşamalarının izlenmesi.
Dersin Görselleri	

Şekil 4. Ders föyleri ve işleniş şekli

Yılsonunda projelerin değerlendirilmesi 3 seviyede başarılı, geliştirilmeli ve başarısız olarak sınıflandırılmaktadır (Şekil 5). Seçilmiş projeler gerek toplu olarak gerekse dönem sonunda seçilenler yıl boyunca sergilenmektedir. Olabildiğince proje değerlendirmelerinde jüri değerlendirmelerinin yapılmasına çalışılmaktadır.

PMS05 - 18 Proje - 3 Toplu Konut Projesi	
Dersin Yürütücüleri	Doç. Dr. Kıvanç AK Doç. Dr. Özgür YERLİ Araş. Gör. Berfin ŞENİK Araş. Gör. Kıymet UZUN-YÖKSEL
Seviye	Öğrencinin Adı Soyadı
Başarılı	
Geliştirilmeli	
Başarısız	

BAŞARILI

GELİŞTİRİLMELİ

BAŞARISIZ

Şekil 5. Ders çıktıları değerlendirme formu

Ayrıca sürekli iyileştirme ilkeleri çerçevesinde Bölüm Müfredatımızda, ilgili paydaşların görüş ve önerileri alınarak değişiklikler tasarlanmakta ve geliştirilmektedir. Bölüm öğretim planlarında, Avrupa Birliği uyum süreci (Bologna deklarasyonu) ve PEMAT Peyzaj Mimarlığı Akademik İşbirliği Toplantıları toplantı sonuçları çerçevesinde 2007 yılından itibaren bazı değişiklikler yapılmıştır. 2010 yılı sonrasında ise "Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanları Konseyi" (PEMKON) kapsamında alınan kararlar çerçevesinde, ayrıca 1. ve 2. Eğitim ve Öğretim Çalıştaylarında alınan kararlara göre eğitim

programlarında değişiklikler yapılmaya devam edilmektedir.

IFLA 02: Yukarıda belirtilen alanlarda bilgi ve becerinin dengeli bir şekilde edinilmesi uzun süren bir olgunlaşma sürecini gerektirir. Peyzaj mimarlığı eğitimi akademik ve mezuniyet sonrası/ profesyonel bileşenleri de içerir. Peyzaj mimarlığında profesyonel derece lisans veya yüksek lisans seviyelerinde sunulabilir. Bir üniversitede veya eşdeğer bir enstitüde lisans eğitimi genellikle dört yıldan az olamaz.

PEMDER 02: İlgili ölçütler kapsamında Programın Öz görevi ve Öğretim Amaçları tanımlanmış, web sayfasında gerekli bilgiler yayınlanmış olmalıdır. Program, öğrencilere Peyzaj Mimarlığı mesleğini icra etme yetkinliği kazandıracak nitelikte ve deneyime sahip bir öğretim kadrosuna sahip olmalıdır.

DÜOFPMB 02: Peyzaj Mimarlığı Bölümü 1992 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi (AİBU) Orman Fakültesi bünyesinde kurulan üç bölümden biri olup akademik ve fiziksel alt yapısını oluşturduktan sonra 1994 yılında öğrenci almaya başlamıştır. 2013 itibariyle Orman Fakültesinde dört bölüm yer almaktadır.

Yüksek lisans programı 1997-1998 yılında AİBÜ'ye bağlı olarak eğitim-öğretime başlamış ve 2006 yılında Düzce Üniversitesi'nin kurulmasının ardından Düzce Üniversitesi bünyesinde devam etmektedir. Bölümümüzde doktora eğitimi 2008-2009 eğitim öğretim yılında başlamış ve halen devam etmektedir.

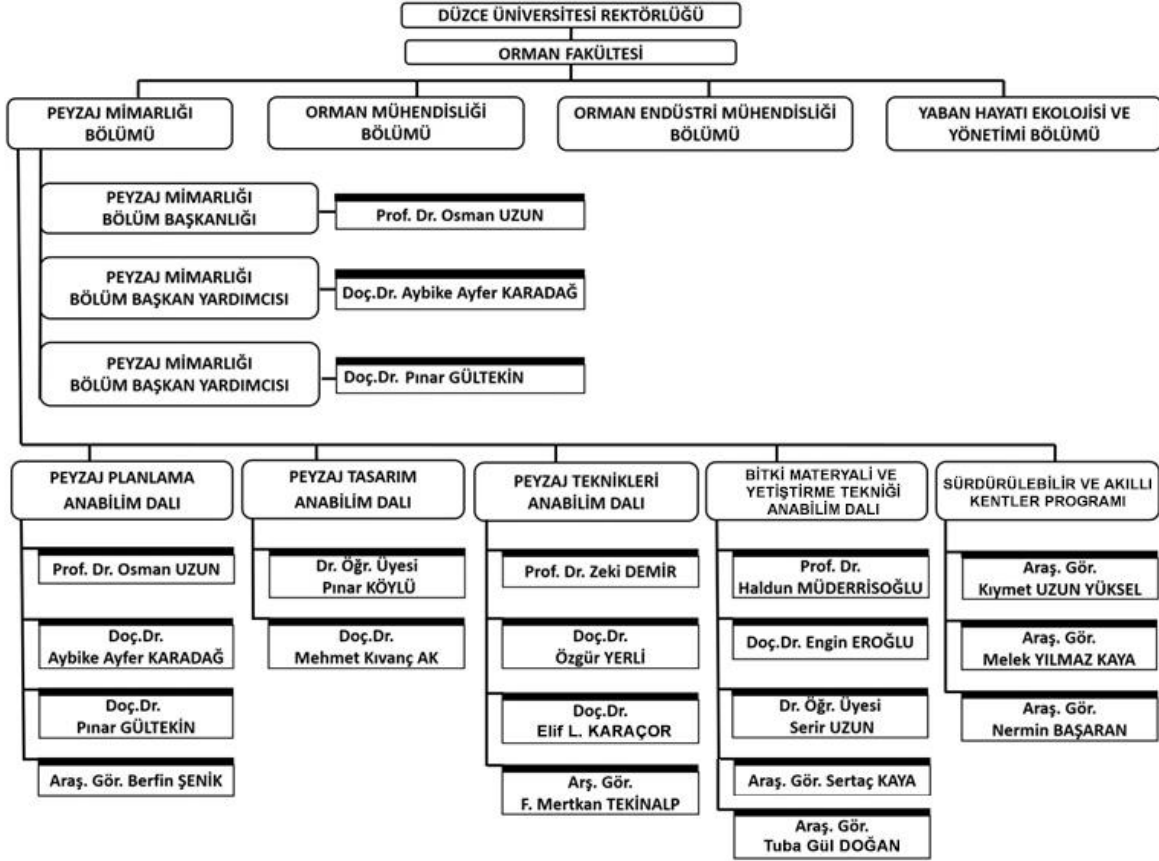
Bölümün misyonu, doğal ve kültürel peyzajların korunması, planlanması ve yönetimi; açık ve yeşil alanların insanların yaşam kalitesini iyileştirecek şekilde planlanması, tasarımı ve bakımı konularında yetkin, çevreye duyarlı, toplumsal ve etik değerlere

saygılı peyzaj mimarlarının yetiştirilmesi ve ayrıca araştırma faaliyetleri ile yerel, bölgesel ve ülkesel peyzajların karşı karşıya bulunduğu sorunlara alternatif çözümler üretmek, bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Bölümün vizyonu, eğitim öğretim faaliyetlerinin kalitesi ve araştırmalarının orijinalitesi ile ulusal ve uluslararası ölçekte tanınan; öğrenci odaklı bir öğretim anlayışına sahip; peyzaj mimarlığı ile ilgili ulusal ve uluslararası kuruluş ve etkinliklerde aktif rol alan, eğitim-öğretim ve araştırmaya yönelik uluslararası akademik ortaklıklar geliştiren ve yurt içi ve yurt dışında tercih edilen bir bölüm olmaktadır.

Gerek doğal, kültürel ve sosyoekonomik çevreye ilişkin verilerin analizlerine ve değerlendirilmelerine dayalı peyzaj planlama çalışmaları gerekse sağlıklı, sürdürülebilir ve görsel kalitesi yüksek yaşam mekânları yaratmayı amaçlayan yapısal ve bitkisel peyzaj tasarımı çalışmaları, eğitimin temel konularını oluşturmaktadır. Eğitim programının amacı bu temel konularda, ülke gerçekleri ve gereksinimleri de göz önünde bulundurularak, nitelikli, yetenekli, girişimci, dinamik ve meslekler arası bilgi-koordinasyon tabanına sahip bireyler yetiştirmektir.

Peyzaj mimarlığı bölümü, 4 anabilim dalından oluşmaktadır. Bunlar; Peyzaj Planlama, Peyzaj Tasarım, Peyzaj Teknikleri ve Bitki Materyali ve Yetiştirme Tekniğidir. 2018 yılında YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) tarafından öncelikli alanlar kapsamında 2018 yılında Sürdürülebilir ve Akıllı Kentler programında yetiştirilmek üzere 3 araştırma görevlisi ve 100/2000 programı kapsamında hem Sürdürülebilir ve Akıllı Kentler hem de peyzaj mimarlığı alanında yetiştirilmek üzere doktora öğrencisi alınmıştır (Şekil 6). Bölümde 3 profesör, 5 doçent, 3 doktor öğretim üyesi ve 7 araştırma görevlisi bulunmaktadır.

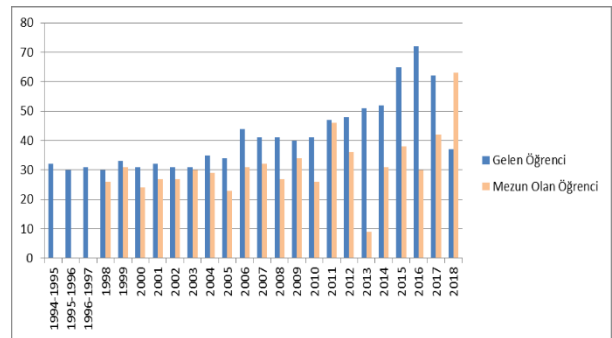
Şekil 6. Bölümün İdari Şeması

IFLA 03: Eğitim veren kurumlar öğretim kapasitesine bağlı olarak öğrenci sayısını ayarlamalıdır. Öğrencileri seçim ölçütü, peyzaj mimarlığında başarılı bir eğitim alma ihtiyacı için gerekli olan uygunluk koşulları ile ilişkili olmalı ve programa girişte okul tarafından organize edilen seçim sürecinin amaçları doğrultusunda uygulanmalıdır.

PEMDER 03: Öğrenciler ve Program Çıktıları ile ilgili süreçler ve tanımlar olmalıdır. Program çıktılarının, PEMDER belgelerinde yer alan "Disipline Özgü Yetkinlikleri" de karşılayacak şekilde tanımlanmış olmalıdır

DÜOFPMB 03: Öğrenci seçim süreçleri merkezi bir sınav ile yapılmakta olup, iki aşamalı bir sınav sonrasında öğrenciler Bölümü kazanmakta ve eğitim görme hakkına sahip olmaktadır.

1994 yılında eğitime 32 öğrenciyle başlayan bölümün 2019 yılına kadar 1000'e yakın öğrencisi olmuştur. 2019-2020 itibariyle gelen öğrencilerle beraber mevcutta 323 öğrencisi bulunmaktadır. Bugüne kadar 700'ün üzerinde öğrenci mezun olmuştur (Şekil 7).

Şekil 7. 1994-2018 Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı gelen-mezun olan öğrenci sayısı

Eğitim sürecinde birbirini takip eden peyzaj planlama ve tasarım stüdyoları başarılı olunma

durumuna göre tamamlanmaktadır. Bölüm derslerine ilişkin dönem, kredi, AKTS vb. tüm bilgilere Düzce Üniversitesi'nin Eğitim Öğretim Bilgi Sistemi (Bologna) ara yüzünde ulaşabilmektedir (Şekil 8). Ayrıca program çıktılarında ve disipline özgü yeteneklere ilgili web sayfalarında ulaşabilmektedir.

1. YARIYIL DERS PLANI

Kodu	Ders Adı	Zorunlu mu?	Ortalama	T+U Saat	U.Kredi	AKTS
AIB101	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	Evet	Evet	2 + 0	2	2
MAT101	Matematik	Evet	Evet	2 + 0	2	3
PM103	Genel Botanik	Evet	Evet	2 + 2	3	4
PM105	Çizim ve Grafik Anıt, Tek.	Evet	Evet	2 + 4	4	9
PM107	Peyzaj Mim. Giriş	Evet	Evet	2 + 0	2	5
SECMES1YY	Hazırlık Durumuna Göre Ders Seçme II	Hayır	Evet	0 + 0	2	2
SECSOS1YY	Peyzaj Mimarlığı I. YY (Sosyal Seçmeli)	Hayır	Evet	0 + 0	2	3
TDB121	Türk Dili I	Evet	Evet	2 + 0	2	2

Şekil 8. Bologna sayfasında yer alan lisans dersleri örneği (DÜZCE ÜNİVERSİTESİ, 2020)

Lisans programının en güçlü yönlerinden birisi her dönem açılması olanaklı olan 40'ı aşkın seçmeli ders havuzu ile farklı konulara yoğunlaşmak isteyen öğrenciler için alternatiflerin oluşturulmuş olmasıdır.

IFLA 04: Peyzaj Mimarlığı eğitimi veren okullarda yeterli stüdyo, araştırma ve ileri araştırmalar için uygun tesisler, yeni teknoloji için bilgi ve veri alışverişi sağlanmalıdır. Bilgisayar teknolojileri ve özelleşmiş yazılımlar peyzaj mimarlığı eğitimine dahil edilmelidir.

PEMDER 04: Program, personelinin ve öğrencilerinin gereksinimlerine cevap verecek ve programın öğretim amaçlarını gerçekleştirecek büyüklük ve donanımda mekanlara, altyapı, alet-ekipman ve teknolojiye sahip olmalıdır. Program, öz görevi ve amaçlarını gerçekleştirecek yetkiye ve kaynaklara sahip olmalıdır

DÜOFPMB 04: Orman Fakültesi içerisinde yer alan fiziki kaynaklar çizelge 3'te sıralanmıştır.

Çizelge 3. Fiziki kaynaklar

SIRA	Alan adı	Adedi	m ²	Öğrenci kapasitesi
1	Proje odası	1	30	10
2	Teknik resim sınıfı	1	45	25
3	Maket odası	2	40	30
4	Arşiv	1	60	-
5	CBS laboratuvarı	1	50	25
6	Bilgisayar laboratuvarı	1	80	30
7	Ekosistem	1	60	-
8	Stüdyo	3	90	50
9	Herbaryum	1	90	-
10	Sulama Lab.	1		
11	Tohum Teknolojisi	1		
12	İklimlendirme Lab.	1		
13	Havza Yönetimi Lab.	1		

Proje odasında 10 adet , Cbs laboratuvarında 25 adet, bilgisayar laboratuvarında ise 30 adet bilgisayar mevcuttur.

Bölüme ait yalnızca 1 adet derslik bulunmaktadır. Fakülte içerisinde diğer dersliklerde kullanılmaktadır.

Üniversitenin sağladığı fiziksel kaynaklar; kütüphane, yemekhane, medikososyal hizmeti, ortak yaşam alanı, bahar şenlikleri, tiyatro, müzik geceleri vb. etkinlikler, seminer, çalıştay, söyleşi vb. gibi öğrenci toplulukları için faaliyet alanlarıdır.

Bölümün ve öğrencilerin üniversite bünyesinde faydalandığı mali destek içeren kaynaklar; Düzce Üniversitesi akademik konferanslar, seminerler, kongreler, çalıştaylar, teknik geziler vb. konularda bütçe sağlamaktadır. BAP projeleri kapsamında üniversite akademik personele finansal destek sağlamaktadır. Kısmi zamanlı çalışan öğrencilere belirli bir miktar destek sağlanmaktadır. Yemek bursu verilmekte, Kütüphanede sınav haftası ücretsiz içecek ve çorba ikramı yapılmaktadır. Ayrıca YÖK 100/2000 Doktora burs programı kapsamında Sürdürülebilir ve Akıllı Kentler Programı ile Peyzaj Mimarlığı konularında burs verilmektedir.

IFLA 05: Peyzaj Mimarlığı eğitimi ve pratiği arasında sürekli etkileşim desteklenmeli ve korunmalıdır.

PEMDER 05: Mezunlar ve uygulamacılar topluluğu etkileşim halinde olmalıdır.

DÜOFPMB 05: Bölüm idari, akademik ve gönüllü yapılan işler bakımından pek çok kurum ve kuruluşla beraber iş yapmaktadır. Bu işleri hizmet alanları,

çalışanlarla, temel ortak alanlar ve stratejik ortaklıklar olarak sınıflandırabiliriz (Çizelge 4).

Çizelge 4. Paydaşlar ve ilişkiler

	PAYDAŞLAR / İLİŞKİLER	Hizmet alanlar	Çalışanlar	Temel ortak	Stratejik ortaklar
İç paydaşlar (Yerel)	Akademik Personel				
	İdari Personel				
	Öğrenciler				
	Mimarlık Bölümü				
	Orman Mühendisliği Bölümü				
	Orman Endüstri Mühendisliği				
	Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği				
	Çevre Mühendisliği Bölümü				
	İnşaat Mühendisliği				
	Heykel Bölümü				
	DÜYEM				
	DÜ-BİYOM				
	Rektörlük				
	PEMDER				
Dış Paydaşlar (Bölgesel-Ulusal ve Uluslararası)	TMMOB Peyzaj Mimarlar Odası				
	TMMOB Mimarlar Odası				
	TMMOB Şehir Plancılar Odası				
	Yerel Yönetimler				
	Tarım ve Orman Bakanlığı				
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı				
	Kültür ve Turizm Bakanlığı				
	ECLAS				

Paydaşlarla etkileşim bağlamında kamu kuruluşlarından gelen taleplere genellikle peyzaj tasarım projeleri ile karşılık verilmektedir. Ayrıca bazı ulusal projelerde yer alınmakta, çeşitli çalışmalarla ulusal ve uluslararası yarışmalara katılarak bazı başarılar elde edilmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Yeşilirmak Havzası Peyzaj Atlası'na Avrupa Peyzaj Birliği Ödülü (COE, 2019)

Yapılan etkinlikler, bölüme yapılan katkılar ve elde edilen başarılar üniversite ve bölüm tarafından çeşitli şekillerde ödüllendirilmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Dekan tarafından belge takdim edilmesi

2019 yılında bölümün uluslararasılaşma ve akreditasyon çalışmaları kapsamında Peyzaj Mimarlığı Okulları Avrupa Komisyonu'na (ECLAS) üye olmuştur (Şekil 11). 2020 yılında da üyeliği devam eden Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Türkiye'den üye olan 6 okul (Akdeniz Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Düzce Üniversitesi, İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi) arasında yer almaktadır.

← → ↻ 🏠 🌐 eclas.org/list-of-members/

"The best time to plant a tree was 20 years ago.
The second best time is now" - Chinese Proverb

Eclas > Membership > List of Members

List of Members

Turkey | Antalya
Akdeniz University
Faculty of Architecture, Department of Landscape Architecture
<http://en.akdeniz.edu.tr>
Contact Person Veli Ortacesme

Turkey | Bartın
Bartın University
Department of Landscape Architecture
<https://en.bartın.edu.tr>
Contact Person Mustafa Artar

Turkey | Düzce
Düzce University
Department of Landscape Architecture
<http://www.duzce.edu.tr/>
Contact Person Pinar Gülkietin

Turkey | İstanbul
Yeditepe University
Faculty of Arts, Department of Landscape Architecture
yeditepe.edu.tr
Contact Person Pinar Karakas

Şekil 11. Peyzaj Mimarlığı Okulları Avrupa Komisyonu (ECLAS) üyelikleri (ECLAS, 2020).

Bölümde ulusal ve uluslararası düzeyde belirli zamanlarda ve aralıklarda sergi, konferans ve atölyeler düzenlenmektedir. Bölüm öğrencilerinin ve akademisyenlerinin dışında başka disiplinlerin ve kent halkının da katılımın sağlandığı etkinliklere yer verilmektedir (Şekil 12).

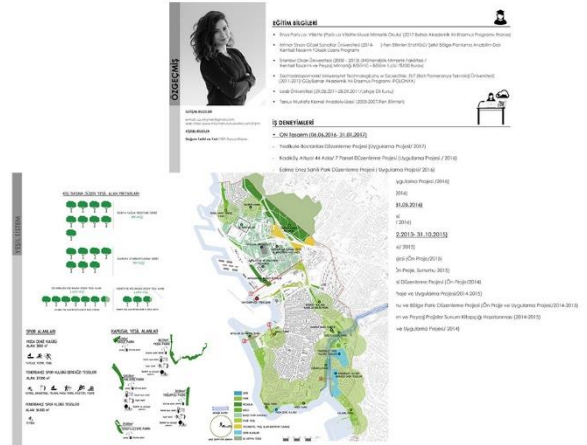
Şekil 12. Bölümde düzenlenen Japon Bahçeleri sergisi

IFLA 06: Peyzaj Mimarlığı programlarında araştırma akademik kadronun özünde olan bir aktivite olarak sayılmalı. Peyzaj Mimarlığı araştırmaları bir proje çalışması, metodolojileri, teknolojileri, ekoloji ve sosyal konular üzerinden bütçelendirilmelidir.

Peyzaj Mimarlığı araştırmaları ve yayınlarını değerlendirmek için uzman değerlendirmesi desteklenmektedir.

PEMDER 06: Öğretim kadrosu, mesleki gelişmeleri ve programın başarısı bağlamında araştırma, mesleki hizmet ve uygulamalar, kongre ve konferanslar ve benzeri etkinliklere katılmalıdır.

DÜÖFPMB 06: Öğretim üyeleri çalışmalarını tarafından özgeçmiş dosyaları düzenlenerek her yıl üniversite ve bölüm tarafından faaliyetleri incelenmektedir (Şekil13).

Şekil 13. Özgeçmiş ve faaliyetler

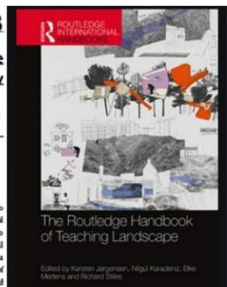
Yurtiçinde ve yurtdışında yayın çalışmalarına katılarak eğitim ve öğretime katkı sağlamaktadır (Şekil 14).

23
An overview of the landscape design studio in the context of experiential learning theory

Pinar Köylü

Introduction

Landscape architecture, both as a field of professional activity and an academic discipline, aims 'to create, enhance, maintain, and promote places on as to be functional, aesthetically pleasing, meaningful and sustainable and appropriate to diverse human needs and goals' (Stuss et al. 2010: 13). In order to achieve these purposes, it essentially necessitates acquisition of knowledge from the fields of natural and social sciences, as well as arts and humanities. Hence, the landscape architecture programmes in a variety of schools encompass courses in the history of landscape architecture, planning and design of urban and rural areas, ecology, plant materials and planting design, as well as site construction and

Şekil 14. Dr. Öğr. Üyesi Pinar Köylü'nün Routledge'da kitap bölümü

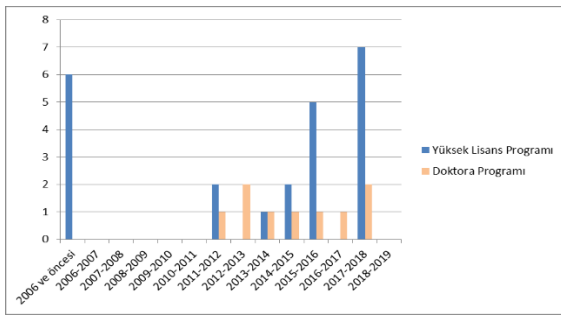
IFLA 07: Lisansüstü programlarına giriş peyzaj mimarlığında veya enstitü tarafından kabul edilen diğer alanlardan lisans derecesi gerektirir. Bu çeşitlilik, yerel uygulama ihtiyaçlarının

karşılmasına, araştırma ve/veya diğer uzmanlıklara hizmet eder. Araştırma dereceleri aynı zamanda doktora seviyesinde de önerilebilir.

PEMDER 07: PEMDER tarafında ortaya konulan ilgili Yüksek Lisans düzeyindeki bir Peyzaj Mimarlığı programının değerlendirilmesi için başvuruda bulunan yükseköğretim kurumu, söz konusu programın bu belgede yer alan ölçütleri yerine getirdiğini kanıtlamakla yükümlüdür. Bu ölçütler, dinamik ve rekabetçi bir ortamda paydaşların beklentilerini karşılamak üzere, en az 120 AKTS kredili ve tezli veya en az 90 AKTS kredili ve tezsiz yüksek lisans düzeyindeki Peyzaj mimarlığı programlarının kalite güvencesini sağlamayı, bu programların sürekli iyileştirilmesini desteklemeyi ve tüm programların uluslararası standartları karşılamalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

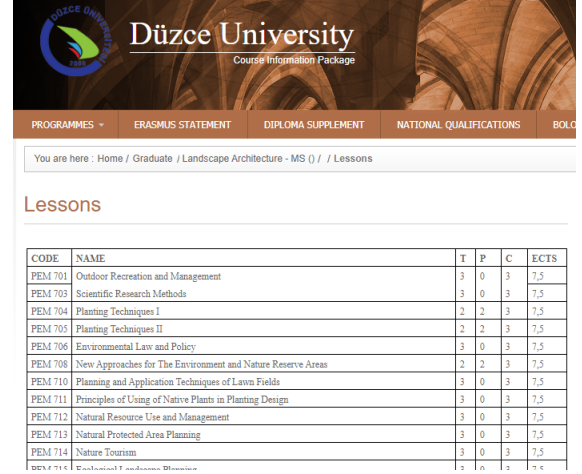
DÜOFPMB 07: Lisansüstü Ders Müfredatı ve Öğrenci Sayıları

Peyzaj Mimarlığı lisansüstü eğitimi 1994-2006 yıllarında Abant İzzet Baysal Üniversitesi bünyesinde başlamıştır. 2006' da Düzce Üniversitesi'ne geçişten sonra lisansüstü eğitime Düzce Üniversitesi bünyesinde devam edilmiştir. (Şekil 15). 2019 yılı itibariyle 57 yüksek lisans öğrencisi 20 doktora öğrencisi bulunmaktadır.

Şekil 15. Yüksek Lisans ve Doktora programlarına kaydolun öğrenci sayıları

Bölümde verilen lisansüstü dersleri, planlama, tasarım ve bitkisel tasarım temeline dengeli olarak dağılmıştır. Teorik ve uygulamalı dersler bulunmaktadır. Derslere ilişkin dönem, kredi, akts bilgileri tablolar halinde bölüm ve Düzce Üniversitesi'nin Bologna ara yüzüne çizelge olarak eklenmiştir (Şekil 16).

CODE	NAME	T	P	C	ECTS
PEM 701	Outdoor Recreation and Management	3	0	3	7,5
PEM 703	Scientific Research Methods	3	0	3	7,5
PEM 704	Planting Techniques I	2	2	3	7,5
PEM 705	Planting Techniques II	2	2	3	7,5
PEM 706	Environmental Law and Policy	3	0	3	7,5
PEM 708	New Approaches for The Environment and Nature Reserve Areas	2	2	3	7,5
PEM 710	Planning and Application Techniques of Lawn Fields	3	0	3	7,5
PEM 711	Principles of Using of Native Plants in Planting Design	3	0	3	7,5
PEM 712	Natural Resource Use and Management	3	0	3	7,5
PEM 713	Natural Protected Area Planning	3	0	3	7,5
PEM 714	Nature Tourism	3	0	3	7,5

Şekil 16. Bologna sayfasında yer alan lisansüstü dersleri örneği (DÜZCE ÜNİVERSİTESİ, 2020)

Bölümde 2020 yılı ilk yarısı itibariyle lisansüstü eğitim süresince, 53 yüksek lisans tezi ve 10 doktora tezi tamamlanmıştır.

IFLA 08: Eğitim kurumlarının öz değerlendirme için kendi akreditasyon sitelerini oluşturmaları ve belirli aralıklarla gerçekleştirilecek uzman değerlendirmesi tavsiye edilmektedir. Değerlendirme panelinde farklı okullardan eğitimciler, profesyoneller ve diğerleri olmalıdır.

PEMDER 08: PEMDER tarafından programların akreditasyonlarını değerlendirmek üzere, Peyzaj Mimarlığı Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu oluşturulmuş, Peyzaj Mimarlığı eğitim programlarının değerlendirilmesi ve akreditasyonunda kullanılacak PEMDER Değerlendirme Ölçütleri belirlenmiştir. YÖKAK Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesi, Tanınması ve İzlenmesine İlişkin Kılavuz çerçevesinde akreditasyon süreçleri tanımlanmıştır.

DÜOFPMB 08: 6 Ekim 2016 tarihinde Düzce Üniversitesine ilişkin Yüksek Öğretim Kalite Kurulu tarafından dış değerlendirme süreci gerçekleştirilmiştir. Dış Değerlendirme süreci sonrasında ortaya konulan öneriler çerçevesinde, 25.07.2008 tarihinde Düzce Üniversitesinin hizmet kalitesini geliştirmeye yönelik çalışmalarını kurumsal bir zemine oturtmak ve sürekliliğini güvence altına almak için gerekli yapılanmaları gerçekleştirmek amacıyla kurulan Sürekli İyileştirme Koordinatörlüğü

çalışmalarına hız vermiştir. Sürekli iyileştirme Koordinatörlüğünün temel faaliyet alanı kalite, stratejik plan, iç kontrol ve Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) kapsamındaki çalışmalardır. Bu kapsamda zaman zaman Üniversite bünyesinde oluşturulan ekipler tarafından Fakültemiz ve Bölümüze ilişkin bazı değerlendirmeler yapılmaktadır.

Ancak bu konudaki nihai hedef PEMDER akreditasyon süreçleri içinden geçerek, bağımsız bir dış değerlendirmenin yapılmasıdır.

4. Sonuç ve Öneriler

Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü 1994 yılında öğrenci almaya başlaması sonrasında 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ile birlikte 25 yıllık bir eğitim sürecini tamamlamıştır. Dünyadaki hızlı dönüşümü en yakından Yükseköğretimdeki dönüşümler izlemektedir. Son yıllarda çeşitlilik, özerklik, hesap verebilirlik, uluslararasılaşma, rekabet ve kalite güvencesi kavramları beraberinde stratejik planlama, iç ve dış kalite süreçleri, kurumsal değerlendirme, akreditasyon, hayat boyu öğrenme, misyon farklılaşması ve şeffaflık gibi uygulamaları getirmektedir. Dolayısıyla yükseköğretimde proaktif bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır. Peyzaj Mimarlığı Bölümünde yükseköğretimde görülen bu dönüşümün takip edilmesinde proaktif bir yaklaşımla, çevik liderlik uygulamaları sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda;

-2007 yılında oluşturulan PEMAT (Peyzaj Mimarlığı Akademik İşbirliği toplantısı) toplantılarına bölümümüz tarafından aktif katılım sağlanmıştır.

- Düzce Üniversitesinde 2008 yılından itibaren filizlenen kalite politikası oluşturma çabaları ile birlikte Üniversitemiz bünyesinde kurulan "Sürekli iyileştirme Koordinatörlüğü'nün "Sürekli iyileştirme kültürünü Düzce Üniversitesi geneline yaymak" ve "Düzce üniversitesinin kurumsallaşması için gerekli planlama ve uygulama işlevlerini yerine getirmek" amacının Peyzaj Mimarlığı Bölümü tarafından içselleştirilerek uygulanmaktadır.

- 2010 yılında kurulan Peyzaj Mimarları Bölüm Başkanları konseyine Bölümümüz tarafından her altı ayda bir katılım sağlanmış ayrıca 9. Dönem başkanlığı yürütülmüştür.

- PEMKON tarafından organize edilen Türkiye Peyzajları Ulusal Konferansları serilerinin "Türk Bahçesi", Peyzaj Politikaları, Yeşil Altyapı konulu konferanslara aktif katılım gerçekleştirilmiştir.

- 1. Ve 2. Peyzaj Mimarlığı Eğitim-Öğretim Çalıştayının çıktıları içselleştirilmiştir.

- 2. çalıştay sonuçları ile ilgili olarak "50. Yılında Peyzaj Mimarlığı Eğitimi ve Öğretimi", "2. Peyzaj Mimarlığı Eğitim Öğretim Çalıştayı Bildiriler Kitaplarının" basımına bölümümüz öncülük ederek, Düzce Üniversitesi bünyesinde basımı gerçekleştirilmiştir.

- 2. çalıştay kapsamında Peyzaj Mimarlığı Eğitiminin tüm paydaşları ile TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Mezun olan Peyzaj Mimarları ve öğrenci anketleri ile paydaş görüşleri alınmıştır.

- Bölümümüzde her dönem başında mevcut öğrencilerimizle yapılan sınıf toplantıları, öğretim programları ve derslerin işlenişine ilişkin önemli dönüşlerin alınmasını sağlamıştır.

- 5-7 Aralık 2019 tarihinde Bartın'da gerçekleştirilen Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Çalıştayı vb. toplantılara aktif katılım sağlanmıştır.

- Zaman zaman iç paydaşlar olarak Orman Fakültesi bünyesindeki bölümlerle görüş alışverişleri yapılmıştır.

- Ayrıca ulusal ve uluslararası toplantılara ve araştırma projelerine katılım sağlanarak eğitim öğretim süreçlerine ilişkin öğretim üyelerimizin dönüşleri alınmaktadır.

Bölümümüz olarak yukarıda bahsedilen girişimlere doğrudan ve dolaylı katkılar sağlanarak bölümümüzdeki eğitim ve öğretim süreci proaktif bir yaklaşımla sürekli iyileştirme ilkeleri çerçevesinde yönetilmeye çalışılmaktadır.

Yükseköğretim Kalite Kurulu Kurumsal Dış Değerlendirme Süreci, iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri, IFLA ve PEMDER'in Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı eğitim öğretimi ve araştırmalarının, Peyzaj Mimarlığı mesleğinin gelişmesine; bilgili, becerili, araştırmacı meslek

mensuplarının yetiştirilmesine; akademik işbirliğine; öğretim programlarının akreditasyonuna katkıda bulunmayı hedefleyen çalışmaları doğrultusunda ön plana çıkan bazı öneriler çizelge 5'te akreditasyon kriterleri çerçevesinde verilmiştir.

Çizelge 5. Program akreditasyonları kapsamında bazı öneriler

Öğrenciler ve Program Çıktıları
Yeni öğretim teknikleri geliştirilmesi Öğrenci davranış ve beklentilerinin okunabilmesi, Öğrencilere sosyal/bilimsel/kültürel olanakların sunulması Dönem başında güncel ders bilgi paketlerinin öğrenciler ile paylaşılması, Kurum içi eğitsel olanakları kullanmak Özel yaklaşım gerektiren öğrencilere yönelik uygulamalar geliştirilmesi Öğrenciler ile periyodik toplantılar yapmak, Derslerde formal eğitim dışında çeşitli etkinliklere yer verilmesi, Ders kapsamında veya ders dışında; okul içi, yurtiçi üniversiteler arası, yurtdışı üniversiteler arası çalıştayların düzenlenmesi, Yurtiçi ve yurtdışı teknik geziler yapılması, Özellikle yurtdışı staj olanaklarının sağlanması, Öğrencilerin çeşitli sergilere (Örn: Bienaller), yarışmalara (Örn: IFLA yarışmaları) katılımlarının sağlanması, Uluslararası yarışmalara, bilimsel etkinliklere, forumlara katılım vb. sağlanması,
Öğretim Planı (Müfredat)
İklim Değişikliğine uygun Peyzaj Planlama ve tasarım eğitimi verilmesi Yeşil-Mavi-Gri Alt Yapı ve Projelerinin Geliştirilmesine yönelik yöntem yaklaşımları Dirençli-Dayanıklı Kentler Oluşturulmasına yönelik yöntem yaklaşımları Transdisipliner yaklaşımlara uyum sağlanabilmesi Ders bilgi paketleri hazırlanması, İngilizcilerinin oluşturulması, güncellenmesi Stüdyolara öğretim planında %50 ağırlık olacak şekilde yer verilmesi, Yurtdışı araştırmacılarla proje, makale, vb. bilimsel çalışmaların yapılması, Avrupa Birliği projeleri yapılması
Öğretim Kadrosu
Bölümlerde ders yükünün adil dağılımı ve adil ders paylaşımı, ilgili öğretim üyesine ilgili derslerin dağılımı, Öğrenci danışmanlıklarının adil dağılımı, öğretim üyesi sorumluluğunda ilerlemesi, Görev dağılımını öğretim üyeleri ve öğretim elemanlarından görüş alarak yapmak, Bireysel eğitim olanaklarından yararlanmak
Altyapı, Alet-Ekipman, Teknoloji

Bölüm web sayfalarının güncel ve aktif kullanılması,
Özgeçmiş ve ders notlarının güncellenmesi, kurumun sağladığı kişisel sayfalarda erişime açık olması,
Bölümlerin ihtiyacı olan fiziksel olanaklar için gerekli taleplerde bulunmak, ihtiyaca yönelik tespitlerde bulunmak,
Tasarım/Proje kataloglarının oluşturulması
Lisanslı yazılımların alınması,

Kurum Desteği ve Karar Alma Süreçleri

Bölümlerde iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapılması, yapılan her çalışmanın kanıtlar ile desteklenmesi,
Bölümlerde komisyonların kurulması Uluslararasılaşma, Akreditasyon, Staj, Engelli öğrenci komisyonu, Oryantasyon komisyonu, İntibak Komisyonu, vb. Komisyonların göreve başlama ve bitiş tarihlerinin belli olması, komisyonların yıllık rapor sunmaları
Bölümlerde yapılan toplantıların öncesinde, tarih ve gündem maddelerinin bölüm ile paylaşılması, yönetimde şeffaflık anlayışının gelişmesi,
Ödüllendirme sistemini aktif kullanmak
Bölümlere ilişkin risk analizleri yapılması,
Erasmus çerçevesinde çeşitli üniversitelerle anlaşmaların sağlanması,
Erasmus öğrenci ve akademisyen hareketliliğinin artırılması,

Mezunlar, Uygulamacılar ve Toplumla Etkileşim

Bölümlerin, Ulusal ve Uluslararası yeni gelişmelere uyum sağlaması
Uluslararası ağlara entegre olma: IFLA, ECLAS, Le NOTRE, ASLA,
İç ve dış paydaş görüşleri ile ders paketlerinin oluşturulması,
Akademik personel-idari personel-öğrenci ilişkilerini güçlü tutmak,
Mezun ve öğrenci geri bildirimleri almak

Bu çalışmanın akreditasyon sürecinde Öz değerlendirme raporların hazırlanması ve sürecin takip edilmesinde Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü için bir temel oluşturması ve diğer bölümler içinde bir genel çerçeve sunulması beklenmektedir. Sonuç olarak akreditasyon sürecinde elde edilen kazanımlar Bölümlerin, eğitim öğretim süreçlerine ve kalitesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Kaynaklar

- Bruening KS, Mitchell BE ve Pfeiffer MM (2002). 2002 accreditation standards for dietetics education. Journal of American Dietetic Association, 102 (4); 566577.
- Bostan Ç (2018). Peyzaj Mimarlığı Öğretiminde Akreditasyon Sürecinin İrdelenmesi; S.D.Ü. Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Isparta
- COE (2019). Council of Europe Landscape Convention, <https://www.coe.int/en/web/landscape/turkey>, erişim tarihi:27.05.2020
- Çabuk SN (2010). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi Ve Akreditasyon Ülkesel Bir Model Önerisi, Ankara Üniversitesi ,Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. Ankara.
- Çabuk SN (2018). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi Ve Akreditasyon. Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi, 1:1, 9-19.
- DÜZCE ÜNİVERSİTESİ (2019). http://bbs.duzce.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bn=4&bot=4
- ECLAS (2020). List of Members. <https://www.eclas.org/list-of-members/>, erişim tarihi: 27.05.2020
- Erkuş L (2009). Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Fredriksson U (2004). Quality education: the key role of teachers. International Conference on Education, 47th Session, 8-11 September 2004, Geneve.
- IFLA (2014). Guidance Document For Recognition Or Accreditation, Professional Education Programmes in Landscape Architecture, <http://iflaonline.org/wp-content/uploads/2014/11/IFLA-Guidance-Document-for-Recognition-or-Accreditation.pdf>, erişim tarihi: 25.10.2019)
- Peker Ö (1996). Eğitimde Kalite ve Akreditasyon. Amme İdaresi Dergisi, 29(4), 20-32.
- PEMDER (2020). Akreditasyon. <http://pemder.org.tr/akreditasyon/> (erişim tarihi: 07.06.2020)
- YÖK (2019). Bologna Süreci Nedir? <https://uluslararası.yok.gov.tr/uluslararası/sma/bologna>, erişim tarihi:20.10.2019.

İNTERNET GÖRÜNÜRLÜĞÜNÜN KALİTE SÜRECİNE YANSIMASI: BARTIN ÜNİVERSİTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜ ÖRNEĞİ

Gizem CENGİZ GÖKÇE^{1*}, Pelin KEÇECİOĞLU DAĞLI¹, İdil DAL¹

¹ Bartın Üniversitesi Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın

Öz

Yükseköğretimde kaliteyi sağlamaya yönelik program akreditasyonu; değişen koşul ve ihtiyaçlar çerçevesinde programların sürekli iyileştirilmesini, yükseköğretimde hareketliliğin kolaylaşmasını, öğretim elemanlarının desteklenmesini, rekabetin gelişmesini, toplumun ve sektörün eğitime duyduğu saygı ve güvenin artmasını sağlamaktadır. Uluslararası başarının artırılabilmesi ve eğitim-öğretim programlarının/bölümlerinin akredite olmaları için kalite süreci önem taşımaktadır. Akreditasyon çalışmalarının yönetilebilir, sürdürülebilir ve izlenebilir olması sağlanarak değerlendirme yapılması kolaylaştırılmaktadır. Akreditasyon belirli bir sistematik içerisinde süreci planlama, iç ve dış değerlendirme, izleme ile raporlama aşamalarını kapsamaktadır. Kalite sürecini doğrudan etkileyen kurumsal dış değerlendirme çalışmalarında kurumla ilgili istatistiksel bilgi, grafik ve belgeler gibi dokümanlar değerlendirilmektedir. Bu materyallerin bulunduğu altyapı/ara yüzlerin standart; içeriklerinin ise erişilebilir, detaylı, kullanışlı ve güncel olması akreditasyonun temelini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında görünürlüğün sağlanması ve bilgilerin yaygınlaştırılması adına birer araç olarak kullanılan kurum web sayfası ve sosyal medya hesapları (Twitter, Instagram ve Facebook) Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü örneğinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda; internet görünürlüğünü belgeleyen çalışmalara ait veriler incelenmiş ve görünürlüğe olan etkisi istatistiksel sonuçlar temelinde değerlendirilmiştir. Kalite sürecini etkileyen internet görünürlüğünü arttırmaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kalite süreci, akreditasyon, dış değerlendirme, internet görünürlüğü.

REFLECTION OF INTERNET VISIBILITY TO QUALITY PROCESS: A CASE STUDY OF BARTIN UNIVERSITY DEPARTMENT OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

Abstract

Program accreditation aiming to ensure quality in higher education; provides continuous improvement of programs in line with changing conditions and needs, facilitating mobility in higher education, supporting academic staff, developing competition, and increasing the respect and trust of the society and the industry to education. The quality process is important in order to increase international success and for the accreditation of educational programs / departments. Assessment is facilitated by ensuring

*Sorumlu Yazar Corresponding Author | Dr. Gizem CENGİZ GÖKÇE, Bartın Üniversitesi, Ağdacı Yerleşkesi Orman Fakültesi Binası Peyzaj Mimarlığı Bölümü, gcengiz@bartin.edu.tr ORCID : 0000-0001-9888-8623

Geliş Received 10.03.2020 | Kabul Accepted 16.11.2020 | Basım Published 01.12.2020
ISSN 2687-2358 | KONFERANS BİLDİRİSİ (Conference Paper)

that accreditation efforts are manageable, sustainable and traceable. Accreditation covers the planning, internal and external evaluation, monitoring and reporting stages within a certain systematic. In the institutional external evaluation studies that directly affect the quality process, documents such as statistical information, graphics etc. were evaluated. The fact that the infrastructure / interfaces where these materials are located are standard; and that the contents are accessible, detailed, useful and up-to-date constitutes the basis of accreditation. In this study, the institutional web pages and social media accounts (Twitter, Instagram and Facebook), which are used as a tool to ensure visibility and disseminate information, are discussed in the example of Bartın University Department of Landscape Architecture. Accordingly, the data of the studies documenting the internet visibility were examined, and its effect on visibility was evaluated by considering statistical results. Suggestions were made to increase internet visibility affecting the quality process.

Keywords: Quality process, accreditation, external evaluation, internet visibility.

1. Giriş

Kalite, son yıllarda yükseköğretim kurumları başta olmak üzere eğitim kurumlarında standartların karşılandığını tespit etmek için kullanılan önemli bir kavramdır. Özer vd. (2011)'ne göre bir kurumun çeşitli yönlerinin sistematik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi olarak tanımlanan kalite standartları, iç ve dış denetim mekanizmasını sağlamaktadır. Böylece, kurum kendi bünyesinde kalite standartlarını benimseyerek bu işleyişi kurumsal bir kültüre dönüştürmektedir (Özer vd., 2010; Tezsürücü ve Aybarç Bursalıoğlu, 2013).

Kalite güvencesi öğretim, araştırma, yayın, akademik başarı, proje geliştirme vb. etkinliklerde kullanılan bütün süreçleri kapsamaktadır (ENQA, 2007; ENQA 2008; Özer vd., 2010; Özer vd., 2011). Farklı tanımları olsa da kalite güvencesinin temel iki amacı vardır: hesap verebilirlik (accountability) ve iyileştirme (improvement) (Hämäläinen ve Jakku-Sihvonen, 2000; Aktan ve Gencel, 2010; Özer vd., 2011). Yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamaya yönelik uygulanabilir sistemler ise standardizasyon (standardization), belgelendirme (certification) ve akreditasyon (accreditation) olarak belirtilmektedir (Aktan ve Gencel, 2010).

Yükseköğretimde kaliteyi sağlamaya yönelik program akreditasyonu; değişen koşul ve ihtiyaçlar çerçevesinde programların sürekli iyileştirilmesini, yükseköğretimde hareketliliğin kolaylaşmasını, öğretim elemanlarının desteklenmesini, rekabetin

gelişmesini, toplumun ve sektörün eğitime duyduğu saygı ve güvenin artmasını sağlamaktadır (Gencel, 2001; Çabuk, 2018). Eğitim-öğretimin sürekli geliştirilen ve iyileştirilen bir olgu olması nedeniyle üniversiteler, tüm faaliyetlerini ölçülebilir hale getirmektedir. Kalite altyapılarının kurulması, kalitenin artırılması veya iyileştirilmesi programların/bölümlerin akredite olmaları için önem taşımaktadır (Süngü ve Bayrakçı, 2010). Akreditasyonda yükseköğretim programlarının belirli performans standartlarına sahip olması gerekir. Bu standartlarına sahip olma durumu da kalite süreci ile kontrol edilmektedir.

Uluslararasılaşma ve eğitim kalitesini yükseltme çabası; teknoloji ve eğitimde hem ulusal hem de uluslararası başarının artırılabilmesi ve bütün eğitim-öğretim programlarının/bölümlerinin akredite olmaları için önem taşımaktadır. Bu sayede akreditasyon çalışmalarının yönetilebilir, sürdürülebilir ve izlenebilir olması sağlanarak değerlendirmelerin daha kolay yürütülebilmesine olanak sunulmaktadır (Sağiroğlu vd., 2015).

Yükseköğretimde akreditasyon; yetkili akreditasyon kuruluşlarınca dış değerlendirme yapılmasına imkân veren bir sistem olup, kalite güvencesi sağlayan, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun aracıdır. Ayrıca, uzun dönemlidir ve periyodik iç ve dış değerlendirmelere dayanmaktadır. Akreditasyon belirli bir sistematik içerisinde; standartların oluşturulması, hazırlık ve öz değerlendirme, dış

değerlendirme, izleme, akredite etme, gözden geçirme adımlarını kapsamaktadır (Aktan ve Gencil, 2010; Sağıroğlu vd., 2015). Türkiye’de akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirme ve tanınma faaliyetlerinden Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) sorumludur (Resmi Gazete, 2018). Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir (URL-1, 2020). Yükseköğretim kurumları, beş yılda en az bir defa olmak üzere Kurul tarafından periyodik olarak yürütülecek Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında değerlendirilmektedir (Resmi Gazete, 2018).

Şekil 1. Akreditasyon süreci (Aktan ve Gencil, 2010; Sağıroğlu vd., 2015).

Akreditasyon kurumu tarafından görevlendirilen uzmanlar, tarafından ilgili yükseköğretim kurumunun ya da akredite edilmesi planlanan programın performans standartları yönünden konumunu ve statüsünü dış değerlendirme sürecinde gözden geçirmektedir (Aktan ve Gencil, 2010). Kalite sürecini doğrudan etkileyen kurumsal dış değerlendirme çalışmalarında kurumla ilgili istatistiksel bilgi, grafik ve belgeler, yıllık faaliyet raporları, ödüller, öğrencilerin değerlendirme anketleri kullanılmaktadır. Kuruma ilişkin güncel katalog, formlar, tanıtıcı belgeler, kuruma ait haberler, kurumun iç ve dış paydaşlarla ilişkileriyle ilgili kanıtlar (proje, toplantı, sergi vb.), halkla ilişkiler kapsamındaki faaliyetler gibi materyaller ise

değerlendirilmektedir. Bu materyallerin bulunduğu altyapı/ara yüzlerin standart; içeriklerinin ise erişilebilir, detaylı, kullanışlı ve güncel olması akreditasyonun temelini oluşturmaktadır (Delen ve Abdüsselam, 2015; YÖK, 2017). Bu kapsamda internet görünürlüğü eğitimde kalite sürecinin gerçekleştirilmesine katkı sunmaktadır.

İnternet görünürlüğü fonksiyonel özelliklere, sunum özelliklerine (görsellik, erişilebilirlik, gezilebilirlik) ve bunların güncelliğine bağlı olup web performanslarını etkilemektedir. Üniversitelerin web performansına göre de dünya genelinde sıralamalar yapıldığı bilinmektedir (Kekeç Morkoç ve Doğan, 2014). İnternet görünürlüğünün önemli parçalarından biri olan web sayfaları için içerik, tasarımdan daha önemlidir. Kullanıcılar web sayfalarını öncelikli olarak içeriklerindeki zenginlik için ziyaret etmektedir. Bu durum ise sayfanın ziyaret edilme sayısını etkilemektedir (Nielsen, 1999; Richards ve Hanson, 2004; Gültepe vd., 2014).

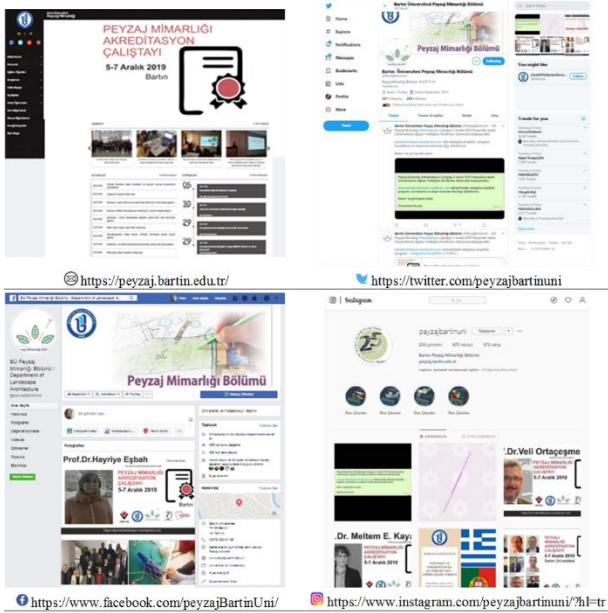
Hızla yükselen bir etki alanına sahip olan sosyal medya, sürekli güncellenebilmesi ve kolay erişilebilir olması bakımından insanların duygu ve düşüncelerini paylaşacakları iletişim araçlarından biridir. Sosyal medya; tüm dünya ile aynı anda iletişim imkânı vermekte, kişilerin düşüncelerini, çeşitli fotoğraf ve videolarını paylaşmasına olanak sunmaktadır. Buna bağlı olarak, eğitim-öğretim ortamlarında sosyal medyanın kullanılması kurumda yapılan etkinlik, haber ve duyuruların öğrencilere daha hızlı duyurulmasında etkili olmaktadır (Aydın, 2015; Öztürk ve Talas, 2015).

Instagram, Facebook, Twitter gibi bazı sosyal medya araçları üniversitelerin beğenilme oranları, paylaşımlar, bildirimler, iletişim ağları takip edilmekte, hızlı bir şekilde kullanılmakta ve uygulanmaktadır. Üniversitelerin hedef kitlelerinin web sayfaları ile sosyal medya araçları arasında geri besleme ve çift yönlü iletişimin gerçekleştirilmesi interaktif yapı oluşturduğu gibi üniversitelerin internet görünürlüğünü de arttırmaktadır.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Kurum web sayfası ve sosyal medya hesapları (Twitter, Instagram ve Facebook) internet görünürlüğünün sağlanması ve bilgilerin yaygınlaştırılması adına birer araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın ana materyalini, Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü (BÜPMB) web sayfası ve sosyal medya hesapları oluşturmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Kurum web sayfası ve sosyal medya hesaplarına ilişkin görseller ve erişim adresleri.

2.2. Yöntem

Kurumla ilgili istatistiksel bilgi, grafik ve belgeler, yıllık faaliyet raporları, ödüller, öğrencilerin değerlendirme anketleri kurumsal dış değerlendirme toplantılarında kullanılmaktadır. Bu kapsamda; erişim zamanı, erişim yolu (cep telefonu, masaüstü, televizyon), erişim yerleri (il ve ülke), erişim sıklığı, ziyaretçi sayısı ve profili (yaş aralığı, cinsiyet) gibi istatistikler internet ortamında kayıt altına alınmaktadır. Çalışmada, internet görünürlüğünü belgeleyen veriler incelenmiştir. Kurum web sayfası ile sosyal medya hesaplarının, görünürlüğe olan etkisine yönelik istatistiksel sonuçlar; belirtilen ölçütlere göre değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Öğrenciler, kurumsal web sayfası ve sosyal medya hesapları üzerinden bilgilere ulaşma eğilimindedir. Kurumsal web sayfaları; bağlantılar üzerinden yönlendirme sağlanması, sosyal medya hesaplarına göre resmi olması, duyuru, etkinlik ve haberlere ilişkin daha kapsamlı içeriğe sahip olması bakımından farklılık göstermektedir. Bu farklılık sebebiyle elde edilen veriler, kurumsal web sayfası ve sosyal medya hesapları olmak üzere 2 kısımda değerlendirilmiştir.

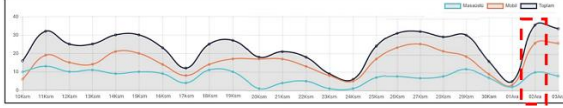
3.1. Kurumsal Web Sayfası

Günümüzde web sayfalarına bilgisayarların yanı sıra akıllı telefonlar, tabletler ve benzeri aygıtlar ile erişim sağlanabilmektedir. Şu an güncel olan Peyzaj Mimarlığı Bölümü web sayfası 2 yıldır aktif olarak kullanılmaktadır. Web sayfasına ait istatistiksel veriler incelendiğinde sayfaya erişim sağlanan aygıt türleri ve ziyaret sayılarına erişim sağlanmış ve bu bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Buna göre erişimin en fazla masaüstü bilgisayarlardan olduğu görülmektedir.

Tablo 1. BÜPMB web sayfasına erişim sağlanan aygıt türü ve ziyaret sayıları (URL-2, 2019).

Aygıt Türü	Ziyaret Sayıları
Masaüstü	3520
Akıllı Telefon	2650
Phablet	114
Tablet	46
TV	1

Kurumsal web sayfasında yeni bir haber, etkinlik ve duyurunun paylaşılmasına bağlı olarak ziyaret sayılarında artış olmaktadır. Şekil 3'te web sayfasının ziyaret sayısı verilmiştir. Buna göre; 5-7 Aralık 2019 tarihlerinde düzenlenecek bir çalışmaya ait tanıtım videosunun sosyal medya hesaplarında yayınlanmasına bağlı olarak 2 Aralık 2019 Pazartesi günü en yüksek değere ulaştığı görülmektedir.

Şekil 3. BÜPMB'ye ait web sayfasının ziyaret sayısı (URL-2, 2019).

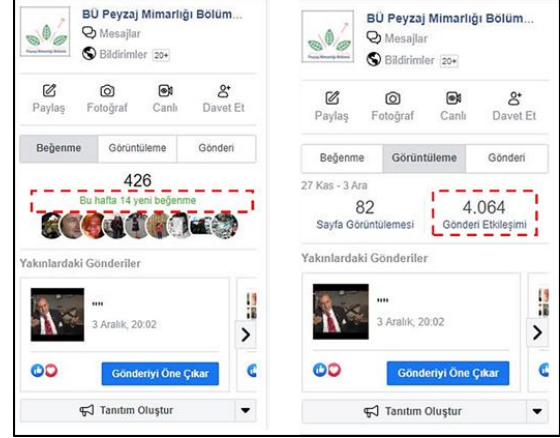
3.2. Kurumsal Sosyal Medya Hesapları

Kurumsal web sayfasında olduğu gibi sosyal medya hesaplarında da yeni bir haber, etkinlik ve duyurunun paylaşılmasına bağlı olarak ziyaret sayılarında artış görülmektedir. Şekil 4'te Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nün kurumsal sosyal medya hesaplarından biri olan Instagram hesabına ilişkin veriler (ziyaretçilerin yaş aralığı, cinsiyet, erişim sağladıkları ülke, il) yer almaktadır. Etkileşim verileri ise bir haftalık alınabilmektedir. Aynı örnekten yola çıkarak, çalıştay tanıtım videosunun bölümün sosyal medya hesaplarına yüklendiği 1 Aralık 2019 Pazar günü etkileşim verileri en yüksek değere ulaşmıştır.

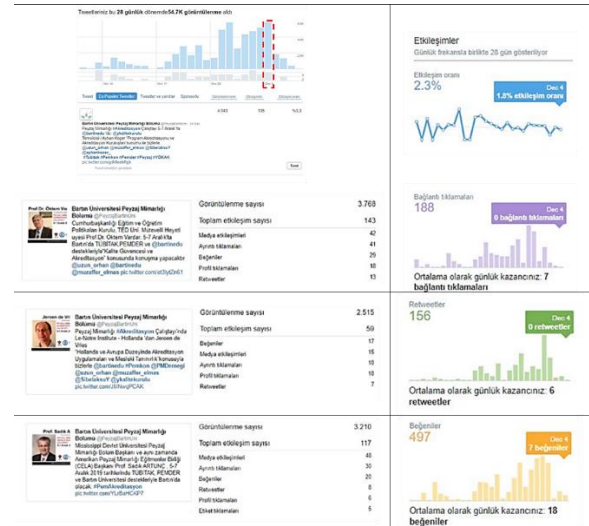
Şekil 4. BÜPMB'ye ait Instagram verileri.

Yapılan paylaşımlara bağlı olarak kurumsal sosyal medya hesaplarından biri olan Facebook hesabında sayfanın yeni beğeni aldığı ve gönderilerin ziyaretçi profillerinde paylaşıldığı görülmektedir (Şekil 5).

Şekil 5. BÜPMB'ye ait Facebook verileri.

Çalışma kapsamında ele alınan kurumsal sosyal medya hesaplarının sonucusu olan Twitter hesabına ait veriler ise aylık olarak alınmaktadır. Bölüm Twitter hesabının verileri incelendiğinde, yine aynı şekilde çalıştay tanıtım videosunun sosyal medya hesaplarına yüklendiği 1 Aralık 2019 Pazar günü görüntülenme sayısı ve etkileşim verilerinin en yüksek değere ulaştığı görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 6. BÜPMB'ye ait Twitter verileri.

Çalışmada, elde edilen veriler doğrultusunda Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde ve Peyzaj Mimarlığı camiasında yapılan etkinliklerin, duyuruların ve haberlerin internet ortamında yayımlanmasının, hem çalışmaların yaygınlaşmasını hem de bölümün görünürlüğünün artmasını sağladığı ortaya konulmuştur. Buna bağlı olarak yükseköğretim

kalite ve akreditasyon sürecinin bir parçası olan internet görünürlüğünün, üniversitenin kurumsal görünürlüğünü de olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

4. Sonuç ve Öneriler

Dünya çapında isim yapmış üniversiteler incelendiğinde bu üniversitelerin, eğitim öğretim faaliyetlerinde ölçme-izleme çalışmalarını standart hale getirdikleri, kalite birimlerinin kurulduğu, akredite oldukları, dünya ölçeğinde tanınırlıklarının ve saygınlıklarının yüksek olduğu bilinmektedir. Bu durum kalite sürecinin işlerliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Kalite sürecini etkileyen kurumsal dış değerlendirme toplantılarında kuruma ilişkin kanıtların değerlendirildiği belirtilmiştir. Bu kapsamda Bartın Üniversitesi'nde 2019 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme Programı kapsamında yapılan toplantı için bir "Kanit Rehberi" hazırlanmıştır (Şekil 7). Bu rehberin içeriği oluşturulurken Bölümümüz web sayfası ile sosyal medya hesaplarında yer alan haberler, duyurular ve etkinlikler önemli birer kaynak olmuştur.

Şekil 7. Üniversite 2019 yılı Kurumsal Dış Değerlendirme toplantısı ve hazırlanan kanıt rehberi.

İnternet görünürlüğünün önemli parçalarından biri olan web sayfaları için içerik, tasarımdan daha önemli iken; çağımızda bilgi edinmenin ve hızlı haberdar olmanın en kısa yolu haline gelen sosyal medya, görsel materyale dayalıdır. Kullanıcılar web sayfalarını öncelikli olarak içeriklerindeki zenginlik

için ziyaret ederken; sosyal medyada materyalin sunumu ziyaretçiler için daha önemlidir.

Sosyal medya; görsel materyale dayalı olduğu için akılda kalıcılığı yüksek bir iletişim aracıdır. Kurumsal web sayfası ve sosyal medya hesaplarına ait istatistikler kıyaslandığında, sosyal medyanın bilgiyi yaygınlaştırma oranı web sayfasına göre daha fazladır. Bu nedenle uzun bir zamandır kullanımı süregelen kurumsal web sayfalarının yanı sıra yükseköğretim kurumlarına ait sosyal medya hesaplarının oluşturulması, bu hesapların aktif bir şekilde kullanılarak güncel tutulması ve bu hesaplar ile web sayfasının birbiriyle bütünleşik olarak yönetilmesi gerekmektedir. Bu yolla, kurumsal web sayfaları ve sosyal medya hesaplarının birbirlerine ait bağlantıları paylaşmaları, Koopmans ve Zimmermann'ın (2007) belirttiği gibi sayfaların arama motorları tarafından daha kolay bulunup indekslenmesini ve arama sonuç sayfalarında üst sıralarda çıkmasını mümkün kılmaktadır.

Kurumsal sosyal medya hesapları, tüzel-özel kişiler ve yükseköğretim kurumları arası işbirliği ve etkileşimi arttırmaktadır (Öztürk ve Talas, 2015). Kurumlar, sosyal medya üzerinden paydaşlarının dilek ve şikâyetleri ile memnuniyet düzeylerini saptayabilmekte ve buna yönelik stratejiler geliştirmektedir. Bu noktada sosyal medya araçlarının doğru ve aktif bir şekilde kullanılması önemlidir (Aydın, 2015).

Üniversiteler hedef kitleleriyle etkileşimli bir ortam olan internet üzerinden hızlı ve etkin bir biçimde iletişime geçebilmektedir. İçerik ile uygun resim, animasyon, grafik, tablo, video vb. görsel araçların kullanılması algılanabilirliği ve akılda kalıcılığı arttırmaktadır. Bu sayede, kurumsal web sayfaları ve kurumlara ait sosyal medya hesapları, kurumların tanıtımında, kurum kimliği (Aydın, 2015; Koçer, 2017) ve kurum imajının yansıtılmasında etkili olmaktadır (Aydın, 2015; Kekeç Morkoç ve Doğan, 2014).

Bu bağlamda, göz önünde bulundurulması ve dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda belirtilmiştir:

- Üniversite akademik personeline ait kişisel web sayfalarının bulunması internet görünürlüğünün

arttırılmasında önem taşıyan bir başka etkidir. Bu sayfaların güncel olması, özellikle gelişmekte olan üniversiteleri olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, kişisel web sayfalarında, ücretsiz erişime açık her türlü ders materyalleri ve bilimsel çalışmalar yer almalıdır.

- Üniversiteye ait altyapı hizmetleri aracılığıyla akademik personelin dersleriyle ilgili tüm bilgi ve duyurularının paylaşılabilir olması üniversitenin ve bölüm sayfalarının internet görünürlüğünü olumlu yönde etkileyecektir. Bunun için Ankara Üniversitesi'ne ait "Açık Arşiv" ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ait "Ninova" vb. örneklerde olduğu gibi veri tabanlarının oluşturulması gerekmektedir.

- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'ne (ÖSYM) ait sınavlarda aday öğrencilerin üniversite tercihlerinde ve yurtiçi-yurtdışı öğrenci/akademisyen değişim programlarında da aday üzerinde güven sağlaması bakımından özellikle üniversitelere ait kurumsal web sayfalarının etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle, sayfalarda yer alan bilgilerin güncel olması gerekmektedir.

- Günümüzde tüm üniversitelerde mezun bilgi sistemleri oluşturulmakta ve mezunlarla olan iletişim internet ortamında da sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu, o üniversitenin kurumsal web sayfasının internet görünürlüğünü arttıracığından her öğrencinin mezun olduğu üniversiteye ait Mezun Bilgi Sistemi'ne kayıt olması ve aktif bir şekilde kullanması sağlanmalıdır.

- Bir web sayfasının kullanıcılar tarafından ziyaret edilme sayısının arttırılması için farklı yöntemler kullanılabilir. Hızlı erişim sekmesi ile ilgili sayfalara bağlantı vererek o sayfanın görünürlüğü arttırılabilir. Bu doğrultuda sosyal medya hesapları üzerinden verilecek bağlantılar/erişim adresleri ile kurumsal web sayfasında yer alan ilgili haber, etkinlik ve/veya duyurulara ait detaylı bilgiye ulaşılabilir. Böylece sosyal medya hesapları ve kurumsal web sayfaları birbirleri paralel gitmelidir.

Yükseköğretimde kalite sürecine yönelik yapılan çalışmalar içerisinde internet görünürlüğü, yeteri kadar dikkate alınmamaktadır. Ancak; internet

görünürlüğü, dijitalleşmenin artmasına ve sanal ortamda görünürlüğün önem kazanmasına bağlı olarak ele alınması gereken önemli bir konudur. Çalışma kapsamında ele alınan örnek üzerinden genel bir değerlendirme yapıldığında; Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Çalıştayı yaklaşık 200 kişilik bir katılımı gerçekleştirilmesine rağmen çalışmaya ait tanıtım videosunun yayınlandığı tarihten itibaren yaklaşık 11 bin kişiye ulaştığı tespit edilmiştir. Bu durum, görsel teknolojinin ve dolayısıyla görünürlüğün önemini vurgulamaktadır.

Kaynaklar

- Aktan, C. C., Gencil, U. (2010). Yükseköğretimde akreditasyon. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(2), ISSN: 1309 -8039 (Online), 137-155.
- Aydın, A. F. (2015). Kurumsal İtibar Açısından Sosyal Medyaya İlişkin Bir Değerlendirme. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 5(1), 77-92.
- Çabuk, S. N. (2018). Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon. Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi, 1(1), 9-19.
- Delen, E., Abdüsselam, M. (2015). Eğitim Fakültesi Web Sitelerinin İşlevselliklerinin İncelenmesi: Sorunlar ve Öneriler. Sakarya University Journal of Education, 5(2), 158-173.
- ENQA (2007). Standards and guidelines for quality assurance in the European higher education area. Helsinki: ENQA.
- ENQA (2008). Quality procedures in the European higher education area and beyond: Second ENQA survey. Helsinki: ENQA.
- Gencil, U. (2001). Yükseköğretim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Akreditasyon. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(3), 164-218.
- Gültepe, Y., Zhumangaliyevna, M. Z., Kalaman, Y. (2014). Üniversite Sıralama Sistemleri: Batı Karadeniz Üniversiteleri için Analiz Örneği. XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 5 - 7 Şubat 2014 Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye, s. 623-630.

- Hämäläinen, K., Jakku-Sihvonen, R. (2000). More quality to the quality policy of education. Helsinki: National Board of Education.
- Kekeç Morkoç, D., Doğan, M. (2014). Üniversite "Web" Sitelerinin Tanıtım Amaçlı Kullanımı: Üniversitelerin Turizm Bölümleri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 56-66.
- Koçer, S. (2017). Kurumsal Web Sitelerinin Kurum Kimliği Açısından İncelenmesi: En Çok Tercih Edilen Üniversiteler Üzerine Bir Analiz, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 756-772.
- Koopmans, R., Zimmermann, A. (2007). Visibility and Communication Networks on the Internet: The Role of Search Engines and Hyperlinks. *A European Public Sphere: How much of it do we have and how much do we need?* Editors: Claes de Vreese, Hermann Schmitt, Chapter 7, (2), University of Mannheim, Mannheim, 213-264.
- Nielsen, J. (1999). User interface directions for the web. *Communications of the ACM*, 42(1), 65-72.
DOI:<https://doi.org/10.1145/291469.291470>.
- Özer, M. Gür, B.S., Küçükcan, T. (2010). *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi*, Ankara: SETA Yayınları, 112 s.
- Özer, M., Gür, B. S., Küçükcan, T. (2011). Kalite Güvencesi: Türkiye Yükseköğretimi İçin Stratejik Tercihler, *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 1(2), 59-65.
- Öztürk, M. F., Talas, M. (2015). Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi. *Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Resmi Gazete (2018). Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği, Sayı: 30604. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/11/20181123-16.htm>, (23.11.2018).
- Richards, J. T., Hanson, V. L. (2004). Web Accessibility: A Broader View. In: *Proceedings of the 13th International Conference on World Wide Web*, 72-79.
- Sağiroğlu, Ş., Orhan, E., Güllü, A., Tataroğlu, A., Karasu Benli, A. Ç., Yücel Işıldar, A. G., Udum, Y. (2015). Lisansüstü Eğitimde Akreditasyon Raporu. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 89 s.
- Süngü, H., Bayrakçı, M. (2010). Bolonya Süreci Sonrası Yükseköğretimde Akreditasyon Çalışmaları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi (Güz)*, 8(4), 895-912.
- Tezsürücü D., Aybarç Bursalıoğlu, S. (2013). Yükseköğretimde Değişim: Kalite Arayışları, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi/KSU Journal of Social Sciences*, 10(2), 97-108.
- URL-1 (2020). <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/akreditasyon-kuruluslari-nedir>, (20.02.2020).
- URL-2 (2019). Bartın Üniversitesi Otomasyon Sistemi. <https://otomasyon.bartın.edu.tr/oturum-ac/?u=/>, (03.12.2019).
- YÖK (2017). Kurumsal Dış Değerlendirme Kılavuzu. https://yokak.gov.tr/Common/Docs/Site_deg erlendirme_prog_doc/kurumsal_dis_deg erlendirme_kilavuzu_1.2.pdf, (01.12.2019).

PEYZAJ MİMARLIĞI EĞİTİM POLİTİKASI

Gül SAYAN ATANUR¹, Fatma Ayçim TÜNER BAŞKAYA², Pınar GÜLTEKİN³, Sinem ÖZDEDE⁴, Mustafa ARTAR⁵, Meryem Bihter BİNGÜL⁶

¹Bursa Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ²İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ³Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ⁴Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ⁵Bartın Üniversitesi Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, ⁶Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Öz

Dünyanın sahip olduğu kaynakların kullanımı ile kalkınma hedefleri ve arasındaki çelişkiler, insan yerleşimlerinin sürdürülebilir gelişimi üzerinde önemli baskılar yaratmıştır. Bu durum, mekan planlama ve tasarım disiplinlerinin sürdürülebilir yaşam alanlarının oluşturulması konusundaki görev ve sorumluluklarını arttırmıştır.

Bir mekan planlama ve tasarım disiplini olarak peyzaj mimarlığı mesleği, doğal ve yapılı çevrenin yaratıcı biçimde dönüşümü üzerine çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca peyzaj mimarlığının bilimsel düzey, politikalar, kurumsal organizasyonlar, toplumun sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakların değerlendirme biçimlerine ve bunların zaman içindeki değişimine uygun mekânsal çözümler sunması da gerekmektedir. Bu çözümleri sunacak olan peyzaj mimarlarının aldıkları eğitimin, dünyanın karşı karşıya olduğu kompleks problemlerin yarattığı koşullara entegre olarak gelişmesi gerekmektedir. Peyzaj mimarlığı eğitiminde politika oluşturma süreci, gerek dünya gerekse ülke koşullarında olması gereken peyzaj mimarı profilinin eğitimindeki asgari niteliklerinin belirlenmesi ve giderek değişen/dönüşen öğrenci profili ve kurum anlayışlarına yönelik ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacı sebebi ile gündeme gelmiştir.

Türkiye Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanları Konseyi tarafından hazırlanan peyzaj mimarlığı eğitim politikası metni, Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin değişen ulusal ve uluslararası dinamikler çerçevesinde kendini güncellemesi ile hem eğitiminin hem de geleceğinin kurgulanmasına yönelik bir yol haritasıdır. Çalışmada; peyzaj mimarlığı eğitim politikasına ihtiyaç duyma nedenleri, metnin ortaya çıkış süreci ve bu sürecin açıklanması, politikanın amaç ve kapsamı, dayanakları, vizyonu, yüksek öğretimdeki karşılıkları ile bölüm açmak için temel ölçütler ve akreditasyon ele alınmaktadır.

Eleştirel akıl ve paydaşlarla işbirliği içinde rehber kuralların tanımlanmasını, stratejiler ve rehber kuralların görünürlük ve tanınırlığının teminini hedefleyen ve uygun aralıklarla güncellenecek olan politika metninin, peyzaj mimarlığı eğitiminin günümüzdeki ve gelecekteki durumuna katkı koyması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Peyzaj mimarlığı, eğitim politikası, eğitim ve inovasyon

LANDSCAPE ARCHITECTURE EDUCATION POLICY

Abstract

The conflict between the use of the world's resources and development goals has created significant pressures on the sustainable development of human settlements. This situation has increased the duties and responsibilities of spatial planning and design disciplines about creating sustainable living spaces.

As a spatial planning and design discipline, the landscape architecture profession works on the creative transformation of the natural and built environment. In addition, the profession should also provide spatial solutions suitable for science, policies, institutional organizations, resources owned by the community, the way these resources are evaluated and their changes over time. The training of landscape architects who will present these solutions should be integrated into the conditions created by the complex problems facing the world. The process of policy-building in landscape architecture education has come into the agenda due to the need to determine the minimum qualifications in landscape architecture education in line with both national and international standards as well as to the need to create a national policy for increasingly changing/transforming student profile and institutional approaches.

The present Landscape Architecture Education Policy, prepared by the Council of Heads of Landscape Architecture Schools of Turkey, is a roadmap for updating itself within the framework of changing national and international dynamics, and for building the future of both education and the profession. In the study; the need for a landscape architecture education policy, the process of emergence of the text and the explanation of this process, the purpose and scope of the policy, its foundations, its vision, its equivalents in higher education, the basic criteria for opening a new program and the accreditation are discussed.

The policy text, which aims at the definition of guiding principles with critical mind and stakeholder involvement and the provision of visibility and recognition of strategies and guiding principles and, which will be updated at appropriate intervals, is intended to contribute to the current and future situation of landscape architecture education.

Keywords: Landscape architecture, education policy, education and innovation

1. Giriş

Günümüzde kalkınma ile insan yerleşimlerinin ekolojik, ekonomik ve sosyal değişimlerinin sürdürülebilir yönetimi arasında bir denge kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya nüfusunun büyük bir bölümü halen şehirlerde yaşamaktadır ve gelecekte bu eğilimin artacağı öngörülmektedir. Bu durum başta kentlerin yapısını nitelik ve nicelik olarak değiştirirken, kırsal alanlarda da kendine özgü sorunlar yaratmaktadır. Karmaşık nedenlerle ortaya çıkan ve varlığını herkesin kabul ettiği küresel çevre krizleri de konuya dahil edildiğinde tüm yaşam ortamlarının ekolojik, işlevsel

ve sosyal bozulmalar yaşadığı ve gelecekte de yaşamaya devam edeceği son derece açıktır.

Bu çerçevede mekân planlama ve tasarlama çerçevesinde hizmet veren mesleklere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu mesleklerden biri olan peyzaj mimarlığı dünya genelinde ilk akademik yapılanmasını 1900'lerin başında gerçekleştirmiştir. Bu yılları takiben mesleğin sorumluluk alanları konut çevresinden üst ölçeklere uzanan bir çeşitlilik içinde gelişme göstermiştir.

Günümüzde toplumların sosyal, ekonomik ve çevresel beklentileri doğrultusunda doğal ve yapı

çevrenin yaratıcı biçimde dönüşümü üzerinde çalışan bir meslek olarak peyzaj mimarlığının; bilimsel düzey, politikalar, kurumsal organizasyonlar, toplumun sahip olduğu kaynaklar ile değerlendirme biçimlerine ve bunların zaman içinde gösterdikleri değişime uygun mekânsal çözümler sunması gerekmektedir.

Peyzaj mimarlarının sahip olduğu bilgi ve beceri düzeyi yükseldikçe ülkemizin sürdürülebilir mekânsal gelişimi konusunda önemli ilerlemeler ortaya çıkacaktır. Bu noktada, akademik kurumlarda verilen eğitimin niteliğinin geliştirilmesi üzerine de düşünmek gerekmektedir.

Türkiye Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanları Konseyi (PEMKON), Türkiye’de lisans ve lisansüstü düzeyinde peyzaj mimarlığı eğitimi veren üniversitelerin ilgili bölümleri tarafından oluşturulan bir sivil organizasyondur. Konsey, eğitim-öğretim, araştırma ve peyzaj mimarlığı ile ilgili diğer akademik konulardaki gelişmeler, sorunlar, çözüm önerileri ve izlenmesi gereken politika ve stratejiler konusundaki görüş ve önerileri rapor halinde ortaya koyar. Bu raporların, Konsey üyesi bölüm başkanları aracılığıyla bölümlerin akademik kurullarında tartışılmasını sağlar. Bölümlerin akademik kurullarından gelen görüş ve önerileri dikkate alarak konuları karara bağlar.

PEMKON’un çalışmaları kapsamında, yılda iki kez gerçekleşen ve peyzaj mimarlığı eğitiminin akademik niteliğini geliştirmeyi hedefleyen toplantılar yapılmaktadır. Bu çerçevede; Düzce’de gerçekleşen 18. PEMKON toplantısında Türkiye Peyzaj Mimarlığı Eğitimi Politika belgesinin hazırlanması için bir çalışma grubu kurulmasına karar verilmiştir. Çalışma grubunun, bir sonraki Konsey toplantısında tartışılmak üzere bir taslak metin hazırlaması karar metninde yer almıştır.

24 Nisan 2019 tarihinde Aydın’da gerçekleşen 19. PEMKON toplantısında taslak metin tartışılmış; tartışılan politika metninin geliştirilerek 20. PEMKON toplantısı öncesinde bölüm başkanlıklarının görüşlerine sunulması konusunda da bir karar alınmıştır. Bu çalışma, bölüm görüşlerine sunulduktan sonra son hali verilen peyzaj mimarlığı

eğitimi politikası metnini tartışmaya açmayı hedeflemektedir.

Peyzaj mimarlığı eğitim politikası metni, yukarıda sözü edilen gereklilikler çerçevesinde peyzaj mimarlığı bölümü mezunlarına verilecek eğitime ilişkin temel politikaları kapsamaktadır.

Peyzaj mimarlığı eğitiminde politika oluşturma süreci, gerek dünya gerekse ülke koşullarında olması gereken peyzaj mimarı profilinin eğitiminde asgari niteliklerinin belirlenmesi ve giderek değişen/dönüşen öğrenci profili ve kurum anlayışlarına yönelik ulusal bir politika metninin oluşturulması ihtiyacı sebebi ile oluşturulmuştur.

2. Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikasının Amacı Ve Kapsamı

Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikası, Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin değişen ulusal ve uluslararası dinamikler çerçevesinde kendini güncellemesi, eğitimi ve geleceğinin kurgulanmasına yönelik yol haritasıdır. Eğitimin günümüz dinamikleri çerçevesinde sağlıklı yönetilmesi ve planlanması konusunda özel tedbirler almayı amaçlayan bu çerçevede şekillenen hedefler, stratejiler ve rehber kuralların bütünüdür.

Bu politika;

- Eleştirel akıl
- Paydaşlarla İşbirliği (sivil toplum kuruluşları, mezunlar, işverenler, yerel ve merkezi idari birimler)
- Rehber kuralların tanımlanması
- Stratejiler ve rehber kuralların görünürlük ve tanınırlığının teminini içerir.

Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikası dokümanı esnek ve yenilikçi yaklaşımlar kullanılarak PEMKON tarafından kabul edildikten sonra her 5 yılda bir güncellenir.

3. Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikasının Dayanakları

- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu
- Avrupa Peyzaj Sözleşmesi
- ECLAS Guidance on Landscape Architecture Education (IFLA) Charter For Landscape Architectural Education
- The International Federation of Landscape Architecture (IFLA) Guidance Document For Recognition of Accreditation.

Ulusal düzeyde 2014 ve 2018 yıllarında geniş akademisyen katılımı ile gerçekleştirilen eğitim çalıştaylarında alınan kararlar

- Peyzaj Mimarlığı Bölüm Başkanları Konseyi (PEMKON) Çalışma İlkeleri
- Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) Tüzüğü

4. Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikasının Temel Vizyonu

Peyzaj Mimarlığı, peyzajların sürdürülebilir, fonksiyonel ve estetik bir biçimde korunması ve değerinin artırılması için farklı ekolojik koşullara ve insan ihtiyaçlarına uygun olarak planlama, tasarım ve yönetimini içeren bir meslek disiplindir.

Peyzajlar farklı bakış açılarına, farklı ilgilere ve hedeflere sahip çok paydaşlı alanlardır. Peyzaj mimarlarının bu çok paydaşlı alanlarda peyzajların devamlılığını sağlayabilmesi için planlama, tasarım ve yönetim ile ilgili olarak yeterli donanımlara sahip olması gerekir. Peyzaj mimarları, değişimin planlanması, tasarlanması ve yönetilmesi sürecinde demokratik, stratejik, politik, teknik, disiplinler arası ve idari bağlamları dikkate almak durumundadırlar.

Peyzaj mimarları, problem çözme, değerlendirme ve yönetme ve bilimsel bilginin pratiğe dönüşmesi konusunda gereken yeterliliklere sahip olmalıdır. Bu bilgileri uygularken kültürel, ekonomik, etik, sosyal ve politik kavramlara açık olmalı, planlama ve tasarımda katılımcı ve son derece etkileşimli karar

alma süreçleri ile sorun çözümüne Avrupa Peyzaj Sözleşmesinde belirttiği üzere "herkes için haklar ve sorumluluklar" bilinci ile odaklanmalıdır.

Çevre ile insan arasındaki etkileşimin sertleşmesi sonucunda ise sayıları ve boyutları her geçen gün artmakta olan afetler karşımıza çıkmakta ve bu durum dayanıklı peyzajlar üzerine çalışmaların geliştirilmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Türkiye Peyzaj Mimarlığı eğitimi, 21. Yüzyıl ile birlikte daha da karmaşık bir dizgide karşımıza çıkmakta olan yapı ve doğal ortamlardaki zorluklara cevap verirken küreselleşme, sürdürülebilirlik, dayanıklılık, sanat, bilim, sosyo-ekonomik duyarlılıklar, insan hakları, teknoloji ve peyzajı kullananların ihtiyaçlarını entegre eden yaratıcı stratejiler geliştirmelidir. Peyzaj mimarlığı gittikçe artan disiplinler arası niteliği ile liderlik rolü üstlenecek niteliklere sahip olmalıdır. Bu bağlamda eğitim sadece uygulama ihtiyaçlarına cevap vermeyi değil mezunları bu değişimlere hazırlama kapasitesinde olmalıdır. Bu ihtiyaçları karşılayabilmek için çok yönlü ve sağduyulu bir eğitim ortamının oluşturulması zorunluluktur. Bu bağlamda planlama ve tasarım stüdyosunun merkezde olduğu bir eğitim çerçevesi, problem çözme, çoklu düşünme, stratejik ve çoklu düşünme ve uygulama ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim-öğretim ortamını besleyecektir.

5. Peyzaj Mimarlığının Yükseköğretimdeki Seviyeleri ve Kapsamları

Peyzaj Mimarlığının Yükseköğretimdeki Seviyeleri lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinden oluşur(ECLAS 2010, IFLA 2012).

5.1. Lisans Programları

Ülkemizde peyzaj mimarlığı alanında eğitim veren bölümlerin eğitim programları özellikle lisans düzeyinde birbirine benzer olsa da her bölümün kendi koşullarından kaynaklanan kendine özgü yapı ve felsefeleri bulunmalıdır. Bu durum küresel ölçekte ele alındığında, çeşitlilik bir değer olarak kabul edilse de peyzaj mimarlığı disiplininin görev ve yetkilerinin net bir şekilde tanımlanmasına ve ülkeler arasındaki farklılaşmaların meslek disiplininin gücünü azaltmasına olanak verilmemesine ihtiyaç

duyulmaktadır. Peyzaj mimarlığı eğitimi şekillendiren temel taşların yerleştirildiği lisans eğitiminin bu bağlamda sorumluluğu da büyüktür. Uluslararası platformlarda kabul edilmiş durumda olan ve öğrencilere kazandırılması gereken başlıca bilgi alanları; "fiziksel, ekolojik, sosyal ve kültürel süreçler", "tasarım, planlama ve araştırma teorileri ile metodolojileri", "doğal-kültürel kaynakların yönetimi", "insan, toplum ve çevre", "bitkisel ve yapısal materyaller", "uygulama metotları ve proje yönetimi", "bilgi teknolojileri", "mesleki değerler, uygulamalar ve etik" şeklinde sıralanabilir (Williams 2013; Bruns, ve ark., 2011; ECLAS, 2010).

Sosyal bilimlerden doğa bilimlerine, kültürel coğrafyaya, mühendisliğe ve teknolojiye kadar dokunabilen böylesi zengin bir kurgu içinde peyzajların değişimi, dönüşümü ve yaratılmasına dair eğitim sürecinin şekillendirilmesinde stüdyo eğitimi vazgeçilmez bir durumdadır. Bu nedenle, lisans programlarının önemli bölümü -AKTS ağırlıklarına da yansıtılan- stüdyo çalışmalarından oluşmalıdır. Stüdyolar, öğrencilerin birey ve gruplar halinde eğiticilerinin rehberliğinde karmaşık peyzaj problemlerine farklı ölçeklerde çözüm buldukları öğrenim ortamlarıdır. Stüdyo eğitimine ek olarak, dersler, seminerler, alan çalışmaları, sunumlar yapılır. Stüdyolar genellikle gerçek dünyadan örneklerle ve paydaşlarla gerçekleştirilirler. Stüdyo, eğiticilerin öğrenciye metodolojik bir yolla rehberlik ettiği, bulgu, analiz, konsept geliştirilen ve kritik tartışmaların yapıldığı bir süreçtir. Stüdyo çalışmaları; öneriler, fikirler, çizimler, haritalar, üç boyutlu modeller, ve peyzajın yapı ve fonksiyonunun zaman içindeki değişim ve gelişiminin analizlerinden oluşur.

Stüdyo programları; peyzajın envanter, analiz, sentez ve değerlendirilmesini, peyzaj konstrüksiyonunu, bitkilendirmeyi ve daha az bir ölçekte de bakımını içerir. Öğrencilerinin planlama, tasarım ve yönetimle ilgili tüm temel yeterliliklere sahip olması ve stüdyo programlarının bunların üçünü de içermesi beklenir.

Lisans eğitiminde öğrencilerin stüdyo uygulamaları yapabilmeleri için planlama, tasarım, çizim ve bilgisayar uygulaması dersleri zorunludur. Aynı

durum temel ekoloji bilgisi, peyzaj ekolojisi, beşeri ve sosyal bilimler için de geçerlidir. Proje konuları her yıl yeniden, uluslararası ve ulusal ölçekte, toplumun ihtiyaçlarına ve profesyonel pratiğin gereklerine göre eğitmenler tarafından önerilir. Stüdyo sürecinin sonunda belirli bir bilgi alanındaki bilgileri derinleştirmek için öğrenciler, eğitmenleri ile istişare halinde nihai bir proje ve rapor sunarlar.

Hızla gelişen dünya gündemine ayak uydurabilmek için özellikle uluslararası toplantılarda, ulusal kalkınma planlarında verilen hedeflere uygun yöntem ve araçlar geliştirilerek öğretim planlarıyla bütünleşmesi sağlanmalıdır. Peyzaj planlama ve tasarım stüdyolarında yapay zekâ başta olmak üzere Endüstri 4'e, Toplum 5'e yönelik gelişim ve teknolojiler, mesleki etik değerler, herkes için tasarım, afet yönetimi ve iş güvenliği konularında öğretim planlarıyla bütünleşme sağlanmalıdır.

Planlama, yapısal ve bitkisel tasarım ve yönetim becerileri peyzaj mimarlığı eğitiminin en önemli hedefleridir. Genel iş yükünün en önemli bölümü (%40-60) bu kısma ayrılmalıdır. En uygun öğrenme ve öğretme tarzı ise stüdyodur.

Stüdyo ortamlarının oluşturulmasında en az iki kademeli jüri sürecinin, olabildiğince disiplinler arası olarak oluşturulması ve karar verici katılımının teşvik edilmesi önemlidir.

Bu bağlamda lisans düzeyinde yapılan bazı stüdyo çalışmalarının yerel yönetimlerle (Büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri ile) koordineli olarak gerçekleştirilmesi öğrencilerin mesleki deneyimlerinin daha uygulanabilir olmasını sağlayacaktır.

Peyzaj mimarlığı mesleği doğası gereği disiplinler arasıdır. Üniversitenin felsefesine, programın vurgusuna göre peyzaj mimarlığı eğitimi mimarlık, kent planlama ile yakından ilgili olabilir. Temel bilgileri elde etmek için doğa, toplum ve politika, sanat ve tarih, teknoloji ve materyalleri gibi alanların içeriğe dahil edilmesi gerekecektir. Peyzaj Mimarlığı öğrencilerinin bitkiyi ekolojik nitelikleri ile tanıma, farklı ortamlardaki (dikey bahçe, çatı bahçesi vb.) bitkisel tasarım teknikleri gibi konularda yeterli teknik donanıma sahip olması sağlanmalıdır.

Coğrafi bölgelerde ya da teknoloji ortamında bir araya gelebilen bölümler arasındaki eğitim ve ortak stüdyo işbirlikleri ve disiplinler arası ortamlar teşvik edilmelidir. Stüdyo derslerinde peyzaj planlama ve tasarımı süreçlerinde öğrencilerin ulusal ve uluslararası yarışmalar için teşvik ve yönlendirilme süreçleri yönetilmelidir.

5.2 Yüksek Lisans Programları

Birinci derece programlar (lisans programları) peyzaj mimarlığı alanındaki temel yeterlilikleri kapsarken, ikinci derece programlar (yüksek lisans programları) peyzaj mimarlığı alanında temel yeterliklerde uzmanlaşmış, tematik veya bölgesel nitelikli bir eğitimi ifade eder. Programlar araştırma becerilerine ve/veya mesleki uygulama ile ilgili konuların geliştirilmesine de odaklanabilir. Bu noktada öğrenciler mesleki bilgi ve uygulamalara katkıda bulunmalarını sağlayacak nitelikler kazanmaya başlamaktadırlar.

Bir okulun müfredatında kendini nerede tanımladığı ve hangi yeterlilikleri geliştireceği belirtilerek okullar kendi eğitim ve araştırma profillerini tanımlayabilirler. Programlar tematik olarak, planlama, tasarım veya yönetim konularından hangilerine vurgu yapacaklarını belirtebilirler. Her bir yüksek lisans programının yapısında, temel araştırma ve / veya ileri mesleki yeterliliklerin edinilmesine yer olmalıdır.

Lisansüstü eğitimde özellikle farklı bölümlerden gelen öğrenciler için bilimsel hazırlık programlarının hazırlanması disiplinler arası çalışma kültürünün bütünleşmesinde önemlidir. Lisansüstü eğitim programlarında öğrencilerin istatistik alt yapılarının oluşturulması ve hedef doğrultusunda yönetilmesi gerekmektedir.

5.3 Doktora Programları

Gelecekteki eğitimcilerin öğretmeyi, araştırmacıların araştırma yapmayı öğrendikleri ve en yüksek liderlik ve mesleki gelişim seviyesinin kazanılabileceği yer üçüncü derece (doktora) programlardır.

Temel ön koşul olarak, doktora öğrencileri;

(a) Özel araştırma konularını peyzaj mimarlığı araştırma gündemi kapsamında, daha geniş

akademik bağlamda ve toplum bağlamında konumlandırabilmelidir.

(b) Peyzaj mimarlığına özgü farklı araştırma metodolojileri ve yaklaşımlarının uygunluğunu ve kullanılabilirliğini bir disiplin olarak değerlendirebilmelidir. Temel Yeterlilikler referans alınarak üç ana gelişme alanı tanımlanmıştır:

1. Planlama ve tasarım araştırmaları yapmak: Senaryoları oluşturarak veya değerlendirerek kompleks mekânsal stratejiler geliştirmek, yeni isteklere dönük toplum ihtiyaçlarını gözeterek yeni senaryolar üretmek, farklı öneri senaryolar, öneriler geliştirerek mekânsal veya sosyal çözümler üretmek.

2. Planlama ve tasarım ile araştırmalar yapmak: Planlama tasarım, peyzaj sınıflandırması, toplum isteklerinin anlaşılması, peyzajın algılanması konularında uygulanmak üzere sosyal bilimler, ekoloji ve diğer yakın disiplinlerle araştırmalar yapmak.

3. Yukarıda sözü edilen konuların entegrasyonu: Bunun dışında doktora öğrencileri arasında işbirliği ortamları oluşturmak, peyzaj mimarlığı alanındaki araştırmalara erişmek, araştırma yöntemleri geliştirmek, sınırlar arası ortaklıklar kurmak, gündemler geliştirmek önerilmektedir.

Bu çalışmaların gerçekleştirilmesinde öğrencilerin istatistik alt yapılarının oluşturulması, çok değişkenli planlama ve tasarım konularında yetkinlik kazanması, evrensel kurallar üzerine odaklanılması, mesleki etik değerlerin benimsenmesi gibi bir dizi araçsal, kişilerarası ve sistemsel yeterliliklerin kazandırılması hedeflenmelidir.

6. Bölüm Açmak İçin Asgari Yeterlilikler

Peyzaj mimarlığı bölümlerinin kuruluşunda aranması gereken asgari koşulların belirlenmesinde en önemli değişken, bölümün kontenjanı ve buna bağlı olarak en az 4 yıl içerisinde ulaşacağı toplam öğrenci sayısıdır. Bir bölümde lisans programının yürütülebilmesi için istihdam edilmesi gerekli olan minimum öğretim üyesi sayısının belirlenmesinde toplam öğrenci sayısından hareket etmek

gerekmektedir. Ancak, program çıktılarını yerine getirebilecek nitelikli bir eğitim için, öğretim üyelerinin uzmanlık alanlarına göre istihdam edilmesi gereği göz önünde bulundurulmalıdır (TUPOB 2011; Kütükçüoğlu vd. 2013; Ciravoğlu 2017; Ortaçeşme vd. 2014) Bu nedenle, peyzaj mimarlığı eğitim programlarını oluşturan ders gruplarının program içerisindeki ağırlıklarına bağlı olarak, farklı uzmanlık alanlarında farklı sayılarda öğretim üyesi istihdamı koşulu aranmalıdır. Her bir öğretim üyesi için planlama ve tasarım amaçlı derslerde ortalama 15 öğrenci sayısı bir temel oluşturabilir.

Eğitimin yürütüldüğü mekanların nitelik ve niceliği de bölüm açmak için gerekli asgari yeterlilikler açısından önem taşır. Peyzaj mimarlığı bölümlerinde; başta stüdyolar olmak üzere yeterli sayıda derslik, bilgisayar/multimedia ve malzeme laboratuvarları, maket atölyeleri, arşiv odalarının bulunması ve bunların asgari ölçütlere göre tasarlanmış ve donatılmış olması gerekmektedir. Ayrıca bitki tanıma derslerinin yürütüleceği yeşil alanlara sahip olmak önem taşımaktadır. Öğretim elemanlarına ait yeterli sayıda çalışma ve sosyal mekanın bulunması da bir diğer mekânsal gerekliliktir.

7. Akreditasyon

TDK (2020) tarafından yapılan tanıma göre eğitim "çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme" olarak ifade edilmektedir. Ekonomik, kültürel, çevresel, teknolojik vb. nedenlere bağlı olarak dünyanın geçirdiği dönüşüm süreci eğitimin her basamağını etkilediği gibi yükseköğretim basamağını da etkilemektedir (YÖKAK 2019). Bireylerin meslek alanlarına yönelik yükseköğretimde aldıkları eğitimin gereksinimleri, amaçları, kazanımları farklı dinamiklere bağlı olarak yeniden şekillenmektedir. Peyzaj Mimarlığı eğitiminde 21. Yüzyılın karşımıza çıkardığı yeni zorlukların, fırsatların, değişen ihtiyaçların, gelişen teknolojinin karşısında; çok yönlü ve rekabet edebilir mezunlar yetiştirilmesi, ders programları ve

eğitimde evrensel normların gözetilmesi, aktif öğrenme yöntemlerinin etkin kullanılması gerekmektedir. Bu noktada peyzaj mimarlığı eğitiminin "akreditasyon" uygulaması ile desteklenmesi karşımıza çıkmaktadır.

Yükseköğretimde akreditasyon; profesyonel eğitim için standartların belirlenmesi ve bu standartlara uygunluğun değerlendirilmesi, bu sayede kamuya ve ilgili idarelere akredite program mezunlarının söz konusu alanda çalışabilmesine olanak sağlayan eğitim ve becerileri sağladığı güvencesinin verilmesi, olarak ifade edilmektedir.

Bir kalite altyapısı olarak da tanımlanabilecek akreditasyon peyzaj mimarlığı ile ilgili olarak aşağıda belirtilen alt başlıklardaki düzenlemelere ilişkin standartları tanımlar (LAAB 2016, NZLIA 2016).

- Programın misyon ve hedefleri
- Programın yönetim yapısı
- Öğrenci ve program çıktıları
- Bölümle ilgili fiziksel donanımın nitelik ve niceliği
- Profesyonel kurum ve kuruluşlarla ilişkiler
- Mezunlarla ilişkiler
- Toplumla ilişkiler

Programların akreditasyonu, akreditasyon hazırlıklarının genel ve disipline özgü ölçütler açısından tanımlaması (PEMDER, 2020a) ve bu uygunluğun onaylanması (PEMDER, 2020b) ile gerçekleşir. Akreditasyon hazırlıklarının genel ölçütlerini öğrenciler, programın öğretim amaçları, programın çıktıları, öğretim planı, öğretim kadrosu, altyapı, kurum desteği ve parasal kaynaklar, organizasyon ve karar alma süreçleri ve benzeri alanlar oluşturur. Disipline özgü ölçütler ise değerlendirilen Peyzaj Mimarlığı programının içinde yer aldığı üniversite ve fakülteye bağlı olarak genel ölçütlere ek olarak sağlaması gereken ölçütlerdir. Disipline özgü ölçütler, Peyzaj Mimarlığı eğitimini lisans düzeyinde veren programlara özgü temel ölçütleri tanımlar (PEMDER, 2020a).

Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinin akreditasyonla ilgili konuları gündemlerine almaları, özellikle Yüksek Öğretim Kalite Kurulu Dış Değerlendirme süreçlerinde hazırlanan Kurumsal İç Değerlendirme raporlarını kendi bünyelerinde içselleştirmeleri bu konuda atılacak önemli bir adım olacaktır.

8. Tartışma Ve Sonuç

“Peyzaj Mimarlığı Eğitim Politikası” dokümanı PEMKON tarafından hazırlanmış olup, Türkiye’de Peyzaj Mimarlığı eğitimine ilişkin Bölümlerin ortak görüşlerini ve ilke kararlarını yansıtmaktadır. Mevcut Bölümlerin geliştirilmesi ve yeni açılacak Bölümler için eğitimle ilgili alacağı kararlarda bir kılavuz niteliği taşıması hedeflenmektedir. Ayrıca bu belge Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) başta olmak üzere, farklı kurum/kuruluş ve meslek disiplinleri ile yapılacak ortak çalışmalarda da bir araç olarak kullanılabilir.

Eğitim politikası planlamasının toplumsal, ekonomik, kültürel, teknik, politik boyutları bulunmakta ve eğitim politikaları paydaşların işbirliği ile hayata geçebilmektedirler. Ayrıca dünya üzerinde toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasal vb. sistemlerde yaşanan değişimler uygulanan politikaları da etkilemektedir.

21. yüzyılın beraberinde getirdiği karmaşık dinamikler dikkate alındığında, çevre ile insan arasındaki etkileşimin sonucunda cereyan eden olayların ölçek, zaman ve etkisinin ölçülebilirliğinin güçlüğü öne çıkmaktadır. Bu durum ister yavaş veya hızlı gelişen, isterse de doğal veya insan kaynaklı olsunlar çeşitleri gittikçe artmakta olan afet sorunsalı/kavramı ile de bizleri yüz yüze getirmektedir. Sadece ekolojik kaygılarla değil ama sosyokültürel bağlamda da dayanıklı olan peyzajların üretimine yönelik tekniklerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmanın başında vurgulanan “kalkınma ile insan yerleşimlerinin ekolojik, ekonomik ve sosyal değişimlerinin sürdürülebilir yönetimi arasında bir denge ihtiyacının” karşılanmadığı bir sistemde yaşanabilecek küresel problemlerin boyutunu yaşadığımız bu günlerde bir mekan planlama ve

tasarlama disiplini olarak peyzaj mimarlığının sorumluluk alanları artmıştır. Bu sorumluluk alanlarının, küreselleşen ve sürekli değişen dünya düzeninde, ulusal ve uluslararası dinamikler çerçevesinde eğitim sistemi içerisinde kendini güncellemesi hatta dönüştürebilmesi ciddi bir çaba gerektirmektedir. Bu nedenle, günümüzün ve geleceğin dinamiklerini okuyabilen bir yol haritasının varlığı, belirli kurallar bütünlüğünün sağlanması, eğitimin ve dolayısıyla da mesleğin geleceğinin sürdürülebilir tasarlanması anlamı taşıyacaktır.

Günümüzde, “mesleki eğitim ve inovasyon” çerçevesinde peyzaj mimarlığı eğitim politikalarının oluşturulması, tartışmaya açılarak geliştirilmeleri ve küresel dinamikler ışığında kendilerini güncelleyebilir kılınmaları kaçınılmaz bir süreç olarak karşımızda durmaktadır.

Bu çerçevede peyzaj mimarlığı eğitiminin geleceğine dair adım taşlarının ele alındığı bu çalışmanın ileride gerçekleşecek daha kapsamlı çalışmalara zemin oluşturacağı ümit edilmektedir.

Kaynaklar

- Bruns, D., Buhmann, E., Stuart-Murray, J. (2011) Minimum Requirements for European Landscape Architectural Studies to Qualify for Professional Recognition by EFLA and ECLAS, https://issuu.com/ifla_publications/docs/11_1120_efla_eclas_minimum_education_requirements Erişim Tarihi: 5.08.2020
- Ciravoğlu A. (2017). Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Üzerine Notlar. TMMOB Mimarlar Odası Mimarlık ve Eğitim Kurultayı, 16-17 Kasım 2017, ODTU, Ankara.
- ECLAS 2010. ECLAS Guidance on Landscape Architecture Education. Tuning Landscape Architecture Education in Europe Version 26 http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Summary_of_outcomes_TN/ECLAS_Guidance_on_Landscape_Architecture_Education.pdf Erişim Tarihi: 22.07.2020

- IFLA 2012. IFLA /Unesco Charter for Landscape Architectural Education (final draft: July 2012)
https://media.voog.com/0000/0044/0363/files/2_IFLA-Charter-for-Landscape-Architectural-Education-Revised-2012.pdf
Erişim Tarihi: 22.07.2020
- Kütükçüoğlu M.Ş. vd. 2013. Mimarlık Bölümü Açılması ve Sürdürülmesinde Aranacak Asgari Koşullar Üzerine Bir Araştırma
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=388&ReclD=3325>
22.07.2020
- LAAB 2016. Accreditation Standards For First-Professional Programs In Landscape Architecture, Landscape Architectural Accreditation Board American Society of Landscape Architects
https://www.asla.org/uploadedFiles/CMS/Education/Accreditation/LAAB_ACCREDITATION_STANDARDS_March2016.pdf
Erişim Tarihi: 22.07.2020
- NZLIA 2016 NZILA Education Policy And Standards
https://umbrellar.nzila.co.nz/media/uploads/2017_01/nzilaeducationpolicyandstandardfinaldocumentfebruary2016.pdf
Erişim Tarihi: 22.07.2020
- Ortaçşme V., Yıldırım E. ve Kınıklı P., (2014). Türkiye'deki Peyzaj Mimarlığı Bölümleri ve Eğitim-Öğretime İlişkin Mevcut Durum. 1. Peyzaj Mimarlığı Eğitim-Öğretim Çalıştayı, 10-12 Nisan 2014 Antalya
- PEMDER,2020a. PEMDER Değerlendirme ve Akreditasyon Ölçütlerinin Belirlenme Usulleri Yönergesi .<http://pemder.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/PEMDER-Akreditasyon-%C3%96%C3%A7%C3%BCtleri-Belirleme-Y%C3%B6nergesi.pdf>
Erişim Tarihi: 22.07.2020
- PEMDER,2020b. Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği, Program Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi
<http://pemder.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/PEMDER-Akreditasyon-Y%C3%B6nergesi.pdf>
Erişim Tarihi: 22.07.2020
- TDK (2020) <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 06.07.2020
- TUBOP (2011). Lisans Düzeyinde Açılacak Şehir Ve Bölge Planlama Bölümleri İçin Gerekli Asgari Ölçütler
http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/0da2e7510a2c0b6_ek.pdf?tipi=56&turu=H&sube=0
Erişim Tarihi: 06.07.2020
- Williams, T. (2013) Some Thoughts on the Education and Training of Landscape Architects, IFLA Newsletter 104
<http://www.irishlandscapeinstitute.com/wp-content/uploads/2014/02/IFLA-EU-GA-2013-Education-Appendix-Thoughts On Landscape Architectural Education T Williams 1304.pdf>
Erişim Tarihi: 6.08.2020
- YÖKAK (2019). YÖKAK 2019 genel Değerlendirme Raporu <http://yokak.gov.tr>

PEYZAJ MİMARLIğI EğİTİMİNDE TANINIRLIK VE İNGİLTERE'DE PROGRAMLARIN AKREDİTASYON SÜRECİ

Mustafa ARTAR¹, *İdil DAL²

^{1,2} Bartın Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın

z

Akreditasyon, farklı meslek disiplinleri için farklı süreçler ile tanımlansa da, özünde aynı dili konuşmak ve asgari düzeyde beklentileri tarif etmek anlamına gelmektedir. Çoğu zaman "aynılaştırma" olarak görülen bu sistemde algılananın aksine "farklılaşma"nın ne çıktığını görmek mümkündür. Akreditasyon süreci aynı zamanda programların kalitenin yükselmesi ve hedeflerinin karşılanmasında önemli roller üstlenmektedir.

Bu çalışmada farklı ülkelerde farklı biçimlerde işlenen akreditasyon süreci İngiltere'de Peyzaj Mimarlığı mesleğinin çatı rgt Peyzaj Enstitüsü (*Landscape Institute*) rneğinde incelenmiş, Ülkemizde bu konuda gerek akademik, gerekse mesleki anlamda yryen alışmalar ile karşılaştırmalı yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akreditasyon, İngiltere, Peyzaj Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı

RECOGNITION IN LANDSCAPE ARCHITECTURE EDUCATION AND PROGRAM ACCREDITATION IN THE UK

Abstract

Even though accreditation is defined via different processes in different disciplines, it essentially means using the same language and describing minimum expectations. Contrary to what is perceived, the "differentiation" stands out in this system, rather than "homogenization". Accreditation processes play important roles on increasing the quality and achieving the targets of the programs.

In this study, program accreditation which has different processes in different countries is presented in the case of Landscape Institute, the professional organization of Landscape Architecture in the UK, and compared and interpreted with both academic and professional studies in Turkey.

Keywords: Accreditation, UK, Landscape Institute, Landscape Architecture

1. Giriş

Akreditasyon birçok ülke ve sektörde topluma sunulan program ve hizmetlerin özelliklerinin sistematik şekilde güvence altına alınması adına geliştirilen bir yöntemdir (YÖK 1999). Mesleklerin standardizasyonunu ve asgari eğitim koşullarını belirleyen akreditasyon, kurumsal bir süreç olarak birçok ülkede işlerlik göstermektedir. Bazı standartların oturtulmasında ve özellikle disiplinler arası çalışmalarda rollerin tarifinde yararlanılan bu çalışmalar aynılaştırma olarak algılsa da, kalitenin yükselmesi ve hedeflerin karşılanmasında önemli roller üstlenmektedir. Peyzaj Mimarlığı alanında yükseköğretim boyunca alınan eğitimin, bilgi ve beceriyi kazandıracak yeterlilikte olmasının öneminden yola çıkılarak peyzaj mimarlığı eğitiminin kalitesini arttırmak amacıyla birçok ülkede asgari kalite standartları tanımlanmış ve akreditasyon uygulamaları geliştirilmiştir (Çabuk 2018). Ülkemizde de Peyzaj Mimarlığı alanında son yıllarda daha fazla tartışılmaya başlanan akreditasyon, bilimsel çalışmalar ve meslek odasının ve son olarak PEMDER (Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği)'in girişimleri ile devam etmekte olup uluslararası örgütlerin de katkıları ile sürekli gündemde tutulmaktadır.

Çabuk (2010)'a göre "1999 yılında Avrupa'da bir yükseköğretim alanı oluşturmak amacıyla başlatılan Bologna Süreci, Avrupa Bölgesi'ndeki eğitim kalitesini yükseltip farklı coğrafyalardaki yükseköğretim kurumları arasında denklik oluşturulmasına yönelik uygulamaların adım adım hayata geçirildiği önemli bir referans noktasıdır. Bu kapsamda, özellikle 2005 yılındaki Bergen Konferansı'nda yükseköğretimde kalite güvencesinin sağlanmasının önemine ve bu konudaki çeşitli uygulamalara değinilmiştir. Söz konusu kalite güvence araçlarından biri ve en önemlisi akreditasyondur. Özellikle programların akreditasyonu ve akreditasyon ajanslarının birbirini tanıdığı platformların bulunması, mezunların kendi alanında gerekli asgari bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olduğunun ve bunların üye ülkelerde de tanınır olmasının en önemli garantörüdür. Ülkemizde nispeten yeni olan akreditasyon

çalışmaları, günümüzde sadece mühendislik ve mimarlık programlarına yönelik olarak uygulanmaktadır. Hem Bologna Süreci'ne üye bir ülke sıfatıyla süreç gerekliliklerini yerine getirmek, hem de Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA) ve Avrupa Peyzaj Mimarlığı Federasyonu'nun (EFLA) da tüm üyeleri için öngördüğü şartları sağlayabilmek adına ülkemizdeki peyzaj mimarlığı programlarının akredite edilmesine yönelik çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Bu sayede, Türkiye gibi farklı fakülteler altında eğitim veren peyzaj mimarlığı bölümü mezunlarının, asgari donanımlara sahip bir şekilde sadece ülke içinde değil, aynı zamanda Avrupa Bölgesi'nde de yetkin peyzaj mimarları olarak hizmet verebilmelerinin önü açılmış olacaktır."

Avrupa Peyzaj Mimarlığı Okulları Konseyi (ECLAS), LE: NOTRE Tematik Ağı (Peyzaj Eğitimi: Avrupa'da Yeni Öğretim ve Araştırma Fırsatları), Uluslararası Peyzaj Mimarları Federasyonu (IFLA), Avrupa Peyzaj Mimarlığı Okulları Konseyi (ECLAS) gibi birçok kuruluş peyzaj mimarlığı eğitiminin geliştirilmesine, eğitimdeki standartların belirlenmesine ve peyzaj mimarlığı eğitiminde kalitenin sağlanmasına yönelik sistemlerin belirlenmesi için çalışmalar ve işbirlikleri gerçekleştirmektedir (Çabuk, 2018).

Afrika, Asya, Amerika ve Avrupa kıtalarından 76 ülkenin üyesi olduğu IFLA, peyzaj mimarlığı alanında dünyanın en büyük örgütü olarak bilinmektedir. Kuruluşun sunduğu akreditasyon programı, peyzaj mimarlığı eğitiminin dünya çapında gelişmesini sağlamak ve bu alanda verilen eğitimlerde kalite standartlarını kapsamlı bir şekilde belirlemek amacıyla yürütülmektedir. IFLA akreditasyonuna başvuran üniversiteler, dünya çapında oluşturulmuş standartlar üzerinden değerlendirilmekte ve yalnızca bu standartları karşılayan peyzaj mimarlığı bölümleri akredite edilmektedir (URL-1, 2020).

Ülkemizde peyzaj mimarlığı eğitimi veren bölümlerin benzer bilgi ve becerilere sahip mezunlar verebilmesi, peyzaj mimarlığı programlarının akreditasyon standartlarının sağlanması ile mümkün olabilir. IFLA'nın belirlediği standartların ülkemizde örnek alınmaya başlandığı görülmektedir. İstanbul Teknik Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Programı, 2017

yılında IFLA'nın belirlediği standartlar doğrultusunda ülkemizde uluslararası anlamda akredite olan ilk programdır (Bostan 2018).

Çabuk ve Ark. 2010'da belirtildiği üzere ülkemizdeki akreditasyon uygulamalarına yönelik ön çalışmalar, Türkiye'nin Bologna Süreci'ne üye olunmasıyla birlikte başlanmış ve süreç kapsamındaki çalışmalara istinaden ülkemizdeki kalite güvence sistemi, üniversiteler tarafından yıllık olarak gerçekleştirilen iç değerlendirme süreci ve normal koşullarda 5 yılda bir gerçekleştirilen dış değerlendirmeye dayandırılmıştır. Bu sistem aynı zamanda "Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi" bağlamında program bazında belirlenen öğrenim çıktılarının kalitesini garanti altına almak üzere akreditasyon ve değerlendirme unsurlarını da içerecek şekilde düzenlenmiştir (YÖK Bologna Süreci 2010, Çabuk ve ark. 2010'dan).

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında, Avrupa'daki çalışmalara benzer bir akreditasyon geleneği yoktur. Bunun sebebi, mesleki boyutta üniversitelerin üzerinde akreditasyon yetkisi ve özelliği bulunan kurumların olmaması gösterilebilir (Özçiçek ve Karaca 2019). Yükseköğretim Denetleme Kurulu'nun, hizmetleri arasında üniversitelerin çıktılarını, akademik ve idari işleyişleriyle akademik çalışmalarını değerlendirme sorumluluğu yoktur. Buna ek olarak, akreditasyon teşkilatı olarak kurulan Kalite ve Akreditasyon Milli Konseyi'nin de üniversitelerin akreditasyonu ile ilgili bir görev tanımı yoktur (Özçiçek ve Karaca 2019).

Prof. Dr. Nur Esin, MİAK (Mimarlık Akreditasyon Kurulu) dönem başkanı olarak ülkemizde akreditasyonu değerlendirdiği bir makalesinde mimarlık özelinde okullar için bir tür yenilenme ve güncellenme süreci olarak ifade etmektedir. Akreditasyona başvuran üniversiteler üzerinde bir "Demokles'in Kılıcı" olmadığını ve sürecin Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'ün bir parçası olmadığına vurgu yapmaktadır. Süreç karşılaştırma aracı olmamakla birlikte, tek tiplendirme ya da devlet bürokrasisinin bir aracı da değildir (Esin 2014).

Esin'e (2014) göre akreditasyon, kalitenin güvence altına alınması, kalitenin geliştirilmesi ve var olan

niteliklerin iyileştirilmesi, bunların yapılırken de bağımsız bir gözlem sürecinden geçme olarak tanımlanabilir. Süreçte "İşbirliği Kalite ve Standartlar, Mesleki Dil Birliği ve Görünürlük" anahtar kelimeler olarak algılanmalı, bu noktada tercih edilirlilik ile tanıtım için de önemli rol oynadığı bilinmelidir.

2. Yöntem

Bu çalışmada Avrupa'da tanınırlık ve İngiltere'de mesleki standartları belirleyen ve üniversiteleri akredite eden *Landscape Institute* (LI)'nin akreditasyon konusunda yayınlamış olduğu üç temel doküman ve peyzaj mimarlığı mesleğinin İngiltere'deki tarifi ile akreditasyon konuları bir dizin içerisinde ele alınmıştır. Yayımlanan ve sürekli güncellenen dokümanlardan yararlanarak ülkemizdeki akreditasyon çalışmalarına yön verecek öneriler sunulmuştur.

3. Bulgular

İngiltere'de Peyzaj Mimarlığı mesleğinin çatı örgütü olan LI, üniversiteler ile ortaklıklarını bilimsel çalışmalar, akreditasyon, öğrenci örgütlenmeleri ve sosyal etkinlikler üzerinden kurgulamaktadır. Akreditasyon konusunda çalışmalara yön veren üç temel doküman ve formlar, rapor formatları, değerlendirme süreçleri ile çalışmalar yürütülmektedir. Çalışmada dokümanların detayları ve kullanım biçimleri aşağıda verilmiştir.

LI tarafından 2005 yılında yayınlanan ve 2012 yılında en son güncellemesi yapılmış olan "Yükseköğretim Programlarının Akreditasyonu için Prosedür ve Rehberler Dokümanı" (*Procedures and Guidelines for Accreditation of Higher Education Programmes*) akreditasyon sürecinin işleyişini ve başvuru süreçlerinin detaylarını tanımlamaktadır (LI 2012a). Doküman, okunması gereken diğer iki doküman ile birlikte değerlendirilmektedir. Bu dokümanlardan ilki "Yükseköğretim Programlarının Akreditasyonu İçin Ölçütler" (*Criteria For The Accreditation of Higher Education Programmes*) olup 5 ana ölçüte vurgu yapılmaktadır (LI 2012b).

Bu ölçütler;

A. Okullar yüksek kaliteli bir program sunmak ve daha iyi öğrenmeyi sağlamak için

uzman personel ve kaliteli kaynağa sahip olduklarını kanıtlamalıdır.

B. Programlar,

- Açık ve tanımlanmış bir alana odaklanarak peyzajın profesyonel beceri ve uzmanlık alanlarına yoğunlaşmalı,

- Mesleğe giriş temel sağlamak için uygun bilgi, beceri ve anlayışları sunmalıdır.

C. Programların profesyonel yaşam ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyecek önemli genel becerileri sunması gerekmektedir.

D. Programlar işyeri ve profesyonel uygulamaların ilerlemesi için bir temel sağlamalıdır.

E. Okulların Peyzaj Enstitüsü ve meslekle olan bağlılıklarını işbirliği içinde çalışarak göstermesi gereklidir şeklinde belirtilmiştir (LI 2012b).

Rehber dokümana destek olan diğer çalışma ise "Peyzaj Mimarlığı: Pratik Alanları ve Öğeleri - Eğitsel Bir Çerçeve" (*Landscape Architecture: Elements, and Areas of Practice -An Educational Framework*) Peyzaj Mimarlığı çalışmalarını tasarım, planlama, bilim, kentsel tasarım ve yönetim başlıklarında özetlemektedir (LI 2012c). Rehber dokümanda LI'nın ifade ettiği bir durum dikkat çekmektedir. LI, dokümanda, programların birbirlerinin aynılışmasından çok farklılaşarak mesleğin tanıtılmasında yarar görüldüğü belirtilmektedir (LI 2012a).

Akreditasyonun amacında eğitim ve araştırmaya katkı, kritik düşünce anlayışı ve mesleğin entelektüel yaşamına katkı öngörülmektedir. Bu çalışmalar yapılırken amaç eğitim veren bölümleri kısıtlamak, boğmak ya da yaratıcılığı öldürmek değildir. Mesleki çıktılar anlamında deneyimlerin paylaşılması mesleğin görünürlüğünü de artırmaktadır.

Rehber, LI ve LI Akreditasyonu, Başvuru ve Yıllık Yenileme olmak üzere üç bölüm ve yirmi beş başlıktan oluşmaktadır. LI İngiltere'de Kraliyet

tarafından kabul görmüş Peyzaj Mimarları için oluşturulmuş kurumsal bir yapıdır. Kraliyet tarafından korunan yapısı altında enstitü planlama, tasarım, kentsel ve kırsal alanlar ve yakın çevresindeki peyzajların yönetimi ve değerlendirmesi, peyzajın korunması, gelişimi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması konularında çalışmalar yapmaktadır. Bu hedef ile peyzajın yapılı çevre ile ilişkisi, estetik, fonksiyonel ve ekolojik ve biyolojik bakımdan sağlıklı alanların oluşmasında yaygınlaştırma çalışmaları yapmaktadır (LI 2012a).

LI'nın akredite edilen okullarla sürekli iletişimi bulunmaktadır. Bu iletişim ile yeni okullar akredite edilirken, hali hazırda akredite olmuş okulların da yeni alanlarda gelişim göstermesi için ortak çalışmalar kurgulanmaktadır. Bu noktada LI akreditasyonun yararlarını aşağıdaki biçimde özetlemektedir;

- LI'nın üyelik aşamalarının işleyişinde Lisanslı Üyelik (*Licentiate Membership*) bulunmaktadır. Akredite edilmiş bir okuldan mezun olanlar doğrudan lisanslı üye olabilir.
- Akredite olmuş okullar, tercih edilen okullar olmaktadır.
- Akreditasyon okulun tanıtımı için önemli bir araçtır. LI'nın kampanyalarında okullar tanıtılmaktadır. Bunun için hazırlan web adresi yılda 25000'in üzerinde kullanıcıya hitap etmektedir (LI 2012a).

LI'da 2 akreditasyon tipi vardır. Her ikisi de yıllık değerlendirilecek şekilde tam ve aday akreditasyon süreçleridir. Tam akreditasyon için programı başarı ile tamamlamış bir grup mezun bulunması zorunluluğu vardır. Aday programların henüz mezun vermediği, bununla birlikte mezun verir vermez tam akreditasyon sürecine geçeceği varsayılır. Başvurunun LI tarafından dikkate alınması için okulun kendi içinde ve kendi hiyerarşik düzeninde iç prosedürlerini yerine getirmiş olması gerekmektedir.

Meslek anlamında yapılan işler "Peyzaj Mimarlığı: Pratik Alanları ve Öğeleri- Eğitsel Bir Çerçeve" (*Landscape Architecture: Elements, and Areas of Practice - An Educational Framework*) yayınında

verilmektedir. Başvuru sürecinin bir parçası olarak okullar mezun olacak öğrencilerin bu koşulları sağlayacağını garanti etmektedir. Okullar programları ile LI'nın ölçütlerini nasıl karşılayacaklarını ve hangi noktalarda ölçütlerin sağlandığını ispat etmek durumundadır (LI 2012c).

LI, lisanslı üyelik için minimum zaman öngörüsünde bulunmaktadır.

Lisans düzeyinde:

- Peyzaj Tasarımı (Kentsel Tasarım ve Peyzaj Planlama işbirliğinde olanlar dâhil) Minimum 4 yıl tam zamanlı, ya da eşdeğer 480 UK kredisine denk, genellikle onur derecesi veya 1 fazladan yıl.
- Peyzaj Bilimi, Peyzaj Yönetimi (Minimum 3 yıllık tam zaman ve 360 UK kredisi)

Lisansüstü Düzeyde:

- Peyzaj Tasarımı (Kentsel Tasarım ve Peyzaj Planlama işbirliğinde olanlar dâhil) 2 yıl veya 6 dönem tam zamanlı veya 240 UK kredisi. Genellikle İntibak yılı ve master derecesi ile.
- Peyzaj Bilimi, Peyzaj Yönetimi (Minimum 1 yıllık tam zaman veya 3 dönem. 180 UK kredisi) genel gereksinimlerdir (LI 2012a).

LI, okulların öğretim ve öğrenim stratejilerini, kendi uzmanlıklarına ve tecrübelerine bağlı olarak uygun şekilde belirlemeleri gerektiğini düşünmektedir. Bununla beraber, aktif bir öğrenim ve bütünlük örnek çalışmaların kullanılması, uygulamalı proje deneyimleri ve çalışan peyzaj mimarlarının sağlayacağı katkı ve girdiler de, LI'nın bu stratejiler kapsamında görmek istediği önemli ölçütlerdir. Bununla beraber, LI okulların aşağıdaki konulara özen göstermesini beklemektedir;

- Yöntemler uygun ve güçlü olmalı,
- Programlar uygun uzmanlığa sahip bireyler tarafından yürütülmeli,
- Öğrenme ve değerlendirme stratejileri entegre olmalıdır.

Ayrıca LI aşağıdaki noktaları önemsemektedir;•

Aktif öğrenme ve entegre örnek çalışmaların varlığı,

- Pratik proje deneyimi,
- Uygulayıcıların girdileri,
- Öğrencilerin istihdamının geliştirilmesi için net stratejiler.

Buradan anlaşılacağı üzere LI, üniversitelerin yalnızca vermiş oldukları eğitimin kalite standardı ile değil, mezunlar için ortaya koyduğu istihdam stratejileri ile de ilgilenmektedir (LI 2012a).

LI akredite olmuş okullarla ilişkisini bir işbirliği düzleminde değerlendirmektedir. Okullar beklediği ölçüde ilgili, mesleki konularda istekli ve aktif katılan bir enstitüye sahip olmalıdır. Bu noktada okullardan beklentiler;

- LI'ya üyelik konusunda öğrencileri cesaretlendirmek,
- Öğrencileri daha geniş bir camia ile buluşabileceğini ifade ederek desteklemek,
- LI'nın öğrencilerin istihdamı konularındaki katkılarına aktif destek vermek, bilinç düzeyinin artırılması, kariyer noktasında entelektüel birikimi artırmak,
- Şubelerle iletişim,
- Personel ve öğrencileri LI üyeliği ile yerel ve profesyonel peyzaj toplulukları ile bir araya getirmede cesaretlendirmek,
- Mesleğin entelektüel gelişimine katkı sunmak, sadece akredite olmuş kurumlar aracılığı ile değil, bilgi transferleri ile de mesleğin tümüne yaygın bir anlayış benimsemek olarak sıralanabilir (LI 2012a).

LI tarafından akredite edilen programlardan iş tecrübesine dayalı bir öğretim vermeleri beklenmektedir. Okullar, bu tecrübenin, okul dışında aktif olarak çalışarak veya başka yöntemler vasıtasıyla edinilmesi konusunda kendileri karar verebilirler. Bu konuda LI, özellikle yenilikçi yaklaşımları desteklemekte ve gerçek hayattaki kapsam ve senaryoların eğitim sürecine dâhil edilmesi amacıyla yerel çalışanlar (peyzaj mimarları) ve gruplarla kurulan ilişkilerin kanıtlarını görmek

istemektedir. İş tecrübesi, programın yapısının bir bileşeni olarak görülmeli ve uygun göstergeler vasıtasıyla ölçülmelidir.

LI, her alandan herkesin akredite olmuş programlarda yerini alıp, meslekte başarılı kariyer elde etmesini amaçlamaktadır. Okullardan bunun için buna engel olacak hiçbir şey olmadığını göstermelerini beklemektedir. Okullar giriş standartlarını sağlayan herkese açık olmalıdır. Akreditasyon sürecinin başında okullardan bu eşitliği sağladıklarına ve bunu ispatladıklarına dair bir durum değerlendirmesi istenmektedir. Eğitimin kalitesinin öğretimin kalitesine bağlı olması sebebiyle, akredite olmak isteyen kurumlardan LI'nın şu koşullarda beklentileri bulunmaktadır;

- Programlar yeterli sayıda ve kalitede öğretim kadrosu ile farklı alanlarda verilmelidir.
- Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı akreditasyon süreci boyunca yeterli seviyede olmalıdır.
- Tüm okulların bir kadro gelişim politikası olması, eğitim kadrosunun eğitim ile uygulamada yenilikçi olması gerekmektedir.
- Çalışanlar araştırma ve danışmanlık, mesleki uygulamalar, yayın yapma ve seyahat etme gibi faaliyetlerde bulunmaları konusunda cesaretlendirilmelidir. Bu sayede öğretim; yeni fikir ve teknolojiler, mevcut yönelimler ve çalışma alanı ihtiyaçlarına göre sürekli güncellenip geliştirilebilecektir.
- LI akademik çalışmaları çeşitli medya aracılığı ile paylaşarak araştırma ve uygulama arasında bağ kurmayı hedeflemektedir. Bu üyelerin de enstitü çalışmalarına aktif katılımının önünü açmaktadır.
- Bu noktada LI'ya akademik üyelik, LI'nın çevrimiçi ve basılı malzemeleri ile akademik çalışmaların yaygınlaştırılmasını sağlarken, eğiticiler ve araştırmacılar ile ilgili konularda profesyonel toplulukları bir araya getirmektedir.

Okullar, stüdyoların, ders ve seminer odalarının, atölye ve laboratuvarların yeterli ve tüm eğitim gereksinmelerini karşılayacak düzeyde olduğunu belirtmek durumundadır. Teknik malzemeler eğitim için yeterli olmalı ve bu seviye tüm akreditasyon

süresince korunmalıdır. Akredite edilen program tasarım odaklı ise özellikle stüdyo mekânlarının öğrencilere uygun koşulları sağlayacak büyüklükte ve donanımda olması gereklidir. Bilgi teknolojileri (yazılım ve donanım) derslerin gereklerini sağlayacak şekilde güncel ve erişilebilir, program ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmalıdır. Okullardan donanımlı kütüphaneler ve bilgilendirme olanaklarının olması beklenmektedir. Yeterli sayıda ve uygun süreli yayınlar, her an erişime açık olanaklar garanti altına alınmalıdır. Teknik ve idari personel iyi yetişmiş, yeterli sayıda olmalı ve okul aktivitelerini eksiksiz yerine getirmelidir. Okullardan yıllık istenen raporlamalar ve istatistikler ile bu durum kayıt altına alınmaktadır (LI 2012a).

Akreditasyona başvuruya ilişkin tüm form ve rehber dokümanlar LI'nın internet sayfasında yayınlanmaktadır. İlk aşama okulun bu niyetini ifade etmesi ile başlar. LI'da kurulmuş Akreditasyon Komisyonu okul ziyareti ile süreci başlatmaktadır. Bu noktada komisyona eşlik edecek okul yönetimi ve bölüm başkanı vb. idareciler, komisyonun bir tam gün süren ziyareti sırasında bilgi ve belgelerle sürece katkı sunmaktadır. Akreditasyonun resmileşmesi ardından okul LI'nın tanıtım kaynakları ve veri tabanında yerini almaktadır. Aday akreditasyondan tam akreditasyona geçiş ardından her yıl yapılacak "Yıllık Akreditasyon Yenilenmesi" süreçleri başlamaktadır. Bu süreçte uzmanlardan oluşan altı kişilik bir Profesyonel Değerlendirme Grubu (PDG) aday programları ve değerlendirmeleri yapmaktadır (LI 2012a).

4. Tartışma ve Sonuç

Akreditasyon yükseköğretim stratejisinin bir parçası olarak bağımsız kuruluşlarca yapıldığı ölçüde değer kazanmaktadır. Çoğu zaman kurumlar kendi işleyişlerine dışarıdan bakamadıkları için işleyişteki basit hataları sürekli onarma yolu ile çalışmalarını sürdürmektedirler.

Bugünün koşullarında kalite ve akreditasyon konuları eğitim kurumları için bir gereklilik durumundadır. Hem uluslararası rekabet hem de kalitenin sağlanması adına yükseköğretim kurumlarının akreditasyon çalışmalarını

tamamlamaları ve belgelendirmeleri oldukça önemlidir (Özçiçek ve Karaca, 2019).

Öğrencisinden mezununa, kamu kurumlarında görev alan meslek elemanları ile serbest piyasada mesleğini yürüten büro sahibi ya da ücretli çalışanların mesleki eğitimi sürekli eğitim merkezleri ve akreditasyon ile bütünleştirdiklerinde gelecek başarı kaçınılmazdır. Ülkemiz LAAB, IFLA ve ilgili komisyonların çalışmaları ile İngiltere’de başarı ile yürüyen akreditasyon deneyimlerinden yararlanmak durumundadır.

“Peyzaj Mimarları Odası’nın 2007 yılında başladığı ve 2008 yılı genel kuruluna sunulmak üzere hazırlanan “Peyzaj Mimarları Odası Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu Yönetmeliği” taslağı “kuruluş” bölümü “Madde 1- 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nun 2. maddesinde sayılan; meslek mensuplarının müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak amaçlarıyla ve meslek menfaatleriyle ilgili işlerde resmî makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı, normları, fennî şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmek görevleriyle, peyzaj mimarlığı eğitimini değerlendirmek, vize gerekliliği olan bölgelerde odanın yetkili organlarının vize çalışmalarını ve serbest çalışan peyzaj mimarlarının - serbest peyzaj mimarlığı bürolarının vize gerekliliği olan çalışmaları yürütebilecek yetkinlikte olup olmadığını değerlendirmek ve meslek içi eğitimi de kapsayan yetkinlik çalışmaları aracılığı ile geliştirmek üzere 2008 yılında yapılan Genel Kurul Kararına bağlı olarak “Peyzaj Mimarlığı Akreditasyon Kurulu” (PEMAK) ve bu kurula bağlı bir organ olan Yetkinlik Kurulunun” kurulması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda yönetmeliğin PEMAT toplantıları, Eğitim-Öğretim Çalıştayları, PEMKON gündemine alınarak geliştirilmesi mümkündür.

Ülkemizde program akreditasyonu konusunda YÖKAK (Yükseköğretim Akreditasyon Kurulu) tarafından tanınan akreditasyon ajanslarının sayısı artmaktadır. Bugün için sayısı 18’i bulan bu

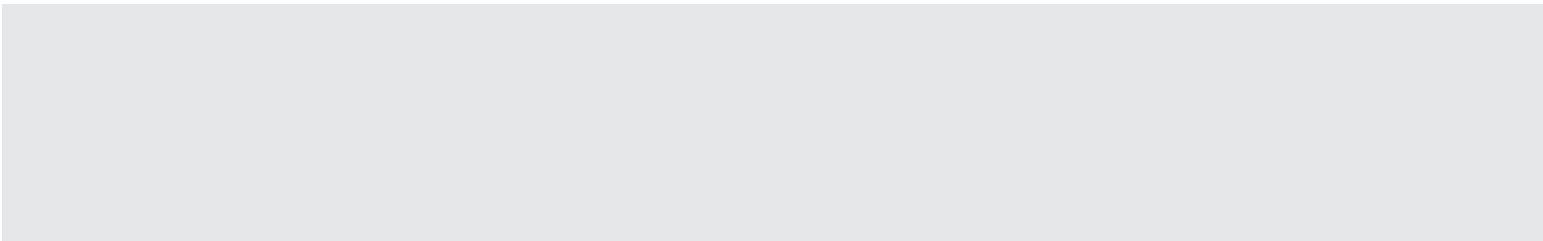
ajansların arasına Peyzaj Mimarlığı Eğitim ve Bilim Derneği (PEMDER) ile peyzaj mimarlığı programlarını da akredite edecek bir ajansın girmiş olması önemlidir. YÖKAK’ın 2020 yılında yetkilendirildiği PEMDER’in Akreditasyon kapsamındaki çalışmaları başvuruların alınması ve eğitim süreçleri ile devam etmektedir. Sürecin kalite güvencesi anlamında asgari başvuru koşullarını sağlayan tüm bölümlerin başvuruları ile devam etmesi gerek eğitim gerekse mesleki anlamda camiamız için önemli gelişmeleri beraberinde getirecektir.

Bologna sürecinin birçok aşamasında değerli çalışmaları yönetmiş üniversitelerimizin artan sayıdaki bölümleri, akreditasyonu yapacakları seri toplantılar ile tartışmalı ve kalitenin istenilen seviyeye çıkarılması noktasında çalışmaları cesaretlendirmelidir. Akredite olmuş bir programın gerek IFLA, gerekse IFLA Avrupa ve Bologna sürecinin çıktısı olarak da sahip olacağı prestij, mezunları tarafından da haklı olarak gururu yaşanacak, mesleğin akredite olmuş bir program üzerinden tanıtımı da ülkemizde peyzaj mimarlarına olan gereksinimi daha da net vurgulayabilecektir.

Kaynaklar

- Bostan, Ç. 2018. Peyzaj Mimarlığı Öğretiminde Akreditasyon Sürecinin İrdelenmesi; S.D.Ü. Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. 188 sf. Isparta.
- Çabuk, S. N. 2018. Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 9-19.
- Çabuk, S. N., 2010. Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Kalite Yönetimi ve Akreditasyon: Ülkesel Bir Model Önerisi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Doktora Tezi. 226 sf. Ankara.
- Çabuk S. N., Tazebay İ., Çabuk A. 2010. Peyzaj Mimarlığı Eğitiminde Program Akreditasyonunun Önemi. Peyzaj Mimarlığı IV. Kongresi, Bildiriler Kitabı – Açılımlar, 21-24 Ekim 2010, (s. 540- 549), İzmir, Türkiye.

- Esin, N. 2014. Mimarlık Eğitiminde Akreditasyon. Tartışmalı Konular Üzerinde Yeniden Düşünelim. *Mimarlık* 376- Mart-Nisan 2014, sf. 31-36. Erişim Adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=390&ReclD=3347>.
- LI, 2012a. Yükseköğretim programlarının akreditasyonu için Prosedür ve Rehberler "Procedures and Guidelines for Accreditation of Higher Education Programmes" <http://www.landscapeinstitute.org/PDF/Contribute/Proceduresandguidelines2012.pdf>. London
- LI, 2012b. Yükseköğretim programlarının akreditasyonu için kriterler. Criteria for the accreditation of higher education programmes. London
- LI, 2012c. Peyzaj Mimarlığı: Pratik Alanları ve Öğeleri- Eğitsel Bir Çerçeve. Landscape Architecture: elements, and areas of practice -An educational framework. London
- Özçiçek, Y., Karaca, A. 2019. Yükseköğretim Kurumlarında Kalite ve Akreditasyon: Mühendislik Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 114-149.
- URL-1, 2020. <http://www.itu.edu.tr/itu-hakkinda/haberler/2017/05/11/peyzaj-mimarligi-bolumumuze-uluslararasi-akreditasyon>. (Erişim Tarihi: 10.10.2020).
- YÖK, 1999. Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon, *Öğretmen Eğitim Dizisi*, YÖK/ DÜNYA BANKASI Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi (YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi danışmanları ve Akreditasyon Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır), ISBN 975-7912-29-8, Ankara. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/turkiyede_ogretmen_egitiminde_standartlar_ve_akreditasyon.pdf. (Erişim Tarihi: 9.10.2020).

peyzaj

